GALACTION VEREBCEANU
Institutul de Filologie
(Chişinău)

O VARIANTĂ MOLDOVENEASCĂ A CĂRŢII POPULARE *ALEXANDRIA*. TEXT (1)

Abstract. Numerous Romanian copies of folk literature books, mostly variants of older manuscripts scattered in foreign collections and thus less accessible, remain little known and researched. This is the case of the folk literature book known to us under the abbreviated name of *Alexandria*. The author means the text preserved in Romanian manuscript with the no. 817, fund 301 (copied in Chisinau by Stephen of Putna in 1790). The author reproduces it in full length after the original kept in the Institute of Manuscripts of the National Library of „V. I. Vernadsky" Academy of Sciences (Ukraine).

Keywords: folk literature book, copy, graph, manuscriscript, word.

Problema studierii şi editării textelor de limbă română aparţinînd perioadei vechi reprezintă o prioritate în filologia românească. S-a insistat, în primul rînd, precum e firesc, pe cercetarea şi editarea celor mai vechi manuscrise şi tipărituri păstrate în arhivele, bibliotecile şi muzeele din România. Mai puţin însă au fost date la iveală documentele de limbă depozitate în străinătate.

Din acest punct de vedere, numeroasele copii de carte populară, în mare parte variante posterioare celor mai vechi manuscrise, împrăştiate în colecţii străine şi, astfel, mai greu accesibile rămîn a fi puţin cunoscute şi necercetate. Este şi cazul cărţii populare cunoscute la noi sub numele prescurtat de *Alexandria*. Avem în vedere textul conservat în manuscrisul românesc sub cota 817, fondul 301, pe care îl reproducem în întregime după originalul păstrat la Institutul de Manuscrise al Bibliotecii Naţionale a Academiei de Ştiinţe „V. I. Vernadsky" a Ucrainei şi trecut în registrul Institutului cu titlul în rusă *Skazanie ob Aleksandre Makedonskom*.

Manuscrisul are dimensiunile 310 X 195 mm şi conţine 78 de file. Starea de conservare este nesatisfăcătoare, cu file (unele) puternic mîncate de cari, parţial deteriorate şi desprinse la cotor, cu pete de pe urma umezelii. Legătura manuscrisului este în piele şi pînză, cu încrustaţii în chenar şi cruce în mijloc. Ulterior manuscrisul a fost recondiţionat, ale cărei urme se fac văzute pe filele lipite cu făşii de hîrtie la cotor.

Textul este scris cu cerneală neagră, uşor decolorată, pe hîrtie, cu anul fabricării 1788, imprimat sub formă de filigran. Ca filigran mai apar şi majusculele AFOR. Numărul caietelor nu este indicat sau putea fi tăiat la legarea manuscrisului: între partea de jos a filelor şi cuvîntul-custode distanţa este neuniformă. Numărul de rînduri pe o filă nu este constant, variind între 22 şi 27. Manuscrisul are două numerotări: una a copistului*

* În procesul descrierii manuscrisului, am folosit numerotarea originală.

BDD-A6742 © 2014 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:52 UTC)

şi una modernă, făcute cu cifre arabe în partea de sus a filei recto. Scrierea este cursivă, de o singură persoană. Manuscrisul este bogat ilustrat cu ornamente realizate în cerneală şi chinovar, reprezentînd miniaturi florale şi desene cu scene din expedițiile militare ale lui Alexandru Macedon. La fel cu cerneală şi chinovar sînt executate inițialele şi titlurile capitolelor şi numai cu chinovar, slovele cu valoare cifrică.

Textul romanului *Alexandria*, precedat de două file conținînd un fragment de literatură apocaliptică (fără început şi sfîrşit, cu numerotare recentă), se cuprinde între filele 13^{r} şi 76^{v}, cu 19 file lipsă: primele 12 file (1-12, deci începutul romanului) şi 7 file din text (20, 21, 37,45, 49, 50, 62). Titlul cărții populare apare scris în mai multe feluri: de cele mai multe ori *Împărăția lui Alexandru Machedon*, alteori *Împărăția marelui Alexandru Machedon* sau, mai rar, *Împărăția marelui împărat Alexandru Machedon*. O dată titlul romanului este scris *Împărăția lui Alexandru*.

Manuscrisul are mai multe însemnări, dintre care mai importante sînt cele făcute de copist. Astfel, din mențiunea de pe fila 56^{r} se poate deduce uşor anul şi locul redactării manuscrisului, precum şi numele copistului: „Scrisu-s-au această *Alexandrie* cu toată chieltuiala a dumisale Donie, fecior lui Grigori Pavlovici din tîrgul Chişinăului, la anii de la naştere D<o>mnului H<risto>s 1790, în luna lui noiemv<rie> 20, în zilele blagocestevii împărătesăi Ekaterinii Alexeevnii a toată Rosia, pre vreme cînd bate moscalii cetate Ismail, fiind cneaz sfitli<i>şii Aleksandrovici Potenki<n>, mai mare preste toată armie. Deci fiind eu pre aceea vreme dascal aice în Chişinău de învățam copii, m-au poftit acest frate Donie, neguțătoriu de aice, însă cu toată cheltuiala dumisale, Donie neguțătoriu <din> Chişinău, şi eu, Ştefan, dascal din Putna, am scris cu chieltuiala dumisale".

Acelaşi copist intercalează în textul de pe fila 66^{r} următorul comentariu, delimitat de acesta prin scrierea lui cu chinovar: „Frate cetitoriule, carele ți să va tîmpla să ceteşti pre această carte *Alexandrie*, de unde arată că ar fi întrat Alexandru întru acea peştiră, carele dzicu să fie fost iadul, eu, frate, n-am scris cu dovadă ca aceea, ca să fie de credzut, ce, precum am aflat şi eu scris de alț istornici, aşa am scris şi eu numai ca să să afle, iară lucru cu dovadă şi de credzut n-am pus, fiindcă omul cu trup să între în iad şi apoi să mai iasă de acolo nu este de crezut. Ştefan, dascal din Putna, dovedeşte dintru alte scripturi, fiindcă în iad numai X<risto>s au întrat. Iară, de a<r>fi fost altă peştiră aceea, de aceasta nu putem şti. Iară în iad n-au întrat".

Dintre alte însemnări, posterioare anului în care a fost copiat manuscrisul, aşa cum se poate deduce din caligrafia lor, menționăm pe cea din partea de sus a filei 15^{v}: „Aceastî carti esti a mea", precedată de „1810", probabil anul în care manuscrisul a devenit proprietatea persoanei care a redactat semnalarea, mențiune reluată, cu unele modificări, pe filele 47^{v} şi 47^{r}, din care se poate cunoaşte unul din viitorul posesor al manuscrisului: „Aceastî *Alixandrii* sî numeşti a lui Vasili, senu Ivana Mihalachi din satu Chiperceni. Am dat pi dî<nsa>…". Pe fila 22^{r}, un început de cîntec: „Frunză verdi nucă sacă / numi trebui bui şi vacă / numai ochii negri-mi plac-o", iar pe fila 22^{v} sînt trecute nume de familie cu indicarea unor cifre, probabil o listă de datornici: „Nachi Mărăndici – 22; Feodor Mursî – 30; Darie Botnare<n>cu – 50; Ştefan Oxînti – 34; Ivan Țuric – 25; Ivan

BDD-A6742 © 2014 Academia de Ştiințe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:52 UTC)

Ursu – 30, Carp Popa –10; Capaţină <…>; Mihalachi Petcu – 25". De asemenea, pe mai multe file, au fost făcute diverse însemnări: frînturi de propoziţii, începuturi de exerciţii de scriere a unor documente sau scrisori către administraţia rusă din Basarabia sau către cea locală, executate fie în română, fie în rusă, precum şi numeroase cifre sub formă de calcule sau mai multe încercări de peniţă.

* * *

În reproducerea textului am folosit metoda transcrierii interpretative, care, pe lîngă stabilirea echivalenţei dintre slovele chirilice şi literele latine, mai urmăreşte şi scopul de a restabili care este limba textului. De aceea au fost menţinute, în primul rînd, oscilaţiile care reflectă uzul lingvistic al textului, grafiile pur ortografice fiind excluse. Din această perspectivă, am căutat să tratăm în mod unitar grafiile susceptibile de diverse interpretări, fără însă a uniformiza limba textului. Păstrînd fonetismele, formele şi termenii arhaici, regionali sau populari, am avut în vedere faptul că folosirea transcrierii interpretative presupune adaptarea grafiei chirilice la normele ortografice actuale, pe care le-am respectat ori de cîte ori a fost posibil. În interpretarea grafiei textului editat s-a ţinut cont de principiile generale ale scrierii slavone româneşti şi de valoarea semnelor grafice în textele slave, avîndu-se ca punct de referinţă fonetica limbii române din secolul al XVIII-lea şi, respectiv, stadiul atins de graiurile dacoromâne din epoca dată. Cînd informaţiile privind stabilirea corespondenţelor dintre slova chirilică şi sunetul-tip au lipsit sau au fost nesigure, s-a recurs la situaţia din limba română literară actuală[*].

În general, în procesul de transcriere a textului, nu am întîmpinat dificultăţi în descifrarea lui, majoritatea slovelor avînd valoare unică, uşor de stabilit: **а** = [a], **в** = [b], **в**= [v], **д**= [d], **ж** = [j], **ѕ** = [dz], **з** = [z], **л** = [l], **м** = [m], **н** = [n], **п** = [p], **р** = [r], **с** = [s], **т** = [t], **ф** = [f], **х** = [h], **ц** = [ţ], **ш** = [ş], **щ** = [şt], **ю** = [iu], **ѱ** = [ps], **ѳ** = [t].

Conducîndu-ne de faptul că textul editat ar putea interesa nu numai pe lingvişti, ci şi pe alţi cercetători (istorici, critici literari etc.), mai puţin preocupaţi de textologie, în continuare vom insista doar asupra slovelor care ridică anumite probleme de interpretare, precum şi asupra altor aspecte ce ţin de transliteraţie.

Slova **є** la iniţială absolută sau la iniţială de silabă a fost echivalată prin diftongul *ie*, conform rostirii actuale: **єрє** (= *iepe* 46^{v}), **ploaє** (= *ploaie* 53^{r}), dar şi în forma pronumelui personal feminin *ea*: **є** (= *e* 68^{r}) şi în forma de indicativ prezent persoana a 3-a singular a verbului *a lua*: **є** (= *ie* 53^{v}), în concordanţă cu rostirea populară. Urmînd însă prevederile ortografice actuale, grafemul **є** a fost transcris prin *e* în formele pronumelui personal: **є¶**[**](= *eu* 31^{r}), **єl** (= *el* 14^{r}), **єi** (= *ei* 24^{r}), **єлє** (= *ele* 58^{v}) şi în cele ale verbului *a fi*: **єѕ҂є** (= *este* 32^{r}), **єрa** (= *era* 14^{v}). La fel a fost interpretată slova **є** în cazul cuvintelor,

[*] Se are în vedere distincţia dintre [ă] şi [î], greu de făcut în scrisul chirilic din epocă, datorită utilizării nespecifice a slovei ß pentru ambele sunete.

[**] Aici şi în continuare slovele suprascrise au fost marcate prin subliniere.

BDD-A6742 © 2014 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:52 UTC)

proprii sau comune, de origine străină: єgipєt (= *Eghipet* 22v), єfrañ¶l (= *Efratul* 29r), єvagrid (= *Evagrid* 63r), єgipñєnilor (= *eghiptenilor* 22v), єлиnєwi (= *el<i>neşti* 28r) şi în cele de origine biblică: єva (= *Eva* 43v). Excepţie face numele *Eremia*, a cărui apariţie alternantă a fost păstrată întocmai: єrємiє (= *Eremie* 23r, 24r etc.) ~ iєrємiє (= *Ieremie* 32r, 73v etc.).

h şi å, în poziţie medială, precedate de o slovă-consoană, au fost transcrise prin *ea*: dhl (= *deal* 26v), fßk¶ñ¶nhi (= *făcutu-ne-ai* 74r), çєñatå (= *cetatea* 24r), vєñåzß (= *veteaz* 14r). Slova å a fost echivalată prin *ia* cînd apare la început de silabă: fßmєå (= *fămeia* 44r), a ñrîå (= *a triia* 76r), dar şi prin *ea* în formele feminine ale adjectivului, pronumelui demonstrativ, în consens cu normele ortografice actuale: açєå (= *aceea* 32v).

Õ a fost echivalată prin *ia*: Õñß (= *iată* 53v), Õsñє (= *iaste* 48r) şi *ea*: Õlє (= *eale* 44v , 46v). Succesiunea îÕ, iÕ a fost transcrisă prin *iia*: adiÕmant (= *adiiamant* 47v), amîÕqßzß (= *amiiadzîî* 18v).

i din pluralele masculine articulate a fost redată prin <*i*>: añinєi (= *atinei<i>* 16r), deşi nu este exclus ca acest grafem să noteze un [*i*] silabic, prezent în vorbirea populară.

ß apare acolo unde în româna actuală există un [ă] sau un [î]. În asemenea situaţie, stabilirea valorii ierului mare s-a făcut prin raportare la româna literară, ß fiind echivalat prin *ă* sau *î*: sß dobßndhskß (= *să dobîndească* 15v). Excepţie fac formele verbului *a ridica*: sß rßdikß (= *să rădică* 24r) şi conj. *dar* şi *iar*: darß (= *dară* 14r), Õrß (= *iară* 52v), în consens cu situaţia din graiurile de tip moldovenesc. În mai multe exemple, ß are valoarea zero: kipß (= *chip* 14r), dinß (= *din* 14r), care nu a fost notată şi nici reţinută în note. La fel ortografic a fost interpretat ierul mare şi în formele de plural de tipul kßrcß (= *cărţ* 22v) şi în cele ca sß wicß (= *să ştiţ* 38r), deşi nu excludem şi posibilitatea ca ß să noteze rostirea moale a consoanei precedente. Comentarii aparte se cer făcute în cazul ierului mare din forma de plural al lui *tătar*, ortografiat, o dată, тътаръ (16r) şi cea a lui *ţară*, scris, de şapte ori, cßrß (47v-2, 69r, 74v, 75r-3). Uzul textului ne-a determinat să tanscriem grafiile menţionate ca *tătar* şi *ţăr*, în daun arăţiunilor morfologice (o altă interpretare posibilă fiind indicată în notele de subsol), ca argument servind atît formele *tătarîi* (16r-2, 25r, 48v), *tătarîlor* (25r, 48v) şi *ţărîi, ţărîle* şi *ţărîlor*, cu 13 atestări (cf., o dată, *ţări*), cît şi tradiţia scrisului românesc aparţinînd textelor vechi, în care *î* din formele consemnate „îşi pierduse sonoritatea" (Ovid Densisianu, *Istoria limbii române*, vol. II. Secolul al XVI-lea, Bucureşti, p. 60).

o şi | au fost echivalate prin *o*: |doarß (= *odoară* 71v). În cîteva cuvinte, o, | sînt notate în poziţie în care în limba română actuală apare diftongul *oa*: korona (= *coroană* 19r), |menÏi (= *oamenii* 35r), |sñє (= *oaste* 63r). În asemenea cazuri, considerăm că nu ne-am angajat prea mult, transcriind slovele respective prin *oa*.

ä a fost redat prin *î*, *îm* şi *în*: älß (= *îl* 22v), äpßrat (= *împărat* 51r), ävßcß (= *învăţă* 39v).

În cuvinte de tipul a doa (= *a doa* 40v), amßnd|a (= *amîndoa* 36r), a do|a (= *a dooa* 60r), no|a (= *nooa* 42r) elementul semivocalic [u] nu a fost notat.

Raportîndu-ne la regulile ortografice actuale ale limbii române, slovele г şi к înainte de є şi и au fost redate prin *gh*, *ch*, iar ч şi ô, în aceleaşi situaţie, prin *ce*, *ci*, *ge*, *gi*.

BDD-A6742 © 2014 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:52 UTC)

Slovele suprascrise au fost interpretate în mod diferit: cele în poziție medială au fost date în rînd fără vreo mențiune specială: m¶l̲cßmß̲skß (= mulțămăsc 24ᵛ), cele în poziție finală, care puteau fi urmate de pseudo -*i* final sau de -*iu*, au fost coborîte în rînd şi culese cursiv: b¶k¶roþ̲ (= bucuro*ş* 23ʳ), vєñє¥̲ (= vete*j* 22ʳ), ño c̲ (= to*ţ* 40ᵛ), a¥¶ño r̲ (= ajuto*r* 72ᵛ). În transcrierea slovei s suprascrisă cu valoare de pronume reflexiv, ne-am condus de faptul că acesta are în textul manuscrisului exclusiv timbrul dur. Deci sßs̲ (= să să 15ᵛ), n¶s̲ (= nu să 17ᵛ), întregirea vocalei finale fiind susținută atît de norma textului, cît şi de aşa-numita suprascriere prin contracție, o regulă a ortografiei slavone care prevedea suprascrierea slovelor-consoană din cuvînt sau din silaba finală a acestuia după care se omite, prin simetrie, o slovă finală: ñrimis̲ (= trimisă 13ᵛ), ad¶sßr̲ (= adusără 73ʳ) etc.

Prescurtările indicînd nume de personaje de origine biblică au fost întregite, semnele diacritice (spiritele şi accentele) nu au fost reproduse în niciun fel, cifrele chirilice au fost substituite cu cele arabe, iar punctuația textului este cea modernă.

Între paranteze unghiulare <> au fost redate slovele şi cuvintele omise de copist, iar între parantezele pătrate […] au fost notate porțiunile de text şi slovele-cifră greu lizibile sau filele de manuscris pierdute.

Numărul fiecărei file este marcat cu cifre arabe pe marginea paginii, finalul filelor recto (ʳ) fiind redat prin /, iar acela al filelor verso (ᵛ), prin //.

În secțiunea aparatului ediției au fost trecute greşelile şi modificările copistului, grafiile neobişnuite sau cele care se pretează la mai multe interpretări.

Textul se încheie cu un *Glosar*, precedat de o notă explicativă.

În sfîrşit, ultima precizare se referă la tehnica trimiterilor. Astfel, pentru a economisi din spațiu, numărul de ocurențe mai mare de unu al fenomenului-tip analizat – aici şi în *Glosar* – este indicat de cifra respectivă, precedată de cratimă (1ʳ-2 etc.).

* * *

Împărăție lui Alexandru Machedon

13ʳ […] şi rupsă carte şi dzisă cătră sol: „N-ar trebui lui Darie să grăiască cu picioarele şi la obraz să nu caute, că încă nu este Machedonie aşa fără de cap, precum îi pare lui”.

Şi învață Alexandru pre log<ofă>t să scrie carte la Darie-împărat, iară pe sol îl trimisă la gazdă. Şi scrisă carte întru acesta*ş* chip dzîcînd: „Alexandru veteazul, împăratul machidonenilor, fecior lui Filip-crai şi a Olimbiiadei împărătesăi, scriu ție, Darie-împărate al turcilor, sănătate. Şi carte ce ai trimis la oamenii miei am înțeles şi-*ţ* foarte î*ţ* mulțămescu că por*ţ* grijă de țara[1] me şi pre mine, fiind cocon tînăr, mă pofteşti la împărăție ta. Ce însă mă aştaptă pînă cînd mă voi înțărca de la țîța maicii mele şi atunce oi veni la Persida cu toț machidonenii miei şi mă voi curteni la împărăție ta. Iară pre Candarcus, pre care l-ai trimis sol şi domn să fie la Machedonie, să nu-l mai trimi*ţ*, că nu-l vei mai vede, că încă nu este Machedonie aşa fără de cap, precum îț pare ție”.

[1] Scris: carє.

BDD-A6742 © 2014 Academia de Ştiințe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:52 UTC)

Cu acest răspuns s-au întors Candarcus, solul lui Darie. Şi-i mai dzisă Alexandru: „Candarcusă, fereşti-te de împărăţie Machedonie, ca să nu te primejduieşti”.

Iară Darie-împărat, dacă citi carte de la Alexandru, începu a rîde, iară Candarcus dzisă: „Nu trebuieşti să rîzi, împărăţie ta, de nişte cuvinte ca aceste, că eu vădzui pre Alexandru / cocon tînăr, iară minte îi fu de bătrîn. Ce trebuieşti dintele carele te doare **13v**
să-l sco*ţ* întîi cînd te doare, că apoi mai rău te va dure. Şi spinul să-l scoţ de mic, că mare nu-l vei pute scoate şi te va dzgîrîie foarte rău”.

Iară Darie de aceea nu să griji, ce chiemă pre boierii lui şi scrisă altă carte la Alexandru dzîcînd aşa: „Darie, împărat preste toţ împăraţii şi dumnedzăul turcilor, scriu ţie, fătul mieu Alexandre, sănătate. Dară eu n-am ştiut că eşti tu atîta de înţălept, ce te-am cunoscut din solie dintîi. Ce să ştii tu că mîndrie tinerilor scurtă esti. Pentru aceea, iată că ţ-am trimis giucărei copilăreşti: căruţ cu 2 roate să te joci cu dînsul şi ţ-am trimis şi 2 racle deşarte să mi le umple de galbeni, haragiul de un an şi ţ-am mai trimis şi 2 saci cu mac să-l numeri, să vezi cîtă oaste am eu; iară tu să ştii că vei veni legat la mine”.

Şi trimisă carte aceasta pr<e> alt sol la Alexandru. Şi dacă întră, să închină lui Alexandru şi scoasă giucăreile, raclele şi sacii cu macul şi-i dede şi carte. Iară dacă citi carte, clăti cu capul şi dzisă: „O, nespusa ta mîndrie şi nebunie, Darie-împărate, că tu cu Dumnedzău te potriveşti, iară mie mi să // pare că, de-*m* va ajuta Dumnedzău, **14r**
niciunui om dintru cei proşti nu te vei pute potrivi; şi pînă în ceriu te vei înălţa, dară pînă la iad te vei pogorî”.

Şi luo mac din saci şi începu a roade, iară raclele le sparsă. Şi trimisă solul la gazdă şi scrisă carte întru acesta*ş* chip dzîcînd: „Alexandru, împărat preste toţ împăraţii cu voie şi mila lui Dumnedzău Savaot din ceriu, veteaz vetejilor al machedonenilor de la Filip-cetate, scriu ţie, Darie-împărate, sănătate. Iată să ştii tu că astăz ai ajuns minte de copil mic şi bătrîneţîle tale le-ai dat cîinilor, căci mi-ai[1] trimis mie jucărei copilăreşti: căruţ cu 2 roate. Ce să ştii tu că, precum să joacă copii<i> cu căruţul, aşa voi şi eu să mă joc cu tine, numai aştaptă puţină vreme şi apoi vei vede. Iară raclele mi-ai[2] trimis poclon, iară macul l-am ros şi fu dulce şi moale; dară eu ţ-am trimis numai o traistră de chiperi să vezi şi să cunoşti cît de iuţ <sînt> machidonenii ca chiperiul. Ce te rog: ţine-ţ Răsăritul, că ţi-i destul, iară de Apus te fereşte”.

Aceasta scriind, Alexandru au trimis carte aceea pre solul lui Darie-împărat. Iară el, dacă citi carte, să umplu de mînie şi porunci îndată oştilor lui să să gătească de război, ca să margă să stropşască / toată Ţara Machedonie, să o facă pămînt şi cenuşe[3]. Ce nu **14v**
l-au lăsat boierii lui dzîcînd: „Împărate, nicidecum să nu faci un lucru ca acesta, care vine cu mare ocară şi ruşine împărăţii<i> tale să baţ război cu un copil mic fără de vîrstă, că te vor rîde şi te vor huli toţ împăraţii lumii, fiind împărăţie ta împărat mare şi vestit; căci, de au şi scris Alexandru împărăţii<i> tale nişte cuvinte ca aceste împrotivă, de aceea nu este minune, că esti mic şi nebun, iară împărăţie ta eşti împărat înţălept şi bătrîn şi nu să cade a bate împărăţie ta război cu unul ca acela, căci esti fără de vîrstă”.

[1] Scris: mïÕi.

[2] Scris: mïÕi.

[3] Scris: çєn¶þ; altă interpretare posibilă: *cenuşă.*

BDD-A6742 © 2014 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:52 UTC)

Cu aceste cuvinte a boierilor s-au mai îmblîndzit Darie-împărat şi n-au mai adaos a trimite alte cărţ la Machedonie pînă cînd s-au bătut cu Alexandru, precum înainte arată.

Cînd au mers Alexandru la cetate Solonului spre Arhidon-împărat

Întru aceea vreme rădicat-au Dumnedzău pre Alexandru împărat mare. Şi au purces întîi cu 60000 de oaste de machidoneni buni veteji aleş la Solun-cetate spre Arhidon-împărat. Şi agiunsără supt cetate, iară solonenii, dacă văzură, rău să spăimîntară de Alexandru şi să sfătuiră: închina-să-vor lui Alexandru au ba? Iară Arhidon-împărat, ca un înţălept ce era, scrisă carte[1] cătră Alexandru zîcînd aşa: „Arhidon, împărat ţărîi
15r şi cetăţîi Solunului, scriu la marele împărat Alexandru Machedon sănătate // şi închinăciune trimit împărăţii<i> tale. Că dacă am audzit de împărăţie ta că te-au dăruit milostivul Dumnedzău-Împărat, foarte bine ne-au părut; noi cu tine nu ne vom bate, ce noi închinăm împărăţie noastră la împărăţie ta şi cinste îţ vom face cu cîtă ne va fi putere, ca unui împărat mare. Iară pre noi să ne laş în pace şi, iată că am trimis şi pre fiiul mieu, pre Policarpuş, ca să slujască împărăţii<i> tale. Şi de la noi încă să-ţ trimetim în toţ anii haragi şi oaste şi ce-ţ va mai trebui de la noi. Şi te milostiveşti spre noi, împărate Alexandre, şi de vei vre ca să ieşim întru întîmpinare împărăţii<i> tale, iată, să ieşim. Aceasta scriem şi ne închinăm cu capul plecat pînă la pămînt”.

Şi trimisă Arhidon-împărat sol cu poclon şi carte şi pre feciorul său la Alexandru

Alexandru, dacă citi carte, foarte să bucură şi darurile le priimi cu bucurie şi pentru feciorul lui Arhidon-împărat bine-i păru şi-l luo la dînsul. Alexandru scrisă carte la Arhidon[2]-împărat zîcînd aşa: „Scriu la fratele mieu Arhidon, împărat al Solunului, sănătate şi viiaţă întru mulţ ani. Dară să ştii că nu-m pare bine pentru poclon, cum îmi pare bine pentru cuvinte bune şi dulci, precum să dzice: «Capul plecat[3] nu-l taie sabie şi mielul blînd suge şi la mumă-sa, şi la alta». Deci feciorul tău lîngă mine va fi, iară tu şedzi în scaunul tău cu pace şi împărăţăşti sănătos. Şi mie să-*m* trimiţ cîte 12000 de
15v galbeni, haragiul, şi cîte […] / de ostaş buni veteji, călăraş înarmaţ, şi să fii sănătos cu toţ solonenii tăi”.

Cînd a mers Alexandru la Atina, cetate cea mare şi slăvită

Alexandru purceasă de la Solun la[4] slăvita[5] cetate Atina şi agiunsără supt cetate. Şi Atina atîta era de mare şi împodobită, cît cu adevărat mulţ împăraţ au dorit să o dobîndească, şi n-au putut-o. Şi o judeca 12 filosofi, împărat n-ave. Şi audziră atinenii că vine Alexandru la cetate cu multă samă de oaste şi făcură sfat: închina-să-vor lui Alexandru au ba? Şi aşedzară tot sfatul lor să nu să mai închine, ce mai bine să stei

[1] Cuvînt reluat.
[2] Primele două silabe reluate.
[3] Scris: prєkaţ.
[4] a reluat.
[5] Scris: slßvßta.

BDD-A6742 © 2014 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:52 UTC)

cu războiul, să să bată cu dînsul. Iară un filosof, anume Sofronie, dzisă cătră dînşii: „Voi, ateneilor, ascultaţi-mă pre mine. Noi să nu ne batem cu Alexandru, că el bătu pe Tarchenie-împărat şi-i luo ţara. Şi marsă la Solun şi luo Solunul cu pace şi acum şed solonenii în pace. Deci şi noi să ne închinăm şi cu poclon să-i ieşim înainte lui, că esti înţălept Alexandru şi bun; şi pre noi încă ne va lăsa în pace şi nici în cetate noastră nu va întra, ce să va duce la Rîm-cetate".

Iară alt filosof dzisă lui Sofronie: „Unde esti minte multă, acolo esti şi nebunie multă".

Şi-l ocărî foarte tare pre Sofronie şi-i dzisă că „de cînd esti // Atina, niciun împărat **16r**
n-au stăpînit-o, nici i-au putut strica nimic şi s-au întors cu ruşine de la cetate; pentru aceea şi Alexandru nu să va chiema împărat Atinii".

Iară filosoful Sofronie, ruşinîndu-să de acele cuvinte, preste noapte fugi la Alexandru şi spusă tot rîndul cetăţii. Alexandru trimisă sol în cetate pre un tătar fără de carte. Şi să strînsără cetăţenii la sol şi căutară un dragoman. Şi găsiră un om ce ştie tătărăşti şi dzisă solul: „Aşa dzice Alexandru-împărat: să vă închinaţ lui şi să-i trimiteţ haragi şi oaste pe an cînd îi va trebui şi apoi să şideţ pre moşiile voastre şi stăpîniţ Atina-cetate voastră cu pace".

Iară atinenii, dacă audziră, aşa zisără: „Niciun împărat n-au luoat Atina-cetate, nici feciorul lui Filip nu să <va> chiema împărat Atinii. Şi cum au vrut au venit aice, iară cum va vre nu să va pute duce de aice. Şi nu ne mai trebuieşti nici dragoman de astăz înainte".

Şi tăieră pre dragoman acole înainte solului. Iară solul, dacă văzu aşa, ieşi din cetate şi să dusă de spusă lui Alexandru toate cele ce făcură atinei<i>. Alexandru să umplu de mînie şi dzisă să bată Atina-cetate de 4 părţ. Şi să pusără tătarîi de o parte şi începură a da cu săgeţile. Şi merge săgeţile ca ploaie în cetate. Şi nu putură răbda mulţime săgeţilor şi deşchisără porţile şi năvăliră tătarîi pe poartă. Iară atinei<i> aprinsără prah de tun şi periră acolo tătar[1] 3000, şi de altă parte ucisără cu tunurile 500 de machidoneni. Şi nu putură birui. Iară dacă însără, să mută Alexandru înapoi şi dzisă: „Cum vom face ca să luom Atina-cetate?". / Iară filosoful Sofronie dzisă: „Împărate Alexandre, Atina **16v**
nu o vei luoa cu bătaie, pentru că sînt într-însa 200000 de oaste, 100000 de călăraş şi 100000 de pedestraş şi esti foc mult în cetate. Ce să facem meşterşug ca să-i scoatem afară, că aşa îi vei bate, că ei nu ştiu rîndul războiului".

Şi făcură meşterşug minunat, că lăsară la otac 1000 de boi şi 1000 de oi. Şi scrisără carte şi o pusără într-un stîlp sus, dzîcînd în carte aşa: „Alexandru, împăratul de la Machedonie, să să ştie precum veniră astă-noapte la mine dumnedzăi<i> voştri şi mă certară foarte rău, pentru căci am venit la voi. Şi mă spăimîntai de ei şi fugii[2]. Şi vooa v-am lăsat 1000 de boi şi 1000 de oi şi să faceţ jertvă[3] dumnedzăilor voştri, iară eu mă duc la Machedonie".

[1] Scris: tßtarß; altă interpretare posibilă: *tătarî*.

[2] Scris: f¶Ôi¶.

[3] Textul *dumnedzăi<i> voştri şi mă certară foarte rău, pentru căci am venit la voi. Şi mă spăimîntai de ei şi fugii, şi vooa v-am lăsat 1000 de boi şi 1000 de oi şi să faceţ jertvă* este reluat, cu specificarea că verbul *a fugi* este scris corect.

BDD-A6742 © 2014 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:52 UTC)

Alexandru să dusă de la cetate 10 mile de loc şi să ascunsără în nişte păduri. Şi împărţi oştile în trei părţ: o parte de oaste o lăsă înapoi, al doile o pusă la mijloc, iară a trie parte, înainte. Şi aşa să amistuiră toţ în pădure. Iară atinei<i>, dacă văzură că nu să vede Alexandru lîngă cetate, ieşiră afară şi marsără la otac şi aflară 1000 de boi şi 1000 de oi şi carte scrisă. Şi cetiră carte şi dzisără: „Fugit-au Alexandru de frica noastră. Ni să-l gonim şi să-l tăiem şi să luom arme şi cai buni de la dînsul”.

17[r] Iară un călăraş, bun veteaz, el dzisă cătră // dînşii: „Voi, atineilor, ascultaţi-mă pre mine. Noi să nu-l gonim pre Alexandru, că eu văzui astă-noapte în vis că era în cetate noastră grîu sămănat; şi crescusă mare şi frumos, iară machedonenii unde săcera şi copt, şi crud şi unde umbla Alexandru călare pre un leu prin mijlocul cetăţii noastre. Şi eu vă dzic să nu-l gonim pre Alexandru”.

Iară ei nu ascultară şi ieşiră din cetate to*ţ*: şi mic, şi mare şi strigară dzîcînd: „Ian să mergim la dobîndă”.

Şi aşa purceasără după Alexandru pînă ajunsără în frunte oştii ce era înainte. Iară Alexandru dinapoi dediră în trîmbiţă şi în surle de trei părţ şi loviră pre atinei şi dinainte, şi denapoi, şi la mijloc. Iară antinei<i> să spăimîntară şi plecară a fugi, şi machidonenii a-i goni şi a-i tăie, iară pre cei mai mulţ îi călca machidonenii în picioarele cailor; şi să amestecară unii cu alţii şi aşa marsără tot tăindu-i pînă în cetate. Iară dacă[1] au întrat în cetate, s-au făcut o glogodzală mare, că-i tăia machidonenii pre[2] toate uliţile fără de nicio milă: mic şi mare, tineri şi bătrîni. Pînă de la o vreme ieşiră muieri şi fetile despletite şi cu copii în braţă[3] şi strigară dzîcînd: „Milostiveşti-te, milostiveşti<-te> spre noi, împărate Alexandre, şi nu ne mai tăie. Destul este, închinămu-ne împărăţii<i> tale”.

Iară Alexandru umbla călare prin mijlocul cetăţii şi striga să nu-i mai taie. Şi nu-i pute opri pînă nu aprinsără capişte idolească; iară atîta moarte s-au făcut, cît nu s-au mai făcut de cîndu-i Antina-cetate, că merge sîngele pre toate uliţile cum merge apa în vreme de ploaie, iară pre alocure, pre vîlcele înota şi cai în sînge. Atunce
17[v] dzisă Alexandru: „Vai de acea // cetate ce o judecă mulţ şi vai de acel norod ce nu ascultă de omul înţălept şi învăţat!”

Şi ieşiră cîţ au mai rămas de rădzboi şi să închinară lui Alexandru cu daruri scumpe, dîndu-i şi cheile cetăţii la Alexandru. Iară Alexandru dzisă: „Pînă nu să sparge capul, nu cură crieri”.

Şi iară*ş* dzisă Alexandru: „Vai de cela ce nu ascultă de omul înţelept. Pentru aceea prorocul Solomon grăieşte: «Pre omul înţelept să-l îndrăgeşti, iară pre cel nebun să-l urăşti. Şi mai bine este cu înţăleptul să por*ţ* o piiatră decît cu nebunul să bei vin»”.

Iară dacă audziră toate ostroavele Antinei că au luoat Alexandru cetate cu atîta vărsare de sînge, toţ să cutremurară şi merge cu daruri şi cu ha<ra>giuri cîte de dzăci[4] ani. Alexandru şedzu acolo la Antina-cetate 15 dzile. //

[1] Scris: **дєк**.

[2] Cuvînt reluat.

[3] Scris: brac; altă interpretare posibilă: *braţe*.

[4] Scris: qßç; altă interpretare posibilă: *dzăce*.

BDD-A6742 © 2014 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:52 UTC)

Cînd au mers Alexandru la apus şi au întrat în cetate Rîmului **18r**

De acole purceasă Alexandru la apus cu toată putere împărăţii<i> sale spre cetate Rîmului. Şi să întîmpinară cu nişte crai greceşti şi-i adusără daruri şi haragiuri cîte de zăci[1] ani. Şi multă vesălie făcură cu dînşii. Şi unii să întoarsără pre la ţărîle lor, iară alţii marsără cu Alexandru pînă la Roma-cetate. Iară dacă audziră rîmlenii, rău să spăimîntară de Alexandru, că judeca Rîmul, ca şi pre Antina, 12 filocofi. Şi făcură sfat: închina-să-vor lui Alexandru au ba? Deci aşedzară tot sfatul lor să să închine zîcînd: „Să nu pătimim şi noi după cum au pătimit şi Antina-cetate, ce bine este să ne închinăm lui şi cu mare cinste să-l băgăm în cetate noastră ca pre un împărat mare".

Iară dacă s-au apropiet Alexandru de Rîm, ieşitu-i-au înainte în timpinare frumoasă 4000 de călăraş, voinici tineri împodobiţ cu haine scumpe de mult preţ şi călări pre cai suri arăpeşti, şi închinîndu-să lui Alexandru, zisără: „Întru mulţ ani să trăieşti, Alexandre-împărate!"

Şi trecură. Iară după dînşii veni 500 de fete tinere şi ales de frumoasă[2], fiind împodobite cu haine roşii şi cununi de aur în cap şi călări pre cai albi. Şi marsără şi aceste de să închinară lui Alexandru dzîcînd: „Întru mulţ ani, împărate Alexandru, împăratul Rîmului şi a toată lume!"

După aceste ieşiră / cetăţănii toţ cu stîlpări de finic pe a mînă, şi ramurile era **18v**
împodobite tot cu aur, şi să închinară lui Alexandru dzîcînd: „Întru mulţi ani, împărate Alexandre a toată lume!"

Alexandru, dacă vădzu acea întimpinare aşa frumoasă şi minunată, îş tocmi şi el oştile şi voievodzii cei mai aleş, cineş cu polcurile sale înainte merge. Iară Alexandru să împodobi foarte frumos, de strălucie ca soarele prin oaste, puind în cap stemă de mult preţ. Şi 640 de povodnici împodobiţ cu rafturile pînă în mînă de aceştie merge un rînd de o parte de Alexandru şi alt rînd, de altă parte. Apoi începură a bate în dobe şi a dzice în trîmbiţă şi în surle şi într-alte zîcături minunate. Şi aşa băgară pre Alexandru în cetate cu mare cinste. Iară dacă întrară în cetate, ieşit-au înainte 40 de popi rîmleneşti tot cu chivote şi cu cadelniţe de aur pre a mînă şi întrară în *Sfeataia Sfeatih*[3], ce o făcusă Savila, sora[4]. lui Solomon-împărat. Şi să închină Alexandru într-însa şi-i dediră carte lui Daniil prorocul, în carele carte scrie aşa: „În cursul anilor 5200 ieşi-va inorogul de la Machedonie şi va ucide berbecile de la răsărit, căruie îi ajung coarnele pînă la ceriu, şi va junghie leul de la amiazăzî şi va goni pe toţ pardoşii de la apus. Şi pentru dînşii să va cutremura toată lume".

Alexandru dzisă: „De cine grăieşte şi spune carte aceasta?"

Iară cetăţănii dzisără: „Aşa ni să pare să fii împărăţie ta acela. Şi să chiiamă şi să tîlcuieşte berbecile de la răsărit, Darie-împărat, leul de la amiiadzăzî, Poriu-împărat, iară pardoşii, crai<i> de la apus".

[1] Scris: zßç; altă interpretare posibilă: *zăce*.

[2] Scris: fr¶m¶as.

[3] Expresie slavonă. În româneşte: *Sfînta sfintelor*.

[4] Scris: soro.

BDD-A6742 © 2014 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:52 UTC)

19r Alexandru dzisă: „Cum va fi voie lui Dumnedzău, aşa să fie”. // După aceea începură a scoate daruri scumpe lui Alexandru. Îi dediră ermurucul lui Solomon-împărat. Şi-i mai dederă 15000 de blide de aur vărsat cu pietre scumpe împodobite, care fusăsă a lui Solomon-împărat. Şi mai scoasă coroana[1] lui Solomon-împărat, neştiut preţul ei. Şi-i mai scoasă o stemă a Savelii-împărătesii. Şi-i mai scoasă un farij alb cu şaoa de adiiamant fără de preţ. Şi scoasă sabie de anchi<s>t hier a lui Iraclie-împărat, ce o luoasă de la Troada-cetate. Şi scoasă o suliţă de os de elifant cu pietri scumpe de mare preţ. Şi scoasă pavădza învălită cu piei de aspidă a lui Tarchenie-împărat. Şi mai scoasă un
19v inel al Saramidei-împărătesii. Şi întru acel inel era / făcut ceasornic şi să vede ceriul cu toate stelile şi strălucie ca un luceafăr, neştiut preţul lui. Şi veniră toţ craii şi toţ domnii de la apus şi să închinară cu daruri şi cu haragiuri cîte de 10 ani. Şi să milostiviră Alexandru spre dînşii şi le dede domniile şi crăiile iarăş pre la ţărîle lor. Şi strînsă aur şi argint mult fără de samă. Şi pusă Alexandru-împărat pre Laomeduş veteazul ca să fie el mai-mare preste toţ crai<i> şi domnii Apusului.

De aice înainte să începe ţara cerşilor, ce să trage spre miiază[2]noapte, întru carele acum multe limbi şi crăii să află întru această ţară

Alexandru purceasă de acole de la Rîm spre ţara cerşilor, spre miiazănoapte cu toată putere împărăţii<i> sale. Şi dacă ajunsă întru acel pămînt al cerşilor, luo ţara
22r cerşilor cu mult războiu şi vărsare de singe. Şi mai bătu acolo şasă crăii […] // […] în Ţara Ungurească al patrăle rînd. De acolo au vinit în Ţara Moldaviei în zilele lui Dragoş-voievoda. Acest domn au deşchis Moldova, căci mai înainte au fost pustie ţara aceasta, tocma din zilele lui Decheval, craiul nostru al daţilor celor vechi, şi 2700 de ani ţara aceasta au fost pustie, nimene într-însa nu vieţuie, fără numai în Ţara Leşască, pînă la venire lui Dragoş-voievod, precum pre larg să citeşti la litopisăţul Moldavii<i> şi pre pe larg te vei înştiinţa.

Deci dacă au ajuns Alexandru la Troada, iară cetăţănii îi ieşiră înainte lui cale de trei mile de loc, adecă 7 ceasuri, cu multe daruri scumpe, dîndu-i şi cheile cetăţîi la mîna lui, zîcînd să să milostivască spre dînşii. Şi scoasă sabie lui Ahileu-crai de anchist hier, carele niciun fhier nu-l taie, nici focul nu-l arde. Şi-i mai scoasă pavăza cu piei de aspidă învălită de mult preţ. Şi-i mai dediră inelul împărătesii Eghipetului. Şi era acel inel făcut cu mare meşterşug de astronomie şi nu pute nimene ca să-i ştie preţul ce plătie, că ave această putere că, cine căuta într-însul, să vindeca de orice boală ar fi fost ţinut. Şi-i mai dede 1240 de ostaş buni vete*j*. Şi-i scoasără şi pre Ahileu, veteazul cel mare, tot de aur vărsat şi cu mărgăritariu şi cu pietre scumpe împodobit, şi-l dăruiră lui Alexandru. Şi să milostivi Alexandru spre dînşii şi le dede cetate iarăş pre mîna lor, după cum şi întîi au fost. /

[1] Scris: korona.

[2] Urmează c, scris cu cerneală brună, peste care s-a scris n, cu chinovar.

BDD-A6742 © 2014 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:52 UTC)

Cînd au mers Alexandru spre Persie în hotarăle lui Darie-împărat **22v**

Iară de acole să rădică Alexandru cu toate oştile şi putere lui şi întră în pămîntul persilor, călcînd şi stropşind hotarăle lui Darie-împărat. Darie-împărat audzi că au păşit Alexandru pre hotarul ţărîlor lui şi-i pradă şi-i jăcuieşti satele şi oraşele lui, iară el scrisă cărţ prin toate cetăţîle ca să să strîngă to*ţ* voievodzîi, fieştecarele cu oştile sale, în Vavilon, la stîlpul cel făcut după potop, unde să împărţiră limbile. Şi după porunca lui Darie să strînsără şi sta gata de război.

Cînd au scris Darie cărţ la Ierusalim, la Eghipet şi la Vavilon, întărind cetăţîle lui

„Darie, împărat preste toţ împăraţii de la răsărit şi pînă la apus, luminedz pre lume. Scriu vooa, ierusalimlenilor, şi vooa, eghiptenilor, şi vooa, vavilonenilor, robii împărăţii<i> mele. Iată, aşa vă scriu şi poruncescu vooa ca să şti*ţ* să nu vă închina*ţ* acelui Alexandru, carele este tîlhar mare şi hansariu. Cu toată putere împărăţii<i> mele şi vă voi scoate eu din mîinele lui, şi pre dînsul îl voi pierde. Şi iată că vă trimit şi oşti întru ajutoriu ca să vă apăra*ţ* cetăţîle voastre de dînsul. Aceasta vă scriu şi fi*ţ* sănătoş!”. //

Întru aceea vreme judeca Ierusalimul Eremie-proroc şi crede în Savaot-Dumnedzău. **23r**
Alexandru scrisă carte la Ierusalim şi trimisă şi solul lui împreună cu carte cătră ierusalimleni, zîcînd în carte aşa: „Alexandru, împărat preste toţ împăraţii, nu cu voie me, ce cu voie şi putere lui Dumnedzău Savaot din ceriu, scriu vooa, ierusalimleni, sănătate. Iată, aşa să şti*ţ* voi că pre mine mă făcu Dumnedzău împărat a toată lume şi am luoat tot Apusul şi Rîmul, şi acum la voi am venit. Deci şi vooa vă zîc să vă închina*ţ* mie şi să-*m* trimiteţ haragi şi oaste pe an, şi apoi să şide*ţ* în pace pre moşiile voastre”.

Ierusalimlenii cetiră carte şi alta scrisă dzîcînd: „Scriem noi, ierusalimlenii lui Savaot-Dumnedzău, cătră marele împărat Alexandru sănătate! Am înţeles cuvintele împărăţii<i> tale şi sîntem bucuroş să ne închinăm împărăţii<i> tale, dară sîntem supuş supt stăpînire lui Darie-împărat. Şi tu ne vei luoa astăz, iară Darie va veni ca mîine cu putere lui şi noi rău vom pătimi de Darie-împărat. Iară de vei birui împărăţie ta pre Darie-împărat, noi gata robi ai tăi să fim, iară de nu vei birui pre Darie-împărat, nici în cetate noastră nu vei pute întra”.

Şi trimisără carte pre solul lui Alexandru. Alexandru citi carte şi alta scrisă dzîcînd:
„Alexandru, împărat preste împăra*ţ*, scriu vooa, ierusalimlenilor, / sănătate! Am înţeles **23v**
aceste toate cîte îmi scrieţ voi mie, însă nu să cade să fiţ voi robi lui Darie-împărat, fiind voi oamenii lui Savaot-Dumnedzău, iară Darie este un idol slujind idolilor, iară vooa vi să cade să vă închina*ţ* mie şi să mă lăsa*ţ* să întru în cetate Ierusalimul ca să mă închin lui Savaot-Dumnedzău. Şi dacă voi întra şi mă voi închina, atunce voi pute merge să mă bat cu Darie-împărat şi pre voi vă voi scoate de supt robie lui Darie-împărat şi veţ fi în pace”.

Şi trimisă sol şi carte la Ierusalim. //

BDD-A6742 © 2014 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:52 UTC)

24r

Cînd au mers Alexandru la cetate Ierusalimului

De acole să rădică Alexandru cu toate oştile şi putere lui spre Ierusalim. Iară Eremie-proroc audzi de Alexandru că să apropie de cetate Ierusalimului. El dzisă[1]: „O, voi ierusalimleni<lo>r, bine este ca să ne închinăm noi lui Alexandru şi el scoate-ne-va pre noi de supt mîna lui Darie-împărat”.

Şi dzisă: „Tot omul să iasă din cetate întru întimpinare lui Alexandru-împărat!”

Şi îndată ieşiră to*ţ* cu făclii aprinsă ţiind pre a mînă şi prorocul Ieremie îmbrăcat în sfita a lui Aron-proroc, de lumina ca un soare. Iară Alexandru, dacă vădzu aşa, descălecă şi el de pre cal şi să pocloni la Eremie-proroc. Iară Eremie îl blagoslovi şi-l luo de mînă şi cu mare cinste îl băgară în cetate şi marsără de să închinară în besărică, în *Sfînta Sfintelor*. Şi şedzu Alexandru în mijlocul bisăricii şi dzisă: „Crez în Savaot-Dumnedzău, cela[2] ce au făcut ceriul şi pămîntul”.

După aceea ieşiră din besărică şi adusără multe daruri, aur şi argint, şi le închinară lui Alexandru, iară el n-au vrut să iei nimic dzîcînd: „Darurile ce-*m* daţ voi mie eu le închin lui Savaot-Dumnedzău ca să-i face*ţ* jertvă”.

Şi-i scoasără o pavăză de anchist hier, carele nici un hier nu-l taie, nici focul nu-l arde, şi o dărui lui Alexandru. Şi şedzu acolo în Ierusalim 8 dzile.

Cînd au mers Alexandru la Eghipet

Iară de la Ierusalim purceasă Alexandru la Eghipet cu toate oştile şi putere lui. Iară cetăţănii, dacă audziră, ei să închisără în cetate şi nu vrură să-l lasă să între în cetatea[3] Eghipetului. Iară Alexandru dzisă: „Să batem cetate”.

Şi bătură întru o dzi toată dzioa şi, fiind arşiţă de soare şi năduşală întru aceea
24v dzi, marsă Alexandru / să să scalde întru o apă răci. Şi scăldîndu-să, preste noapte să şi bolnăvi. Şi să scîrbiră to*ţ* pentru boala lui Alexandru. Iară eghiptenii oarecum şi cum obliciră pentru aceasta şi ştiind ei că Filip este dohtor lui Alexandru, scrisără carte la Filip vraciul, dzîcînd aşa: „De vei otrăvi şi vei omorî tu cu ierburile tale pre Alexandru, noi te vom pune pre tine împărat Eghipetului”.

Şi ceti Filip carte de la eghipteni şi rîsă şi alta scrisă dzîcînd: „Filip, vraciul lui Alexandru, scriu vooa, măgarilor Eghipetului. Nu vă mulţămăsc de carte ce-*m* scrie*ţ* voi mie. Crez eu, de-*m* va trebui mie împărăţie me, da-mi-o-va mie Alexandru-împărat şi încă şi altele mai bune decît ale voast<re>, iară voi, pentru că a*ţ* audzit de Alexandru că este bolnav, mîine să şti*ţ* că-l veţ vede sănătos şi călare umblînd prin mijlocul oştilor”.

Iară ei, dacă cetiră carte, foarte să spăimîntară şi să ruşinară şi trimisără altă carte la Alexandru dzîcînd: „Împărate Alexandru, să ştii că Filip vraciul vra să te otrăvască, ce foarte te pădzăşti”.

[1] Scris: ϙοs̱.

[2] Scris: ϛɛ̱ḻ; altă interpretare posibilă: *cel*.

[3] Scris: ⱞɛⱦɛⱦⱥ.

BDD-A6742 © 2014 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:52 UTC)

Iară Alexandru, dacă ceti carte, să minună şi începu a plînge. Iată, întru acel ceas, că sosi şi Filip vraciul cu potiriul cu ierbile dresă ca, bînd Alexandru, să să facă sănătos. Alexandru şide în pat culcat şi plînge cu amar şi dzisă cătră Filip vraciul: „O, dragul mieu Filipe vraciule, oare această dohtorie, de o voi be de la tine, folosi-*m*-va ceva sau mai spre rău îm va fi?"

Filip dzisă: „Be, Alexandre, be şi nu te întrista".

Alexandru dzisă: //

„Doară î*m* va fi bere cea de apoi?" **25r**

Filip să pricepu şi bău el întîi din potiriu. Apoi bău şi Alexandru şi dzisă Alexandru: „Filipe vraciule, nu ucide pre împăra*ț*".

Şi-i dede atunce şi carte de la eghipteni. Filip ceti şi să minună şi începu a plînge. Şi dzisă: „O, dragul Alexandre-împărate, dară de voi ucide eu pre împărăție ta, oare de la care împărat voi ave eu milă şi cinste? Ce crez eu că moarte ta sminti-va toată lume şi un păr din capul tău este mai scump decît toată lume".

Şi scoasă şi Filip carte de la eghipteni, în carele scrie şi îndemna să otrăvască pre Alexandru. Şi să minună şi Alexandru şi clăti cu capul. Apoi spusă Filip tot rîndul cetății Eghipetului, pentru că Filip era de locul din Eghipet. Alexandru fu sănătos întru aceea dzi şi întru acel ceas şi porunci să să gătească oaste lui de războ[1]. Şi încălecă pre Ducepal şi umbla prin mijlocul oştilor. Şi începu a bate cetate Eghipetului de 4 părț şi cură săgeții le ca ploaie în cetate de spre toate părțile. Iară eghiptenii nu mai putură răbda mulțime săgeților, ce deşchisără porțile şi năvăliră tătarîi pe poartă şi, după obiceiul tătarîlor, începură a prăda cetate şi ce le ieşie înainte, tot supt sabie pune. Iară Alexandru merge în urma lor ca un veteaz împlătoşat şi cu coiful în cap. Iară cetățănii, dacă îl văzdură, începură a striga dzîcînd: „Milostiveşti-te, milostiveşti-te spre noi, Alexandre, feciorul împăratului nostru Nehtinav, că bătrîn te-ai dus de la noi şi tînăr ai venit".

Alexandru dzisă: „Dară cum m-am / dus de la voi bătrîn şi am venit tînăr?" **25v**

Ei dzisără: „Oarecînd am avut şi noi împărat pre Nehtinav şi acum s-au <dus> de la noi şi aşa au dzis: «Iată, eghiptenilor, că mă duc de la voi bătrîn şi voi veni tînăr ca de 30 de ani». Şi mergi, împărate Alexandre, la stîlpul lui, că-l vei vede".

Şi marsă Alexandru la stîlp şi căzdu corona din capul lui Nehtinav în capul lui Alexandru. Şi luo şi carte din mîna lui Nehtinav şi o ceti şi nu mai vru Alexandru să mai spuie taina ce scrie întru acea carte. Şi făcu şi Alexandru stîlpul şi-l pusă lîngă a lui Nehtinav, precum era obicina pre aceea vreme. După aceea pusă un voievod de la dînsul ca să fie mai-mare preste cetate Eghipetului. Şi şedzu Alexandru acolo în cetate de să odihniră 12 dzile. //

Cînd au mers Alexandru la Persida asupra lui Darie-împărat **26r**

De acole să ridică Alexandru cu toate oştile şi putere lui şi marsără în părțile persilor spre Darie-împărat. Darie-împărat încă venie asupra lui Alexandru ca un dzmeu

[1] Scris: rßqßzboi.

BDD-A6742 © 2014 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:52 UTC)

înfocat. Iară întru acea vreme veniră vestitori şi spusără lui Alexandru dzîcînd că „Darie-împărat au purces asupra împărăţii<i> tale cu mare putere de oşti, cît îngreună pămîntul şi acum au stătut cu oştile pre malul Efratului”.

Alexandru audzînd aceste, îndată porunci la toţ voievodzîi să-*ş* scoată fieştecarele oştile sale la cîmp şi să facă căutare şi scrisoare oştilor. Şi să aflară 50000 de călăra*ş* şi 50000 de pedestra*ş* şi aceste era alesă şi gata de război. Şi de acole purceasă şi mai înlăuntru în Persie, tot prădînd şi robind ţărîle lui Darie-împărat, pînă cînd ajunsără[1] la apa Efrafului. Şi apoi[2] stătu Alexandru cu oştile pre malul Efrafului de ceasta parte şi Darie, de ceea parte, cît să vede oştile faţă la faţă. Darie-împărat scrisă oştile şi să afla-ră 80000 de călăra*ş* şi 60000 de pedestra*ş* şi 80000 de lei învăţa*ţ* la război cu dzgărzi
26[v] de aur la grumazi şi 100000 de pardo*ş* tot învăţa*ţ* la război. Darie-împărat / trimisă iscoade la oaste să vază cît sînt de mulţ, iară străjile lui Alexandru prinsără pre iscoadele lui Darie şi-i adusără la Alexandru. Iară el îi întrebă dzîcînd: „Spuneţi-*m* drept: cîtă oaste <este> la Darie? Iară de nu-*m* veţ spune drept, voi spîndzura pre voi”.

Iară i<s>coadele spusără drept cîtă samă de oaste este. Atunce porunci Alexandru la toată oaste dzîcînd: „Tot oştanul să facă cîte dzăci[3] focuri”.

Prin oaste fiind noapte şi atîte focuri făcură, cît nu să mai ştie cisla şi sama, că sta focurile cum stau stelile ceriului şi pre deal, şi pe vale. După aceea suiră pre iscoadele acele într-un deal înalt de vădzură, apoi îi slobodzi şi le dzisă Alexandru aşa: „Să ştiţ voi că machidonenii la rădzboi taie şi mic, şi mare, nu leagă, nici iartă. Deci şi voi să vă pădzîţ de machidoneni”.

Şi să dusără iscoadele la Darie-împărat şi-i spusără că atîta oaste are Alexandru, cît nu să mai ştie cisla şi sama, că dzice: „Ne-au[4] suit într-un deal înalt şi am vădzut de acolo atîta samă de oaste, că sta focurile cum stau stelele ceriului şi pe deal, şi pe vale; şi putem să dzicem noi că la fieştecarele foc or fi fost cîte dzăci[5] oşteni sau şi mai mulţ”.

Iară Darie să spăimîntă şi tăie limbile iscoadelor ca să nu mai spuie oştilor şi să să teamă. Boierii lui Darie-împărat făcură sfat şi-i dzisără: „Împărate, noi am socotit aşa că nu ţi s-ar căde împărăţii<i> tale ca să te baţ cu Alexandru, fiindcă eşti un împărat mare, iară Alexandru este un tîlha*r*, ce să trimiţ un boieriu bun veteaz să să bată cu Alexandru”.
27[r] Şi acest sfat plăcu lui Darie-împărat // şi îndată trimisă de adusă pre Meemant voievodul, foarte bun veteaz şi chitit cu oştile, şi-i dzisă să-*ş* aleagă 40000 de călăra*ş* şi 40000 de pedestra*ş* şi să margă să să bată cu Alexandru.

Darie trimisă sol şi carte la Alexandru dzîcînd aşa

„Darie, împărat al turcilor şi preste to*ţ* împăraţii împărat puternic pre pămînt de la răsărit pînă la apus, luminez pre lume. Scriu ţie, Alexandre Machedoane, aşa să ştii

[1] În faţa verbului este scris a¶.
[2] Scris: ap¶i.
[3] Scris: qßç; altă interpretare posibilă: *dzăce*.
[4] Scris iniţial nhm, apoi m suprascris a fost modificat în ¶.
[5] Scris: qßç; altă interpretare posibilă: *dzăce*.

BDD-A6742 © 2014 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:52 UTC)

tu că au venit la urechile mele precum ai luoat Apusul şi Rîmul şi ai mers la Ierusalim şi ai luoat şi Eghipetul cu acea nebunie a ta, aşijdere cu protivnicii tăi, tîlhariule şi hansariule. Ce iată că-ţ poruncesc ce ai luoat din toate ţările mie să-*m* trimi*ţ* haragi şi oaste pe an cînd î*m* va trebui, şi tu să te duci la Machedonii cu grecii tăi. Şi vă cereţ iertăciune de la mine, iară de nu vei face tu aşa, să ştii că mă voi rădica eu însuş cu putere me şi nu vei scăpa nici la Machedonie, nici în toată lume dinainte împărăţii<i> mele".

Şi dacă întrară şi dediră carte la Alexandru şi cum ceti carte, să umplu de mînie şi rupsă carte şi strigă dzicînd: „Spîndzura*ţ* solii lui Darie-împărat!"

Iară boierii dzisără: „Alexandre-împărate, nu să cade împărăţii<i> tale să spîndzuri solii cei împărăteşti".

Iară Alexandru dzisă: „Ba să-i spîndzure, că nu sînt trimiş la împărat, ce sînt trimiş la tîlhari, şi tîlharii ucig şi pierd pre soli. Adevărat, solii carele sînt trimiş la împărat, aceia nicidecum nu pier".

Iară solii dzisără: „Împărate, de vei pierde împărăţie ta pre noi, / puţină pagubă vei **27v**
face lui Darie-împărat, iară tu te faci sîngur tîlhariu şi lege solilor împărăteşti o strici".

Alexandru să milostivi spre soli şi-i iertă, iară ei dzisără: „Avem noi datorie să te lăudăm la Darie şi la persi".

Alexandru scrisă carte la Darie-împărat dzîcînd aşa

„Alexandru, împărat preste to*ţ*, veteaz vetejilor, nu cu putere me, ce cu voie şi putere lui Dumnedzău, Savaot-Dumnedzău, scriu ţie, Darie-împărate, măgariul turcilor. Nu-ţ mulţămăsc de carte ce mi-ai[1] trimis, că nu fu într-însa cuvinte de împărat, ce de măgariu. Căci că tu te laudzi mie că nu voi scăpa în toată lume dinainte ta, iară tu să ştii că toată lume mă ştie pre mine şi eu, cît pot, viu la tine, dară nu fug de tine, şi tu ţii pre mine tîlhariu, iară eu voi să fiu stăpîn preste toate ale tale, nu cu voie me, ce cu voie şi putere lui Dumnedzău Savaot. Şi sus te sui şi gios te vei pogorî şi vei căde, că turcii tăi sînt muieri, iară machedonenii miei sînt lei nestîmpăra*ţ* şi nu gîndesc ei unde vor muri, nici nu grijesc ei de moarte lor".

Şi trimisă Alexandru carte pre solul lui Darie-împărat. Darie-împărat, dacă ceti carte, îş schimba faţa de mînie şi dzisă cum mai în grabă să margă Meemant voievodul la rădzboi ca să să bată cu Alexandru. Alexandru văzu oaste lui Darie-împărat, să găti şi el de rădzboi. Şi îndată să loviră oştile faţă la faţă cu suliţile. Şi să frînsără suliţîle. După aceea începură a să tăie cu sabiile toată dzioa, iară cînd fu de cătră sară, // nu mai **28r**
putură răbda persii, ce plecară a fugi şi machedonenii a-i goni şi a-i tăie. Şi prinsără viu şi pre Meemant voievodul, carele era pus de Darie să fie mai-mare preste oşti, şi, ducîndu-l la Alexandru, îi tăiară capul. Darie-împărat, dacă vădzu oaste lui spartă, încălecă şi fugi la Persida cu puţinii persi pre lîngă dînsul. Şi îndată porunci de să strînsără 160000 de călăraş şi 140000 de pedestraş la cetate Vavilonului. Alexandru vădzu atîta oaste, să spăimîntă foarte şi încălecă pre Ducepal şi umbla prin mijlocul oştilor, învăţînd pre oştenii lui să nu să teamă, zîcîndu-le: „O, dragii miei machidoneni buni, vetejii

[1] Scris: mïÕi.

BDD-A6742 © 2014 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:52 UTC)

lumii, fiţ bărbaţ şi simeţ şi nu vă întristaţ, pentru că aduce Darie atîte oşti spre noi, ce să avem nădejde pre Dumnedzău, că-i vom bate şi să fim noi împăraţ a toată lume. Iară de ne va bate el pre noi, atunce noi unde vom scăpa dinainte lui Darie? Ce să ştiţ că-l vom bate, că turcii sînt oile, iară machidonenii sînt lupii; şi un lup multe oi răpăşte şi trînteşti şi pre urs mulţ cîini îl latră, dară niciunul nu-l muşcă, că leul, de va răcni, multe fheră vor muri de frica lui. Şi tot este mai ager cela ce goneşte decît cela ce fuge. Aşa mi să pare că toţ aceia cîţ au venit la războiul dintîi acum de mare nevoie or merge, iară noi de bună voie mergim. Şi de va da Dumnedzău să batem noi acum pre Darie-Împărat, apoi fără de nicio grije vom fi".

Şi-i mai învăţa Alexandru ca să să ferească de jacuri, de curvii şi să nu răbuiască
28v lăcuitorii pre unde vor mergi şi de alte / răutăţ, pentru ca să le ajute Dumnedzău şi să biruiască pre Darie-împărat. Cu nişte cuvinte dulci şi mîngîioasă ca aceste învăţa Alexandru pre machidonenii lui, ca cum ş-ar învăţa un părinte pre fii<i> săi. Iară machidonenii, dacă audziră cuvintele aceste, strigară toţ într-un glas, dzîcînd că pînă la unul sînt toţ gata a muri pentru dragoste lui Alexandru. Şi într-ace noapte să arătă în vedenie prorocul Eremie dzîcînd: „Împărate Alexandre, mergi drept spre Darie-împărat, că-l vei birui, şi nu te scîrbi, însă numai roagă-te lui Savaot-Dumnedzău, carele ţi l-am arătat la Ieru-salim, şi dzi aşa: «Unul sfînt, unul Domnul Dumnedzău Savaot, cela ce ai făcut ceriul şi pămîntul, carele te odihneşti pre sfinţii heruvimi, sfinte Doamne, ajută-mi astăz să biruiescu pre Darie-împărat». Aceste să le dzici şi mergi sănătos, că-l vei birui".

Alexandru să bucură de ace vedenie şi purceasă în nădejde lui Dumnedzău drept spre Darie la război. Şi pusă oştile în patru părţi cu bună tocmală. Şi îndată începură războiul, dzîcînd trimbiţile şi surlele. Şi începură a să tăie cu sabiile, cît le sărie scîntei din sabii. Şi să încleştară unii cu alţii, de să tăie[1] tot de-a mînă. Şi aşa au ţinut războiul trei dzile şi trei nopţ. Alexandru, dacă vădzu aşa, au întrat şi el sîngur acole unde era bulucită oaste şi cîţva voinici veteji pre lîngă dînsul, şi au început a striga ca un leu dzîcînd: „Niciunul să nu scape de voi netăiat".

29r Iară turcii, dacă audziră, // aşa să spăimîntară şi începură a fugi, iară machidonenii a-i goni şi a-i tăie ca pre nişte brusturi. Darie-împărat văzu că-i război mare şi fug oştile lui de oştile lui Alexandru, iară el încălecă pre cal şi fugi la cetate lui la Persida. Şi într-acel război periră de a lui Darie oşteni 40000, iară de a lui Alexandru 2000 de machedoneni. Apoi stătură la odihnă fără de rădzboi […] dzile.

Cînd au mers Alexandru la cetate Vavilonului

Alexandru de acole să rădică Alexandru cu toate oştile şi putere lui la mare cetate Vavilonul. Şi să apropiiară, dară vavilonenii nu-l lăsară să să apropie de cetate cale […] de mile de loc, că era întărită cetate cu multe arme şi cu mulţime de oşti de Darie-împărat. Şi atîta era de mare Vavilonul, cît trece apa Efratului prin mijlocul cetăţii, şi Efratul este mare, că-l trec cu corăbiile. Iară Alexandru să pusă mai sus de cetate şi porunci[2] oştenilor

[1] Scris: ñєє.

[2] Silaba po reluată.

BDD-A6742 © 2014 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:52 UTC)

să sape şanţ mare. Şi săpară 3 dzile şi 3 nopţ şi abătură apa la uscat preste cîmp. Iară întru aceea vreme cetăţănii făce slujbe dumnedzăilor, iară / Alexandru trecu cu toată **29v**
oaste pre urma apei Efratului şi dedi pre dedesuptul cetăţii şi întrară noapte şi aprinsără oraşul, iară cetăţănii să spăimîntară şi cînd căutară ei, adecă porţîle deşchisă, şi oştile lui Alexandru întra prin toate porţîle cetăţii şi toate uliţîle era pline de machidoneni. Iară vavilonenii, dacă vădzură aceasta, nu să mai putură apuca // de nimic, ce marsără toţ **30r**
de frică şi să închinară lui Alexandru. Şi strigară to*ţ* dzicînd: „Milostiveşti-te, milostiveşti-te spre noi, Alexandre-împărate, şi nu ne arde. Închinămu-ne împărăţii<i> tale".

Atunce dzisă Alexandru să stîngă focul. Şi-l stînsără. Şi începură a-i scoate daruri scumpe. Şi-i scoasără aurul lui Darie, carele era pus în Vavilon, 1000 de povoară de galbeni. Şi scoasără 100000 de cai hrăni*ţ*. Şi mai scoasără 200000 de lei învăţa*ţ* la rădzboi, tot cu dzgărz de aur, şi 100000 de bidivii arăpeşti mai frumo*ş* decît to*ţ* cai<i> pre lume. Şi scoasără 12000 de blide de aur vărsate. Şi scoasără 1000 de coarne de inorog ferecate tot cu aur şi cu pietri scumpe împodobite fără de preţ. Şi mai scoasără 300000 de sabii ferecate tot cu aur de mult preţ. Şi scoasără 100000 de pahară[1] de aur vărsate fără de preţ. Şi scoasără 100000 de abăioare de peşti cu mult meşterşug făcute. Şi adusără ermurucul lui Sischiian, împărat al turcilor, era făcut tot de ochi de şarpe cu pietri scumpe. Şi scoasă stema a lui Anarhos-împărat. Şi scoasără masa lui Darie de samfir piiatră. Şi cine şide la acea masă era tot vesăl. Şi altele multe, carele nu s-au mai pus în carte aceasta. Şi acolo şedzu Alexandru 15 dzile.

Plîngere lui Darie dacă au audzit că au luoat Alexandru şi Vavilonul

Darie-Împărat, dacă audzi că au luoat Alexandru / şi cetate Vavilonului, unde **30v**
era toată avere sa, iară el atunce să umplu de multă jale şi amar şi dzisă: „Ah, ticălosul de mine! Cum mi să arătă cinste în puţină vreme, iară acum degrabă mă amărîi şi cu amară jale îmi esti mie! Precum dzice Solomon că nu este pre lume bucurie ca să nu să schimbe cu jale. Că turcii miei în mulţ ani luoară haragiuri de la Machidonie, iară astăz plătescu cu capetele lor. Ce am gîndit: mai bine este să mor de sabie machidonenilor decît să fiu împărat cu ruşine pre lume".

Şi audziră aceste cuvinte boierii lui Darie-împărat şi vrură să-l mîngîie dzîcîndu-i: „O, marele împărat Darie! Aşa este această lume: unde cade copaciul mare, mare sunet face şi corabie pre mare mari valuri faci. Aşa şi Alexandru: el bătu pre noi ieri, iară noi îl vom bate ca mîine. Aşa sînt războaiele împăraţilor. Şi încă avem noi vete*j* buni la Persida".

Cînd au mers Amvis viteazul ca să taie pre Alexandru

Iară acole aproape de Darie-împărat sta un fecior de domn, ce-l chiema Amvis, foarte veteaz. El dzisă cătră Darie: „Împărate, tu pre mine m-ai crescut în curţile tale,

[1] Scris: paxar; altă interpretare posibilă: *pahare*.

BDD-A6742 © 2014 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:52 UTC)

m-ai hrănit, m-ai boierit şi mult bine mi-ai[1] făcut, iară astădz să ştii că eu voi să-*m* pui capul pentru jale ta şi cu moarte me eu pre Alexandru ucide-l-voi şi pre tine te voi vesăli”.

31r Darie dzisă: „O, dragul mieu // Amvis[2], de vei face tu una ca aceasta, să ucidzi pre Alexandru, tu vei scoate Persida din nevoie. Şi mie de la tine îmi va fi împărăţie şi moarte ta mai cinst<ită> va fi decît viiaţa a tuturor turcilor şi numele tău în veci va fi lăudat de toată Persie”.

Atunce au cerut Amvis sabie lui Darie şi ş-au făcut haine scurte machidoneşti. Şi să dusă Amvis şi întră în tabăra lui Alexandru. Iară întru aceea dzi umbla Alexandru călare prin oaste împlătoşat şi cu coiful în cap. Iară Amvis, sluga lui Darie, să apropie atunce de Alexandru şi vru să-l lovască preste ochi şi dedi cu sabie şi-l greşi. Şi-l lovi mai presus preste creştit şi-i tăie coiful şi-i rasă şi părul de pre creştit ca un brici. Şi vru să-l mai lovască şi a trii oară, iară atunce îl prinsă Alexandru şi dzisă: „Mă lovi mînă machidonească cu sabie persască”.

Iară Amvis dzisă: „Lovi-te mînă persască cu sabie machidonească”.

Alexandru dzisă: „Ce om eşti tu şi de unde eşti şi cum te chiiamă?”

Iară Amvis răspunsă dzîcînd: „Amvis mă chiiamă şi sînt slugă lui Darie-împărat. Şi fiind eu iubit şi miluit de dînsul şi vădzui pre dînsul cu jale mare plî<n>gînd şi cu amar, vrui să-l vesălesc cu moarte me şi cu a ta. Şi cît putui eu făcui pentru domnul mieu, iară Dumnedzău n-au vrut dup<ă> cum am vrut eu. Iată, astădz sînt la mîna ta, Alexandre. Cum ştii, aşa fă cu mine”.

Iară Alexandru dzisă: „O, fără de minte Amvisă, credz eu pentru min<te> ta eu astădzi sînt mort de la tine, iară de la Dumnedzău sînt viu. Şi tu astădzi eşti mort
31v pentru domnul tău, iară eu ţie iată că-ţ dau dzile de la mine, că făcuş un / lucru carele n-au mai făcut nimene pre lume. Mergi sănătos la domnul tău şi să-i spui lui Darie-împărat aşa să ştie el că pre cine hrăneşte Dumnedzău oamenii nu-l pot ucide, iară pre cine nu-l hrăneşte Dumnedzău, pre acela toţ oamenii îl bat. Şi iarăş să-i mai dzici lui Darie să să închine mie şi să-*m* trimită haragi şi oaste pre an şi apoi împărăţască Persida cu pace”.

Şi să dusă Amvis şi spusă lui Darie toate acele cîte petrecusă şi cum i-au dat Alexandru dzile de la dînsul şi toate altele îi spusă. Darie dzisă: „Să fie cum va fi voie lui Dumnedzău”.

Iară Amvis dzisă: „Împărate, eu mi-am[3] pus capul pentru tine şi dzile<le> mele de la tine s-au sfîrşit. Şi cît bine mi-ai4 făcut pînă acum, eu plătiiu cu capul mieu şi de la tine sînt mort, iară de la Alexandru sînt viu. Şi de astădz înainte să mă ierţ, împărate, că voi să mă duc la cela ce mi-au[5] dat dzile de la dînsul şi lui voi să-i slujescu de astădz înainte”.

[1] Scris: mÏÕi.
[2] Scris: amvis; altă interpretare posibilă *Amvisă*, formă prezentă pe custode.
[3] Scris: mÏÕm.
[4] Scris: mÏÕi.
[5] Scris: mÏÕ¶.

BDD-A6742 © 2014 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:52 UTC)

Şi să închină Amvis lui Darie-împărat şi să dusă la Alexandru-împărat, iară Darie rămasă cu mai multă jale şi amar. Şi dzisă Darie: „Pre cine uraşte Dumnedzău urăsc toţ oamenii, iară cu cine ţine[1] Dumnedzău ţin toţ oamenii. O, lume înşălătoare! Cum să întoarce anul ca o roată: şi binele, şi răul şi cum smereşti pre cei ce să înalţă cu mîndrie! O, lume!”

Cînd au scris Darie al triele rînd carte la Alexandru

„Darie-împărat scriu ţie, Alexandre-împărate, să nu te pre voznosăşti, că te vei // smeri, că oarecînd era şi Anarhos-împărat şi să pre voznosi şi apoi îl ucisără oamenii **32r**
sălbateci. Pentru aceea şi eu îţ dzic ţie să-*ţ* ajungă. Şi ce ai luat[2] de la mine pînă acum să fie luoat şi pre mine să mă la*ş* în pace, că eu nu mă voi închina ţie, că împărat la împărat nu să închină, ce unul moare, şi altul împărăţăşti. Iară de nu vei face aşa ca să mă la*ş* în pace, aştaptă-mă de acum încă dzăci[3] dzile şi voi veni cu cîţ turci mi-au[4] mai rămas şi cu indienii lui Poriu-împărat. Mai bine să mor cu cinste la războiu decît să fiu împărat fără de cinste pre lume”.

Şi dacă citi Alexandru carte, dzisă: „Adevărat, împărat la împărat nu să închină, că unul moare, şi altul împărăţăşti, fiindcă împărăţie este mult înaltă şi împodobită cu toate podoabele lumii şi-i pare că de acolo niciodată nu să va mai pogorî, iară Dumnedzău pogoară cînd n-are omul nădejde de pogorît”.

Cînd au mers Alexandru sol la Darie-împărat şi nu l-au cunoscut pre dînsul Darie

Alexandru văzu întru acee noapte[5] pre Ieremie-proroc dzîcîndu-i: „Alexandre-împărate, sculîndu-te dimineaţă, să mergi sîngur sol la Darie-împărat şi să nu te temi, că nimic nu-ţ va fi”.

Şi să sculă Alexandru din somn şi spusă vedenie ce vădzusă lui Potolomei şi lui Filon dzîcîndu-le: „O, dragii miei machidoneni! De mi s-a tîmpla mie peire acolo, iară voi să tocmi*ţ* împărăţiile foarte bine şi Machedonie bine să o pădzîţ!”

Iară boierii, dacă audziră cuvintele / aceste, începură toţ voievodzii a plînge **32v**
cu multă jale dzîcînd: „O, împărate Alexandre! Pentru ce faci una ca aceasta? Ce mai bine ne taie capetele noastre înainte decît să vedem noi una ca aceea”.

Şi să iertă Alexandru cu dînşii şi-*ş* luoa dzioa bună şi să dusă Alexandru sîngur sol la Darie-împărat cu carte. Darie-împărat audzi că-i vine sol de la Alexandru-împărat, iară el îş tocmi divanul şi jilţul împodobit, ca să vază solul mărire lui. Şi marsă Alexandru cu carte la Darie-împărat. Darie-împărat şide într-un jilţ de aur, împodobit cu pietri scumpe nastamate fără de pteţ şi împrejurul lui era făcute obrază de aur cu pietri scumpe

[1] Cuvînt reluat la începutul rîndului următor.
[2] Scris iniţial l||at, apoi | a fost modificat în ¶.
[3] Scris: qßç; altă interpretare posibilă: *dzăce*.
[4] Scris: mïÕ¶.
[5] Scris: noapñıє.

BDD-A6742 © 2014 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:52 UTC)

nastamate, de lumina ca îngerii. Şi sta înaintea lui voinici tineri cu făclii aprinsă ca înainte lui Dumnedzău şi şide 7 paşi mari tot în jilțuri de aur. Şi era jilțul lui Darie mai sus decît alte jilțuri de 12 coț, şi era divanul lui Darie tot şi cu pietri scumpe împodobit şi era în trii unghiuri pietri scumpe nastamate di lumina în loc de felenare şi altele multe fără de aceste, tot lucruri minunate, carele acele nu le-am mai putut scrie pentru lungime. Şi dacă marsă Alexandru, dede carte la Darie-împărat, iară Darie dzisă să citească logofătul carte, ca să o audză to*ț*. Şi scrie în carte aceste: „Alexandru, împărat preste
33[r] to*ț* împărații, scriu ție, Darie-împărate, sănătate. Dară să-ț aduci aminte cum // luai[1] haragiuri de la tatăl mieu Filip. Şi el muri şi pre mine tînăr mă lăsă în scaun, iară tu vrei să mă scoț de la moşie me de la Machedonie şi mă poftei la împărăție ta, iară Dumnedzău n-au vrut, precum ai vrut tu. Iată, astădz am venit la tine nechiemat şi, precum ai fost mie stăpîn, aşa şi eu voi să fiu stăpîn preste toate ale tale. Ce încă nu sînt aşa nemilostiv, precum îț pare ție, însă, cu toate aceste, trimite-*m* haragi şi oaste pre an cînd îmi va trebui şi apoi împărățăşti Persida cu pace. Iară de nu vei face aşa, tu eşti duşman turcilor tăi şi to*ț* vor peri de sabie machidonenilor. Şi, iată, să fii gata cu toate oştile tale pînă în trei dzile”.

Dacă au cetit logof<ătul> carte, iară Darie clăti cu capul şi dzisă căutînd spre boierii lui: „Cine ş-au adus aminte că va ieşi de la Machedonie atîta putere?”

Alexandru dzisă: „Împărate, nu este minune pentru aceia de machidoneni, că vor luoa toată lume”.

Darie dzisă: „Cum?”

Iară Alexandru dzisă: „Bine, pentru că sînt toț înțălepț şi veteji, au to*ț* un cuget şi o credință şi o dragoste şi ei de moarte nu gîndesc”.

Iară un paşe mare dzisă lui Alexandru: „Pentru ce răspundz aşa cuvinte ca aceste de cu îndrăzneală înainte împăratului?”

Alexandru dzisă: „Volnic este solul să răspundză înainte împăratului orice va vre. Tu n-ai treabă a da învățături solilor împărăteşti”.

Darie dzisă: „Cum te chiiamă?”

Alexandru dzisă: „Filon mă chiiamă”.

Darie dzisă: „Să fii aice pînă voi scrie carte la Alexandru”.

Şi dacă însără, chiemară pre Alexandru la masă şi-l pusără la masă la locul solilor
33[v] împrotiva / împăratului şi-i dediră păhar lui Alexandru să bei. El bău din păhar şi băgă păharul în budzunariu. Şi-i dediră şi altul. Şi-l bău şi-l băgă şi pre acela în budzunariu. Şi spusără lui Darie. Darie dzisă: „Dați-i şi altul”.

Şi-i mai dediră şi al triile păhar. Şi-l bău şi-l băgă şi pre acela în budzuna*r*. Şi dzisă un paşe mare: „Cum poț face aşa la masa împărătească de iei păharăle cele împărăteşti?”

Alexandru dzisă: „La împăratul nostru Alexandru aşa este o lege şi obiceiul: pînă în trei păhară[2] tot solii le ieu”.

Şi-l credzură să fie aşa. Iară un boieriu, ce-l chiema Candarcus, pre carele îl trimisăsă Darie sol şi domn să fie la Machidonie, acela veni de o parte şi, cum vădzu pre Alexandru

[1] Scris: I¶aai.

[2] Scris: pßxar; altă interpretare posibilă: *păhare*.

BDD-A6742 © 2014 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:52 UTC)

şedzînd la masă, îndată îl şi cunoscu. Şi marsă la Darie şi-i spusă, dzîcînd că solul esti sîngur Alexandru-împărat. Iară Darie nu credzu şi dzisă: „Nu-*ş* va pune el capul aşa după cum îț pare ție”.

Candarcus, ruşinîndu-să, să dede de-o parte şi iarăş începu a căuta la Alexandru mai cu deadinsul şi iarăş marsă la Darie-Împărat şi dzisă: „Împărate, de nu va fi acesta Alexandru, să-*m* tai capul mieu”.

Darie dzisă: „De va fi acesta Alexandru, apoi eu sînt împărat a toată lume”.

Şi începu a căuta Darie des, des la Alexandru şi dzisă Darie: „Filoane, sămăluiescute pre tine oameni a fi tu Alexandru-împărat”.

Iară Alexandru dzisă: „Adevărat, împărate, sămăn eu bine cu Alexandru şi sînt drag lui şi pentru aceea tot pre mine mă trimite în solie”. //

Şi-l credzură să fie aşa. Iară după aceea să sculară de la masă, întră Darie **34**[r] şi cu boierii lui întru o cămară de taină să să sfătuiască, să prindă pre sol şi să-l puie la popreală. Iară Alexandru să pricepu că-l cunoscură şi îndată îş lăsă ermulucul în palaturi şi-şi pusă chivără turcească în cap şi ieşi din palaturile împărăteşti. Şi marsă la poarta ce dintîi şi scoasă un păhar şi dzisă: „Ține, portariu, păhar, sămn împărătescu, şi-*m* deschide poarta cum mai în grabă, că m-au trimis împăratul să chiem voievodzii”.

Şi-i deşchisără. Şi să dusă la a dooa poartă şi mai scoasă un pahar şi dzisă: „Ține, portariu, păhar, sămn împărătesc, şi-*m* deşchide poarta cum mai în grabă, că m-au trimis împăratul să tocmăsc străjile”.

Şi-i deşchisără. Şi să dusă de acole la a trie poartă şi dzisă: „Ține, portariu, păhar, sămn împărătescu, şi-*m* deşchide poarta cum mai în grabă, că m-au trimis împăratul să chiem capitanii la împăratul”.

Şi-i deşchisără. Şi ieşi Alexandru din cetate şi marsă la gazdă şi încălecă pre Ducepal şi fugi toată noapte. Şi ajunsă în răsăritul soarelui la apa Sinariului şi dede cu calul înot şi ieşi de ceea parte şi găsi acolo pe Potolomei şi pe Filon şi toată oaste lui tăbărîtă acolo, aşteptîndu-l pre dînsul. Şi foarte le păru bine şi să bu<cu>rară to*ț* de venire lui Alexandru. Apoi le spune Alexandru de toate cele ce au pătimit la Darie în Persida. /

Iară Darie-împărat, dacă făcu sfat cu paşii lui pentru Alexandru în cămara **34**[v] ce de taină, îndată porunci să prindă pre sol şi să-l închidă. Şi-l căutară prin palaturi şi nu-l găsîră. Şi alergară la poartă de întrebară. Portarii dzisără: „Venit-au un om şi-mi dede acest păhar şi-mi dzisă: «Ține, portar, sămn împărătescu, şi-*m* deşchide poarta cum mai în grabă, că m-au trimis împăratul să chiem voievodzii la împăratul». Şi i-am deşchis. Şi s-au dus”. Aşijdere şi la a dooa, şi la a trie poartă tot acest răspuns au luoat. Şi de acole marsără la gazdă şi nici la gazdă nu-l găsîră. Deci văzură că au fugit Alexandru şi spusără că au fugit Alexandru. Darie dzisă să-l gonească cu 50 de voinici, veteji buni, pre cai buni ale*ş*. Şi încălecară şi să dusără după Alexandru toată noapte. Şi sosiră la apa Sinariului cu soarele răsărit şi văzdură pre Alexandru de cie parte cu Filon şi cu Potolomei vorbind şi să ruşinară gonaşii lui Darie-împărat. Iară Alexandru, dacă îi văzdură, începu a rîde de dînşii şi le dzisă: „Oameni nebuni, dară pentru ce goni*ț* vîntul, că nu-l ve*ț* pute ajunge, ce vă întoarce*ț* la împăratul vostru

BDD-A6742 © 2014 Academia de Ştiințe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:52 UTC)

şi-i spune*ţ* că i-au întrat vînatul în mreja lui şi n-au fost harnic ca să-l prindă. Şi-i mai spune*ţ* să să gătească de război preste 3 dzile, că voi ieşi şi eu pre malul Sinariului cu toate oştile mele, ca să i să aleagă şi lui, şi mie".

Iară ei, audzind aşa, să întoarsără înapoi cu multă ruşine şi spusără lui Darie
35r toate cîte vădzură şi audziră de // la Alexandru. De care înştiinţi<n>du-să Darie, mult s-au jelit şi s-au mîhnit de aceasta. Şi dzisă cătră boierii lui: „Vede*ţ*, boieri, cum ne înşelă feciorul lui Filip! Iată că pre noi ne bătu şi cetăţile noastre le luo şi ţara noastră[1] o prădă şi acum şi aice în cetate noastră cu meşterşug au întrat de ne-au batjocorit".

Aceasta dzîcînd, începu a plînge ca muierile cu amar şi cu multă jale, neavînd nicio mîngîiere de nicăiuri. Vezi, frate cetitoriule, ce face Dumnedzău cu oamenii[2] mîndri şi măre*ţ*! Cum pre Darie, dintru atîta mărire şi cinste, l-au pogorît de l-au făcut asămene cu oamenii de nimic judecăţile lui Dumnedzău cele drepte, că celui mîndru îi stă Dumnedzău împrotivă.

Cînd au scris Darie-împărat la Poriu de la Indie

Darie dzisă să scrie carte la Poriu-împărat de la Indie. Că era şi Poriu un împărat mare şi straşnic, că ave 30 de crăii supt stăpînire sa, dzîcînd în carte aşa: „Darie, împărat al turcilor, scriu cătră fratele mieu Poriu-împărat de la Indie, dumnedzăul indienilor şi împăratul împăraţilor. Pace, sănătate şi viiaţă întru mulţ ani trimitem împărăţii<i> tale! Iară noi pătimim rău acum de un fecior de crai, carele este din mai-micii noştri, din Ţara Machedonie, este fecior lui Filip-crai, carele oarecum veni vetejaşte spre noi. Şi de trei ori pînă acum m-am bătut cu dînsul şi tot m-au biruit. Acum să spăimîntară
35v şi persii miei, că / nu ştiură rîndul războiului. Deci acum mă rog împărăţii<i> tale să te milostiveşti, să-*m* dai ajutoriu pre indienii tăi ca să mă mai bat cu dînsul[3] încă o dată: sau să-l bat, sau să mă bată. Aceasta ne rugăm".

Poriu-Împărat ceti carte şi clăti cu capul şi dzisă cătră boierii lui: „Vede*ţ* că nu este pre lume bucurie ca să nu să schimbe cu jale, precum şi Darie cu Dumnedzău să potrivie. Deci mergi*ţ* şi luoa*ţ* 4000 de oaste şi mergi*ţ* şi voi întru ajuto*r* lui Darie. Şi să pădzi*ţ* bine să prindeţ viu pre Alexandru şi să mi-l aduce*ţ* la mine, că spune că este foarte înţălept şi bun viteaz".

Şi luoară boierii lui Poriu oaste şi să dusără întru ajutoriu lui Darie-împărat. Şi audzi Darie că-i vine ajutoriu de la Poriu-împărat şi să vesăli foarte. Şi dzisă şi turcilor lui să să strîngă pre cîmpii Persidii. Şi făcură căutare oştilor şi să aflară 1300 de oaste gata de război şi îndată purceasără spre Alexandru. Iară indienii trimisără iscoade la oaste lui Alexandru, iară străjile lui Alexandru prinsără pre iscoadele indienilor şi-i dusără la Alexandru. Şi dzisă Alexandru oştilor să încalece. Şi încălecară şi purceasără spre Darie-împărat. Şi dacă să apropiiară oştile, Alexandru slobodzi pre iscoade. Şi să dusără iscoadele şi spusără indienilor că „atîte oşti are Alexandru, cît nu le mai ştie cisla şi

[1] Scris: noaṣñr¶.
[2] Scris: |mєnÏi.
[3] Scris: dßnsßns¶l.

BDD-A6742 © 2014 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:52 UTC)

sama. Şi are // oaste tot mare şi mărg la război dîrji şi nebuni. Şi cîtă oaste am vădzut noi la Alexandru, putem să dzicem că a fi pînă la 860000 de întunerece de oaste”. 36r

Aceste dacă spusără iscoadele indienilor, merge la război fără de voie lor. Şi îndată să loviră oştile atîta de tare şi iute, cît deodată au întunecat şi soarele de prah şi nu să cunoşte unii cu alţii. Apoi, din voie lui Dumnedzău, bătu un vînt răci şi să rădică pravul de pre oşti. Şi apoi începură a să tăie cum să taie din sabii şi din suliţă. Şi fu război mare 2 dzile şi 2 nopţ. Iară cînd fu a trie dzî, Alexandru nu mai putu răbda, ce îndată, după cum ave el obicei, marsă şi el acolo unde era năvala oştilor şi dede război mare cu vetejii lui cei mai aleş. Şi tăie şi Alexandru cu 2 sabii lungi cu amîndooa mîinile şi să amestecă cu polcul lui prin urdie persască şi începu a tăie pre turci şi pre indieni ca pre nişte brusturi. Iară persii şi cu indienii, dacă văzură adevărat pre sîngur Alexandru umblînd prin mijlocul lor şi tîindu-i tot de-a mînă, ei atunce să spăimîntară şi îndată începură a fugi, iară machidonenii a-i goni şi a-i tăie; şi să vărsa singele oştenilor pre toate drumurile fără de nicio cruţare şi merge pîraie de singe ca în vreme de ploaie. Iară Darie-împărat, dacă vădzu aşa, lăsă şi el carăta cea împărătească şi încălecă pre cal şi începu a fugi spre Persie cu multă jale şi plîngere, nemîngîiet, dzîcînd: „O, nevolnice şi ticăloasă Darie! / Cum te potrivii lui Dumnedzău din ceriu, iară tu astădz nu te poţ 36v potrivi niciunui om din cei mai proşti! Şi cum fusăş împărat a toată lume, iară astădz nici la moşie ta nu ţi să cade să mori!”

Aceste cuvinte dzice ticălosul Darie, fugind pre cale la Persie, şi plînge nemîngîiet. Iară doi din boierii lui, anume Răzvan şi Candarcus, atunce îl ajunsără pre cale şi-l junghiră cu hangerile[1] şi luară de la dînsul tot ce găsîră. Şi dzăce Darie mai mort în pulbere, în picioarele cailor. Alexandru dzisă lui Filon să gonească pre indieni şi să le iei cai<i> şi armele şi să-i lasă în pace. Şi-i ajunsără şi stătură de frica lui Filon voievodului, iară Filon porunci de le luo cai<i> şi armele şi-i lăsă. Alexandru, de altă parte, gonie pre persi, iară Darie atunce strigă din pulbere dzîcînd: „Alexandre, Alexandre, nu trece, nu lăsa pre Darie-împărat să dzacă în pulbere, în picioarele cailor. Doară nu eşti aşa nemilostiv”.

Alexandru dzisă: „Cine eşti tu?”

Darie dzisă: „Eu sînt Darie, cela[2] ce mă înălţam pînă la ceriu, iară acum mă pogorîi pînă la iad. Eu sînt Darie, cela ce eram împărat a toată lume, iară astădz zac în pulbere, în picioarele cailor. Eu sînt Darie, cela[3] ce eram slăvit de mulţ oameni. Şi tu, Alexandre, vădzut-ai împărăţie me”.

Alexandru, dacă audzi aşa, îndată descălecă de pre cal şi găsi pre Darie cu puţintel suflet. Şi milostivindu-să Alexandru, îl luo în braţă[4] şi-l ştarsă […] // […] şi şasă casă 38r de mărgăritariu şi pietri scumpe de mult preţ. Şi scoasără 4000 de podvodnici şi […] părechi telegari, şi 40000 de lei învăţaţ la rădzboi, şi 2500 de sampsoni, şi […] de dzgripsori. Şi mai scoasără 20000 de lei învăţaţ la rădzboi şi […] de blide de aur vărsate, şi 1600 de păhară[5] de aur tot cu pietri scumpe împodobite fără de preţ. Dară altele carele nu s-au mai putut scrie în carte aceasta.

[1] Scris iniţial xamÔerile, apoi m a fost modificat în n.
[2] Scris: çel; altă interpretare posibilă: *cel*.
[3] Scris: çel; altă interpretare posibilă: *cel*.
[4] Scris: brac; altă interpretare posibilă: *braţe*.
[5] Scris: pßxar; altă interpretare posibilă: *păhare*.

BDD-A6742 © 2014 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:52 UTC)

Poruncit-au drept aceea împăratul Alexandru, dzîcînd să să strîngă to*ț* machi-donenii şi to*ț* persii la dînsul. Şi le-au dzis tuturor de obşte: „Să ştiț voi toț, machi-donenilor şi persilor, că eu cred în Savaot-Dumnedzău, cela ce au făcut ceriul şi pămîntul, şi blestem[1] pre Amon şi pre Apolon, dumnedzăi<i> el<i> neşti".

După aceea dzisă Alexandru oştilor sale: „Tot omul să-*ş* hrănească cai<i> bine şi să-*ş* dreagă armele şi să să gătească de cale de 4 ani".

Alexandru scrisă oştile şi să aflară 640000 de oaste. Şi luo cu dînsul 340000 de oaste, iară 300000 le lăsă în Persida, ca să fie de padza împărăț*i*i<i> şi a Ruxandii împărătesii. Şi pusă pre Filon mai-mare preste oşti şi preste toate ț*ă*rîle şi cetăț*î*le sale.
39r Şi dediră tuturor oştilor leafă cîte de 4 ani. // După ce ş-au luoat Alexandru dzioa de la Ruxanda împărăteasa şi de la Filon, prietinul lui cel iubit, pre carele î<l> lasasă Alexandru pentru padza împărăț*i*i<i>, s-au pornit cu toate oştile sale asupra lui Crit-împărat, că nu vru să să închine lui Alexandru. Iară Alexandru trimisă pre Vizantie, voievodul cel veteaz, cu 40000 de oaste aleasă. Şi întru acel ceas îi sparsără oaste lui şi-i prădară ț*a*ra şi-i răsăpi cetate pînă în temelie şi pre Crit-împărat viu îl adusără la Alexandru, iară el porunci de-i tăiară capul acole pe loc. Şi mult aur şi argint şi pietri scumpe găsiră la curț*i*le lui, cît fu oştilor într-un an de ajuns.

Cînd au mers Alexandru la rai în părț*i*le de spre răsărit

Alexandru <marsă> de acole cu toate oştile şi putere lui spre părț*i*le Răsăritului şi toate limbile le bătu şi le prădă pînă sfîrşiră ț*ă*rîle cu oamenii. Şi ieşi din lume cu oamenii şi ajunsără la o ț*a*ră. Şi întru aceea ț*a*ră era nişte oameni ciuda*ț*, cu trupurile de şerpi şi cu obradzăle de om. Şi dacă vădzură oaste, ei să ascunsără în nişte peşt*i*ri.
39v Şi de acole marsă şi mai / înainte încă zăci dzile şi ajunsără la o ț*a*ră. Şi întru acea ț*a*ră era nişte furnici foarte mari, că apuca omul şi fugie cu dînsul în gaură. Şi spusără lui Alexandru, iară Alexandru învăț*ă* oştile să puie paie pre gropile furnicilor şi să le dei foc. Şi aşa făcură. Şi arsără multe furnici de acele fără de samă. Şi de acole marsă Alexandru mai înainte 8 dzile şi agiunsă la un cîmp pustiiu fără de sfîrşenie. Şi pre acel cîmp era multe feliuri de oameni sălbateci, care, dacă au vădzut oaste, ei să ascunsără în n<i>şte stinci de piiatră şi scăpară. Şi de acole marsă Alexandru mai înainte 8 dzile la o ț*a*ră bună şi dulce. Şi întru aceea ț*a*ră era nişte oameni numai cîte de un cot de mari, ce să chiiamă greceşte pigmei, iară rumâneşte pitici[2] sau mici de stat. Şi dacă vădzură oaste, ei ieşiră înainte lui Alexandru şi începură a să jelui dzîcînd: „Împărate Alexandre, avem nevoie de cucoară[3], că vin vara şi ne strică poamele şi ț*a*rinile. Şi ieşim la dînsăle şi facem rădzboi şi mulț din noi perim şi niciodată nu ne putem odihni de dînsăle".

Alexandru le făcu cetate mare şi le pusă un împărat dintru ei şi-i învăț*ă* a judeca şi le dzisă să-*ş* facă arme şi săgeț şi să să apere de cucoară, ca să nu-i biruiască. Şi le trecu

[1] Scris: blhsтєm.

[2] Scris: pifтiç.

[3] Scris: кѳкоар; altă interpretare posibilă: *cucoare*.

BDD-A6742 © 2014 Academia de Ştiinț*e* a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:52 UTC)

Alexandru ţara 100 de dzile şi luo de la dînşii poame şi finice multe, cît fu oştilor întru un an de ajuns. Şi de acole mai marsă Alexandru cu toate oştile mai înainte 12 dzile // **40r** tot prin locuri pustii şi ajunsără la un cîmp frumos şi cu nişte ape dulci. Şi era acolo un stîlp de marmore şi poleit cu aur şi era pre dînsul zugrăvit Anarhos-împărat şi deasupra lui era slove scrisă de dzice aşa: „Eu, Anarhos-împărat, fost-am împărat a toată lume şi mă înălţai, că vrui să merg să văd raiul. Şi pînă aice venit-am. Şi eu n-am ştiut rîndul oamenilor celor sălbateci. Şi-*m* ieşiră aice înainte şi mă bătură pre mine şi oştile mele. Deci cine va vre să margă pînă la rai pînă aice să vie şi de aice să să întoarcă[1] înapoi, că va peri".

Alexandru, dacă ceti slovele, învăli stîlpul şi nu vru să spuie ce scrie pre stîlp. Şi-l întrebară machidonenii ce scrie. El dzisă cum că este înainte o ţară bună şi dulce. Şi dzisă să să odihnească oştile puţin acole. Şi era aproape pădure şi să aşedzară cu tabără acole lîngă pădure. Şi dzisă Alexandru să facă stoburi de cătră pădure. Şi făcură palanca. Iară cînd fu întru o dzi, dzisă Alexandru să să gătească oaste lui de rădzboi. Şi să gătiră. Şi întu o dzi ieşi Alexandru cu puţîntei boieri la pădure pentru pr<i>mblare şi vădzură pre oamenii sălbateci simeţ şi dîrji, că nu vre să fugă. Alexandru dzisă: „Să ştiţ că sînt aceştiia nişte oameni răi".

Şi sta unul aproape de Alexandru şi nu vre să fugă. Alexandru dzisă: „Loviţi-l cu sulițile".

Şi-l loviră. Şi atîta au dzbierat de tare, cît s-au audzit preste toată oaste. Şi îndată începură a ieşi din pădure aceea oameni sălbateci ca frundza şi ca iarba şi dediră cu lemne şi cu pietri în oaste lui Alexandru şi ucisără 40000 de oaste. Şi fugi oaste la cîmp, iară Alexandru cu altă oaste să dede după / palancă. Şi-i luo Vizantie voievodul[2] **40v** cu oaste despre pădure şi-i scoasără la cîmp. Şi sfîrşiră lemnile şi pietrile şi începură a-i tăie oştile cum să taie (şi ave năravu oamenii acei sălbateci că dacă vede pre vreun om de ai <lor> crunt, ei omorîie[3], adecă îl şi mînca) pînă îi biruiră oştile desăvîrşit. Şi să aflară de acei oameni periţ 100000 de mii. Cînd fu a doa dzi, marsără toţ boierii la Alexandru şi dzisără: „Împărate Alexandre, nu ne-au ajuns cît ne-am bătut cu împăraţii lumii şi am perit destui acolo. Şi acum ar fi cu lege să ne odihnim pre la moşiile noastre, iară împărăţie ta ne-ai adus acum în pustie aceasta să perim de oamenii sălbateci".

Iară Alexandru dzisă: „O, iubiţii miei machidoneni, multă lume am luoat şi împărăţie ne este şi la lume vom merge şi ne vom tot odihni pînă om fi vii. Iară voi, dacă m-aţ urît, mă ucidereţ, dară, ucide-veţ voi pre Alexandru, să ştiţ voi, machidonenilor, că altul ca dînsul nu veţ mai ave împărat cît a fi lume".

Iară machidonenii să obiduiră de acele cuvinte şi dzisără toţ: „Ba noi nu te vom ucide, mai bine noi toţ să perim decît împărăţie ta".

Şi să împăcară. Alexandru mai marsără de acole cu toate oştile şi putere lui 3 dzile şi trecură ţara sălbatecilor şi ajunsără la o ţară bună şi dulce şi cu pometuri multe pline de mirodenie. Şi întru aceea ţară era doi stîlpi de marmore poleiţ cu aur şi era pre un stîlp dzugrăvit Iraclie-împărat, şi pre alt stîlp era dzugrăvit Saramida, împărăteasa

[1] Cuvînt reluat.

[2] Cuvîntul este scris deasupra rîndului.

[3] Scris: omßrß**ϵ.**

BDD-A6742 © 2014 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:52 UTC)

41r lui, şi deasupra // lor era scrisă slove, pre care slove le-au cetit Alexandru. Şi de acole marsără mai înainte şi-i văzdu şi curţile lui Iraclie-împărat poleite cu aur şi cu pietri scumpe împodobite. Şi împărăţî Iraclie 70 de ani tot bine şi în pace, în lege bună şi în judecată dreaptă şi apoi îi rămasără curţîle pustii. Iară de acole căutară preste un ostrov şi vădzură acolo sate şi casă şi oameni. Şi dzisă Alexandru să stei tabăra puţin acole, ca să să mai odihnească oştile. Şi făcură o şaică şi dzisă Alexandru: „Să merg eu acolo, să văd ce feliu de oameni sînt".

Iară Antioh voievodul dzisă:

– Împărate Alexandre, să nu mergi, împărăţie ta, că nu ştii ce ţi să va întîmpla acolo şi de ţi să va tîmpla ceva rău acolo, apoi noi altul ca împărăţie ta nu vom mai găsi să ne fie nooa împărat. Ce voi mergi eu înainte de voi vede în norocul împărăţii<i>tale".

Alexandru dzisă: „Dară de vei peri tu acolo, apoi eu altul ca Antioh voievodul nu voi mai găsi".

Antioh dzisă: /

41v „Mulţ ca mine sînt la împărăţie ta".

Şi întră în şaică şi dzisă: „*Vo zdravie*[1], Alexandre-împărate!"

Şi trecu ostrovul în ceea parte şi găsi acolo oameni de grăie în limba grecească. Şi iară*ş* să întoarsă şi spusă lui Alexandru, iară el întră în şaică împreună cu 30 de boieri ai lui, buni veteji ale*ş*, şi trecu ostrovul de ceea parte. Şi îndată ieşiră mulţ oameni de aceia goli şi să închinară lui Alexandru dzîcînd: „Bine ai venit la noi, Alexandre-împărate! Dară la ce ai venit la noi? Că iată că sîntem nişte oameni goli şi mişei şi ne este hrana aceste poame".

Alexandru dzisă: „Eu n-am venit la voi ca să ieu ceva de la voi, ce am venit ca să vă văd*z* şi să vă întreb cînd a*ţ* venit aice şi cum de şti*ţ* limba grecească şi numele mieu?"

Iară ei dzisără: „Spune-ţ-vom împărăţii<i> tale. Noi sîntem de la Machedonie, de unde eşti şi împărăţie ta. Şi am avut împărat pre Iraclie şi pre Saramida împărăteasa. Şi mare veteaz era Iraclie şi multe războaie au făcut pre lume cu împăraţii. Apoi fu voie lui Dumnedzău şi gîndi să iasă din lume la pustie pentru bedzdzaconiile oamenilor. Şi făcură 10000 de corăbii mari, cum s-ar dzice galioane, şi chiemă pre strămoşii noştri şi să sfătuiră cu dînşii. Şi aleasă Iraclie-împărat tot oameni de treabă şi cu femeile sale. Şi au umplut corăbiile şi un an[2] <în>cheiat tot pre apă au venit. Şi l-au scos Dumnedzău acolo unde ai vădzut stîlpii şi curţile lui. Şi au împărăţit Iraclie 70 de ani tot bine şi în pace, în legi bună şi în judecată dreaptă. Apoi muriră împăraţii şi noi am rămas fără de frică

42r şi fără de împărat şi iară*ş* ne-am dat pre viiaţa // din lume, viiaţă ră şi vicleană, şi iară*ş* ne-am stricat şi am făcut răută*ţ*. Şi Dumnedzău s-au mîniet pre noi şi au trimis pre oamenii cei sălbateci asupra noastră. Şi ne bătură şi ne răsăpiră de pre locurile noastre care au dat nooa Iraclie-împărat şi <pe> mulţi din noi ucisără. Şi nu ne putem odihni de dînşii, ce am fugit aice întru acest ostrov de frica lor şi umblăm goli. Şi hrana noastră aceste poame sînt, că pre aice niciodată nu cade iarnă ca pre la voi, nici alt feliu de răceală nu ne supără pre noi. Ce te milostiveşti spre noi, Alexandre-împărate, şi de-*ţ* va fi voie să iei de la noi filosofi de aice şi pînă la rai, iată să-*ţ* dăm, că avem nişte filosofi foarte învăţa*ţ*".

[1] Expresie slavonă. În româneşte: *Să trăieşti*!

[2] Scris iniţial ѧ҃нкєѺ҃т, apoi ѧ҃ a fost modificat în а.

BDD-A6742 © 2014 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:52 UTC)

Şi luo Alexandru filosofi şi să întoarsă iarăş înapoi şi spusără tutur<or> ce au vădzut şi au audzit acolo. Şi de acole purceasă cu toate oştile şi putere lui şi marsă pre cale 18 dzile şi ajunsă la o ţară cu nişte oameni cîte cu 7 mîini şi cîte c<u> 7 picioare. Şi să sculară mulţ oameni de aceia asupra lui Alexandru, dară nu folosiră nimic, că-i bătură şi-i tăiară oştile, de n-au rămas, însă şi mulţ prinsără vii. Şi vru Alexandru să scoaţă de acei oameni la lume pentru minune, dară nu ştiu ce mîncă şi ce bău şi muriră to*ţ*. Şi le trecu ţara 10 dzile. Şi de acole mai marsără mai înainte 4 dzile şi ajunsără la ţara căpcînilor. Şi le era trupurile ca de om, iară denapoi ave cap ca de cîine şi cu-n cap grîie ca oamenii, iară cu alt cap ce ave denapoi lătra ca cîinii. Şi de aceştiia ucisără Alexandru foarte mulţ, fiindcă să apucasără[1] de rădzboi. Şi le trecu ţara […] dzile. / **42v**
Şi de acole mai marsă mai înainte 15 dzile şi ajunsără la o apă mare. Şi pusără tabăra acole ca să să mai odihnească oştile. Iară cînd fu întru o noapte, muri un cal şi-l aruncară în apă, iară racii mării mîncară calul. Şi ieşie racii noapte din apă[2] şi apuca cai<i> şi-i trăge în mare şi-i mînca şi apuca omul de picioare şi-l trăge în apă şi-l mînca. Şi spusără lui Alexandru, iară el dzisă să facă gropi adînci şi largi pre lîngă apă şi să puie paie pre deasupra lor. Şi aşa făcură. Şi ieşie racii noapte din apă şi nu vede gropile, pentru că era acoperite cu paie, şi mulţ dediră prin gropi şi să năruiră. Iară cînd fu a doa dzî, vădzură oştenii pline gropile de raci mulţ fără de samă şi-i ucisără de n-au rămas niciunul.

De aice să începi împărăţie lui Ivantie

De acole mai marsă Alexandru mai înainte cale de 6 dzile şi ajunsără la o apă mare. Şi de ceea parte era Macaronul negomudrilor. Şi era acel ostrov înalt de 8000 de mile de la pămînt pînă sus unde era ţara. Şi acolo iarăş mai dzisă Alexandru să stei tabăra ca să să mai odihnească oştile. Şi făcură o şaică şi întră Alexandru în şaică cu Potolomei, cu Antioh şi cu Vizantie şi Sălevechie şi alţ […] de boieri machidoneni buni veteji. Şi luo vin într-un clondiriu şi pîine frumoasă şi aur întru o tipsie şi trecură ostrovul în ceea parte la negomudri. Şi era acel ostrov foarte frumos, că vădzură nişte pomi înalţ şi foarte frumoş şi poamele într-înşii dulci ca zaharul şi nişte fîntîni şi izvoarăle răci şi dulci apa într-însăle. Şi era oameni foarte mulţ şi şide supt acei // pomi. Şi întîmpinară **43r**
pre un om şi dzisă Alexandru: „*Mir tebe, braţie*[3]*!*”

Iară omul dzisă: „*Ovim radosti*[4]*!*”

Şi vru Alexandru să mai vorbască cu dînsul, iară el nu vru, ce dzisă: „Mergi mai înainte la Ivantie-împărat şi vei grăi cu dînsul şi-ţ va spune toate”.

Şi mai marsă de acole mai înainte tot prin pomii cei înal*ţ* şi frumoşi. Şi era nişte pasări întru acei pomi minunate de frumoasă, carele cînta cu nişte viersuri minunate de frumoasă, cît n-au mai audzit nimine pre lume. Şi era pasările acele unele albe, altele

[1] Scris: **апѹкас**; altă interpretare posibilă: *apucasă*.

[2] Scris: **аррß**.

[3] Text slavon. În românește: *Pace ţie, frate!*

[4] Text slavon. În românește *Tuturor bucurie!*

BDD-A6742 © 2014 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:52 UTC)

roşii, altele mohorîte, vinete, vierz, mirîi, galbene, albastre şi altele într-alte chipuri. Şi poamele acele unile[1] era coapte, altele era trecute, iară altele încă atunce înflorie. Şi era nişte izvoară cu ape răci şi apa dulce ca zahărul şi limpe<de> ca aurul. Şi mai marsă Alexandru prin livedzile acele şi vădzu şi pre Ivantie-împărat, şedzînd într-un jilţ de aur şi cu stemă fără preţ în capul lui. Şi şide supt un pom şi cu de tot feliul de poame întru dînsul pre frumos şi la picioarele lui era o fîntînă foarte minunată. Şi marsă Alexandru la Ivantie-împărat şi i să închină pînă la pămînt, iară Ivantie-împărat luo pre Alexandru de mînă şi-l pusă lîngă dînsul, în jilţul lui cel de aur, şi-l blagoslovi şi-i dzisă: „Pentru ce ai venit la noi, Alexandre-împărate, din lume, nevolnice şi ticăloasă omule? Dară să ştii, Alexandre, că toată lume vei luoa-o, dară la moşie ta nu vei ajunge”.

Alexandru dzisă: „Pentru ce-m grăieşti aceste cuvinte?”

Ivantie dzisă: „Omului înţălept nu trebuieşte a-i poftori cuvîntul”.

Alexandru dzisă: „Voie îţ este să-ţ aducem poclon de care să află pre la noi?”

43v Ivantie / dzisă: „Aduceţi-*m*”.

Şi-i adusără întru o tipsie aur şi pîine frumoasă şi un clondiriu cu vin roşu. Ivantie dzisă: „Nu esti dat nooa să mîncăm de aceste ce este dat vooa să mînca*ţ*, iară noi mîncăm dintru aceşti pomi, însă deşerta*ţ* clondiriul şi-l aduceţ la mine”.

Şi luo Ivantie apă cu clondiriul din fîntîna aceea de supt picioarele lui şi-l dede lui Alexandru, iară el întrebă zicînd: „O, blajentie Ivantie! Dară de ce treabă esti această apă?”

Ivantie dzisă: „Cînd te vei bolnăvi, să te scaldzi cu această apă şi îndată te vei însănătoşa ori de ce boală vei fi avînd”.

Şi dede acea apă pre mîna unui aprod, pecetluind clondiriul cu pecete împărătească. Alexandru dzisă: „O, blajentie Ivantie! Dară voi de unde a*ţ* venit la această parte de loc?”

Ivantie dzisă: „Cînd au făcut Dumnedzău pre Adam, strămoşul nostru. Şi era Adam şi Eva în rai vesălindu-să, iară strămoaşa noastră Eva mîncă din pomătul cel oprit şi dede şi lui Adam. Şi greşiră lui Dumnedzău, iară Dumnedzău trimisă pre îngerii săi şi-i scoasără afară din rai. Şi veniră aice întru acest ostrov, unde acum noi vieţuim, şi făcură 2 feciori, pre Cain şi pre Avel. Şi tot căuta Adam şi Eva la rai spre răsărit şi plînge cu mare jale şi cu amar pentru hrana raiului şi pentru frumseţa lui. Iară cînd fu odată să sfădiră feciorii lui Adam şi ucisă Cain pre Avel. Şi şide mort la pămînt, iară Cain fugi prin munţi şi prin pustiiuri, vădzînd că au greşit lui Dumnedzău. Iară Adam şi Eva, dacă au vădzut că au rămas fără de feciori şi văzînd[2] pre Avel mort, ei încă şi mai tare să scîrbiră şi plînge nemîngîiaţ, însă tot gîndie la hrana raiului şi la frumsăţa lui

44r cu multă jale şi plîngere cu obidă. Iară Dumnedzău, // văzînd jale lor, trimisă pre un înger al său şi-i dzisă: «Adame, aşa dzice Dumnedzău, să-ţ îngropi pre Avel, fiiul tău, că din pămînt este şi iară*ş* în pămînt va să să topască, că to*ţ* vor merge în pămînt cîţ să vor naşte dintru tine». Şi aşa au îngropat Adam pre Avel, fiiul său. Iară după aceea dede

[1] Scris: ¶n¶i l ϵ.

[2] Scris iniţial: vßndßndß, apoi primul d a fost modificat în z, iar n suprascris nu a fost anulat.

BDD-A6742 © 2014 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:52 UTC)

Dumnedzău lui Adam alt fecior, om drept şi înţălept, şi-i pusă numele lui Sif, om cu frica lui Dumnedzău. Şi şedzu aice Adam întru acest ostrov 500 de ani, apoi să însură Sif şi făcu feciori şi fete. Iară Dumnedzău trimisă pre un înger al său la Adam şi-i dzisă să iasă de aice la lume, să margă acolo unde acum voi vieţuiţ. Şi ieşi Adam şi Eva de aice, după dzisa îngerului lui Dumnedzău, şi cu alţ feciori şi fete, nepoţ şi strănepo*ţ* la număr 15000 de suflete, nepoţ a lui Adam. Iară Sif, feciorul lui Adam, el au rămas aice cu fămeia şi cu copii<i> săi. Şi să născură mulţ dintru dînşii. Şi sîntem noi strănepoţii lui Sif şi moşii noştri dintr-însul sînt. Şi iată că şi noi, precum ne vedz, şidem aice, însă mulţ s-au rădzvrătit şi s-au deosăbit de noi şi s-au dus acolo un<de> voi acum vieţuiţ. Iară cînd au fost potopul preste toată lume, aice n-au ajuns apa, fiind locul foarte înalt, precum sîngur îl vedzi".

Şi iară*ş* mai dzisă Alexandru: „O, blajentie Ivantie! Spune-m în ce Dumnedzău credeţ şi cui vă închina*ţ*?"

Ivantie dzisă: „Noi credem în Savaot-Dumnedzău şi noi trăim mult şi această viiaţă vieţuim goli şi alte griji nu avem fără numai grije a ne ruga lui Dumnedzău şi nooa ne este gîndul tot la Dumnedzău în ceriu, iară dacă murim, sufletile noastre merg la un loc de vecie luminat mai bun decît acesta[1]".

Alexandru mult să mieră de viiaţa lor. / Şi iară*ş* mai dzisă Alexandru: „O, blajentie **44v**
Ivantie! De toate îmi spusă*ş* bune şi dulci şi toate adevărate sînt. Acum încă una voi să mai spui, că muieri nu vădzui la voi".

Ivantie dzisă: „Noi avem muieri, ce nu trăiesc cu noi, ce trăiesc osăbit de noi într-alt ostrov mai înainte. Şi au cetate şi sînt îngrădite cu dzidiu de aramă. Şi vin la noi o dată într-un an şi şed cu noi 30 de dzile. Şi atunce ne însurăm noi şi să mărită eale şi apoi iară*ş* să duc de la noi la ostrovul lor. Şi dacă face muiere fecior, e îl ţine la dînsa 3 ani, deci îl aduce la tată-său, iară dacă face[2] fată, apoi tot acolo cu maică-sa rămîne. Şi dacă moare bărbatul, muiere nu să mai mărită, nici bărbatul nu să mai însoară pînă la moarte lor".

Alexandru dzisă: „O, blajentie Ivantie! Pute-voi ca să văd muierile voastre?"

Ivantie dzisă: „Po*ţ* să mergi pînă la cetate lor, iară în cetate să nu cauţ, că cine caută nu poate să fie viu, ce va muri".

Alexandru dzisă: „O, blajentie Ivantie! Spune-*m*: vede-voi raiul?"

Ivantie dzisă: „Trupul cu sufletul nu poate să vadză raiul, ce numai sufletul, că raiul este împrejur îngrădit cu foc şi este de […] de mile de la pămînt înalt în sus şi-l străjuiescu heruvimi şi sarafimi cu sabii de foc dzioa şi noapte şi preste poarta raiului este văpaie de foc nestins. Ce vei merge înainte aproape de rai spre răsărit şi îndată numaidecît îţ vor ieşi înainte îngeri şi-*ţ* vor spune toate lucrurile. Şi cum îţ vor dzice şi precum te vor învăţa ei, aşa să faci" […] // […] era înflori*ţ* şi cu ramurile pînă în pămînt minunate **46r**
de frumoasă. Şi merge Alexandru pre acel cîmp frumos cu toate oştile sale şi căuta Alexandru tot la rai şi să minuna de frumsăţa raiului şi de cîntecul pasărilor şi de mirodenie acelui cîmp preminunat. Şi iată, îndată şi fără de veste îi ieşiră înainte lui Alexandru

[1] Scris: aça<u>s</u>ña.

[2] Cuvînt reluat.

BDD-A6742 © 2014 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:52 UTC)

2 îngeri şi-i dzisă: „Stăi pre loc, Alexandre, să nu mergi mai înainte, că calci loc sfînt şi vei peri tu şi oaste ta, că este aproape vînt de foc şi ve*ţ* arde, ce te întoarce înapoi la lume, că te aştaptă împărăție lui Poriu-împărat. Şi toată lume vei luoa-o şi vei împărăți-o, dară la moşie ta nu vei ajunge. Şi sînt 4 ape ce curg din rai, anume Tigrul, Ffraful, Fisonul, Igheonul. Şi vei vede multe ciudesii şi minuni pre acele ape".

Şi acole descălecă Alexandru şi dzidi un stîlp de marmore-porfir şi-l polei cu aur şi scrisă slove eleneşti, rîmleneşti şi evrieşti. Şi aşa scrisă: „Alexandru de la Machedonie. Şă să ştie precum luoai toată lume şi pînă aice venit-am şi raiul vădzui. Şi aice îm ieşiră 2 îngeri înainte me şi-m dzisără să nu mărg mai înainte, că calc loc sfînt şi înainte este vînt de foc şi voi arde. Deci cine va vre să margă pînă la rai pînă aice să vie şi de aice să să întoarsă înapoi la lume, că[1] apoi va peri".

Şi de acole să întoarsă Alexandru înapoi la lume cu toate oştile şi putere lui şi marsără pre cale […] dzile. /

46[v] Şi pusă tabăra acole ca să să mai odihnească oştile. Şi era un iezir cu apă frumoasă şi limpede. Şi marsă un bucătariu cu un peşti uscat ca să-l spele întru acel iedzir şi cum băgă peştile în apă, îndată învisă şi fugi în apa aceea. Şi spusără lui Alexandru, iară Alexandru dzisă să-*ş* scalde toţ oştenii cai<i> în apa aceea. Şi aşa făcură. Şi fură to*ţ* cai<i> sănăto*ş* şi tari, pentru că întru acel iedzăr era apa vie. Şi de acole mai marsă Alexandru 4 dzile şi ajunsără la o peştiră întunecată şi foarte mare şi pusără tabăra acole şi dzisără să să odihnească oştile. Iară cînd fu întru o dzi, dzisă Alexandru să încalece toţ pre iepe şi să lasă mîndzîi afară la gura peştirii. Şi întră Alexandru în peştiră cu făclii aprinsă. Şi strigă pristavul în peştiră şi dzisă: „Tot omul să luoaţ ce ve*ţ* găsî în peştiră: sau lemn, sau os, sau piiatră, sau orice – tot să luoa*ţ*. Şi cine va luoa mult căi-să-va şi cine va luoa puţin încă să va căi. Şi să lăsa*ţ* să margă iepile pre unde vor vre eale".

Şi umblară întru o dzi şi întru o noapte prin peştiră şi apoi ieşiră iepile iară*ş* afară la mîndz. Alexandru dzisă să împarță toţ frățăşti. Şi ce găsîră şi scoasără de acolo era tot pietri scumpe şi mărgăritariu şi aur şi oasă scumpe. Deci unii luoasă pre mult, alții luoasă mai puțin, iară alții nu luoasă nimic. Şi pusără toţ la mijloc. Deci cei ce luoasă mult să căie şi cei ce luoasă puțin încă să căie, pentru că împărție cu alții. Şi de acole mai

47[r] marsă Alexandru mai înainte 4 dzile // şi ajunsără la un iedzir foarte mare. Şi era într-însul apa dulce ca dzaharul şi limpe şi curat ca aurul. Şi pusără tabăra acole. Şi marsă Alexandru ca să să scalde întru acel iedzăr şi scăldîndu-să, iară un peşti mare năvăli asupra lui Alexandru să-l mănînce, iară el să spăimîntă de peşte şi fugi afară din apă, iară peştile sări din apă afară la uscat după Alexandru. Atunce Alexandru să întoarsă degrabă şi dede după peşti şi-l ucisă, iară peştile era cu soldzii de aur. Şi spintecară peştile şi găsîră în rîndza lui o piiatră scumpă nastamată cît un ou de gîscă. Şi o pune noapte într-un vîrf de suliță şi lumina ca un luceafăr prin mijlocul oştilor. Iară cînd fu în noapte aceea, ieşiră nişte fete dintru acel iedzer foarte frumoasă, cu părul pînă în pămînt, şi plînge împrejurul oştilor cu nişte glasuri supțiri şi foarte cu jale mare, cît n-ar fi mai audzit nimene pre lume. Şi grăie dzîcînd: „O, dragul nostru, domnul nostru şi împăratul nostru! Cum te ucisă Alexandru Machedon!"

[1] Scris: ka.

BDD-A6742 © 2014 Academia de Ştiințe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:52 UTC)

Şi umblară toată noapte prin tabără, cîntînd şi plîngînd cu multă umilinţă. Iară cînd fu de cătră dzio, iarăş întrară întru acel iedzer de unde ieşiră.

Şi de acole mai marsă Alexandru mai înainte 12 dzile şi ajunsără la o ţară cu nişte oameni jumătate om, jumătate cal. Şi să chiema acei oameni ispolini. Şi întru o dzi dederă mare războiu prin oaste lui Alexandru, iară el purunci oştilor să sape gropi adînci şi largi. Iară cînd fu noapte, le dederă rădzboi mare dinapoi şi ei, neştiind nimic pentru gropi, dediră mulţi de acei ispolini prin gropi / şi să sfărmară şi periră **47v** ispolini 20000. Şi prinsără şi vii 30000 şi săgeţ şi arce, dară săgeţile lor n-ave her în vîrf, ce ave piiatră de adiiamant. Şi era acei oameni mai iuţiu şi mai ageri decît toate gadinile pre lume. Şi în ce da ei nu mai greşie, ce tot lovie. Şi vru Alexandru să scoaţă de acei oameni la lume pentru minune şi-i dumesnici, că era de ajutoriu şi de folos oştilor. Şi dacă îi scoasă la lume, Alexandru nu le ştiu rîndul. Şi dede Dumnedzău dzăpadă cu ger şi ei nu putură răbda frigul şi muriră toţ de frig. Şi le trecu ţara 22 de dzile. Şi de acole mai marsă Alexandru mai înainte 100 de dzile prin multe ţăr[1] şi multe minuni şi ciudesii vădzînd întru acele ţăr[2], pînă ajunsără la o ţară întru carele era o cetate foarte frumoasă şi bisărica *Hramul Soarelui*, dară nimene nu era într-însa, fiindcă era pustie. Şi marsă Alexandru de să închină lui Savaot-Dumnedzău întru acea bisărică. Şi era acole deasupra uşii scrisă slove, întru carele spune de tot rîndul lui Alexandru: cîte vra să petreacă pre lume, şi cîte războaie va ave cu toţ împăraţii lumii, şi cum va luoa toată lume, şi cît va să trăiască, şi precum vor să-l otrăvască oamenii din curte lui, şi altele. Şi să scîrbi Alexandru pentru moarte sa şi începu cu multă jale a plînge dzîcînd: „O, lume înşelătoare! Cum mîngîi pre oameni în puţînă vreme şi apoi degrabă îi dai supt pămînt! O, lume ticăloasă şi netrebnică!”

Şi de acole mai marsă Alexandru mai înainte 11 dzile şi // agiunsără la o ţară. **48r** Şi întru aceea ţară era nişte oameni cîte cu o mînă şi cîte cu un picior şi cu coada ca de oaie şi cîte cu un ochiu tocma în mijlocul frunţii. Iară ei, dacă vădzură oştile şi pre Alexandru, ieşiră mulţ oameni de aceia înainte lui şi să jeluiră dzîcînd: „Milostiveşti-te spre noi, împărate Alexandre. Iată că sîntem nişte oameni slabi şi mişei şi ne iaste viiaţa foarte cu anevoie de umblat, că sărim într-un picior ca nişte mişei şi mîncăm rădăcini de pre aceste pietri, precum sîngur, împărăţie ta, ne vez. Ce te milosteveşte spre noi”.

Iară Alexandru îi lăsă în pace şi merge pre o vale lungă pre lîngă un munte cu toate oştile sale. Iară acei oameni, cîte cu o mînă şi cîte cu un picior, vrură să să laude şi să suiră întru acel munte înalt şi strigară de acolo dzicînd: „Alexandre, Alexandre, cît fusăş tu de înţălept, iară noi te-am înşelat pre tine”.

Alexandru dzisă: „Cum şi în ce chip m-aţ înşelat?”

Iară ei dzisără: „Carne noastră este mai dulce decît toată carne pre lume şi maţăle noastre sînt pline de mărgăritariu şi piele noastră, dacă să usucă, nu poate să o taie niciun her, nici glonţul nu poate să treacă printr-însa”.

[1] Scris: cßrß; altă interpretare posibilă: *ţărî.*

[2] Scris: cßrß; altă interpretare posibilă: *ţărî*

BDD-A6742 © 2014 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:52 UTC)

Iară Alexandru, acum era 7 luni de dzile de cînd era tot scîrbit pentru jale morții sale, carele o vădzusă[1] scrisă la cetate soarelui, şi nu-*ş* mai făcusă voie bună, iară atunce rîsă şi dzisă: „Adevărat, toată pasăre pe limba ei piere".

Şi îndată porunci oştilor sale dzîcînd: „Ocoli*ț* muntele, călăraşii".

Iară pedestraşii să suiră în munte cu lei şi cu pardoşi şi prinsără de acei oameni
48[v] 160000 cu lei şi cu pardo*ş*. Şi dzisă Alexandru / să-i beleascâ pre to*ț*. Şi-i beliră şi dederă carne tătarîlor de o mîncară. Şi spusără tătarîi că mai bună şi mai dulce carne nicio carne nu este pre lume ca aceasta. Şi găsiră în inima lor pietri scumpe nastamate cît un ou de gîscă. Şi le pune în vîrful suliților şi lumina ca stelile prin oaste şi mațăle lor era pline de mărgăritariu şi piele lor, dacă să usca, nu pute să o taie niciun feliu de her. Şi făcură din pieile acele pavedză, zale, platoşe, coifuri şi învăliră[2] sulițile. Care mult folos făcură acele piei cînd s-au bătut Alexandru cu Poriu-împărat.

De aice înainte să începe împărăție lui Poriu-împărat de la Indie

Şi de acole purceasă Alexandru cu toate oştile şi putere lui şi mai marsă pre cale 8 dzile şi ajunsără la hotarul indienilor la împărăție lui Poriu-împărat. Şi pusără tabăra acole, ca să să mai odihnească oştile, fiindcă acum era 8 luni de cînd îş vădzusă Alexandru moarte lui şi scriptura la *Cetate Soarelui* şi era tot scîrbit şi mîhnit de jale morții sale. Că tot omul să întristeadză de moarte lui, că esti dulce această lume şi mîngîitoare.

Poriu-împărat audzi că au venit Alexandru pre hotarul lui şi-i pradă țările
51[r] şi-i răsăpeşti cetățîle, supuindu-le supt a lui stăpînire […] // […] fiindcă ei sînt vecini lui Poriu-împărat şi ştiu tot obiceiul indienilor şi sînt tot de o lege cu dînşii".

Alexandru s-au mîniet pre turci şi dzisă: „Dacă este aşa, îmbrăcați-i în haine muiereşti şi le învăli*ț* capetele lor ca pre muieri".

Şi-i învăliră. Deci tot aşa să poartă pînă în dzioa de astădz muiereşte, cu cîrpe în cap, ce să dzice turceşte cealmale. Alexandru să găti de rădzboi şi făcu căutare oştilor şi scrisără. Şi să aflară 160000 de pedestra*ş* şi 180000 de călăra*ş*. Alexandru-împărat scrisă carte la Filon voievodul, pre carele îl lăsasă la Persida pentru paza împărății<i> şi la Ruxanda împărăteasa, dzîcînd în carte aşa: „Al mieu iubite şi dragă pri<e>tine[3] Filoane, voievodule de la Persida, şi tu, Ruxando, împărăteasa me! Sănătate şi viiață să vă trimită milostivul Dumnedzău întru mulț ani! Şi să ştie*ț* că[4] toată lume am luoat şi pînă la rai am fost. Deci acum la Indie am venit şi cu Poriu-împărat voi să mă bat. Şi în ce ceas ve*ț* ceti voi carte me, iară tu, Filoane, să purcedzi cu toate oştile tale de la apus cum ştii mai tare şi mai în grabă. Şi să vii şi dzioa şi noapte şi să trimi*ț* olace înainte, ca să ştiu pre unde vei veni, că voi să fac mare război cu Poriu-împărat".

[1] Scris: viq¶s.
[2] Scris: **ävилиꝓ.**
[3] Scris: priтriⷩnє.
[4] Scris: k¶.

BDD-A6742 © 2014 Academia de Ştiințe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:52 UTC)

Şi trimisă pre solul lui la Filon şi alt sol, cu altă carte, trimisă la Machedonie, la Olimbiiada, maică-sa, şi la Aristotel dascalul, înştiinţîndu-i cum au fost la rai şi altele. Alexandru să găti de rădzboi şi purceasă asupra lui Poriu-împărat / cu toate **51v** oştile sale. Şi să găti şi Poriu-împărat de rădzboi. Poriu-împărat să sculă cu toate oştile şi putere lui şi purceasără spre Alexandru. Şi să vădzură oştile faţă la faţă, iară Poriu-împărat pusă înainte oştilor lui Alexandru 20000 de lei învăţa*ţ* la război, iară Alexandru pusă înainte leilor 10200 de bivoli şi […] de tauri. Şi să loviră întîi lei<i> cu bivolii şi-i dovediră bivolii pre lei. Apoi să loviră pardoşii cu taurii şi-i dovediră taurii pre pardo*ş*. Şi să dediră de o parte preste cîmp. După aceea să loviră oştile faţă la faţă. Şi lovi Alexandru pre Poriu cu războiul de trei părţ. Şi aşa să bătură de dimineaţă pînă în sară. Şi apoi să dediră oştile lui Poriu înapoi la otac şi Alexandru, iară*ş* la otacul lui. Multă oaste de a lui Poriu au perit într-acel rădzboi, iară de a lui Alexandru au perit 320 de osta*ş*. Poriu-împărat vădzu că fu război şi să minună Po*r* de Alexandru cum de pusă el bivolii înainte leilor şi birui bivolii pre lei şi taurii pre pardo*ş*. Chiemă Poriu pre boierii lui la sfat dzîcînd: „Iată, acum ne-am bătut cu machidonenii şi nu i-am putut bate. Deci acum în ce chip mă sfătuire*ţ* să fac?”

Dzis-au lui boierii: „Să facem poduri pre elifante şi să punem pre o lifantă cîte 40 de osta*ş* buni veteji. Şi aşa să dăm năvală cu toată oaste ca să-i stropşim şi cu acest chip om bate noi pre machidoneni”.

Şi să apucară de făcură pre o 100 de elefante poduri, întru carele încăpe pre o elifantă 40 de osta*ş*. Şi iară*ş* să gătiră de război. Şi pusă Poriu lifantele înainte, în frunte oştilor spre Alexandru-împărat, // iară Alexandru, dacă vădzu aşa, făcu şi **52r** el meşterşug minunat, adecă pusă înainte lifantelor 40000 de cămile tot cu clopote şi 40000 catîră tot cu clopote. Şi aşa purceasără împrotiva oştilor lui Poriu, iară lifantele, dacă audziră sunetul clopotelor, să spăimîntară foarte şi îndată să întoarsără înapoi asupra armiei lui Poriu-împărat, sfărmîndu-să şi podurile de pre dînsăle. Şi oaste care era aşedzată în podurile de pre lifante căzură gios în picioarele elefantelor. Lifantele, după obiceiul lor, dacă să vădzură slobode, îndată plecară a fugi prin oaste lui Poriu-împărat şi, pre unde fugie ele, tot călca, sfărma, dzdrobie şi ucidie pre oaste lui Poriu-împărat. Şi atîta moarte s-au făcut, cît nu era vrednici cei vii să îngroape pre cei morţ.

Lifantele aceste să află la Indie şi atît sînt de mari, cît fac împăraţii cerdac pre spatele lor şi corturi pun pre spinare lor şi bat ţăru*ş* într-însăle şi pînă la 12 ceasuri iară*ş* să vindecă, precum au fost şi întîi.

Alexandru, dacă vădzu aşa, lovi pre Poriu cu rădzboi iară*ş* de trei părţ cu oştile sale şi începură a să tăie cum să taie 2 dzile şi o noapte. Şi nu putură birui nici Poriu, nici Alexandru. Poriu să dede înapoi şi trecu apa Efrafului în poduri. Şi dacă să vădzură în ceea parte, el porunci ostaşilor de stricară podurile ca să nu treacă şi Alexandru după dînsul. Şi să aşeză cu armie lui de ceea parte pre malul Efrafului, şi Alexandru, de ceasta parte iară*ş* pe mal, cît să pute vede oştile faţă la faţă. Şi periră de a lui Poriu întru acel război 40000 de oaste, iară de a lui Alexandru periră 7000. Apoi stătură fără de rădzboi 3 dzile de să odihniră. /

BDD-A6742 © 2014 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:52 UTC)

52v **Venire lui Filon marelui voievod de la Persida**

Întru aceea vreme, iată că veni şi Filon, marele voievod de la Persida, şi de la Ruxanda împărăteasa şi adusără 260000 de oaste odihnită, tot veteji buni aleş, persi de la Persida, şi 360000 de pedestraş, oaste tare de război. Şi mai adusără 845000 de cămile încărcate de zahara pentru treaba oştilor. Şi mai adusără 460000 de cai hrăniţ şi 500000 de catîri, încarcaţ de arme şi de alte măiestrii de război. Şi mai adusără 8000 de catîră încărcate de galbeni de a lui Darie-împărat. Şi dediră tutur<or> oştilor leafă de ajuns. Şi adusără lui Alexandru stema împărătească fără de preţ, cu pietră scumpe împodobită, de la împărăteasa lui Ruxanda. Şi foarte să bucură Alexandru şi toate oştile pentru venire lui Filon. Iară cînd fu a dooa dzi, dzisă Filon: „Împărate Alexandre, nu trebuieşte să zăbovim noi pre Poriu, că cît stă oaste lui Poriu pe loc, tot să îmbărbătează asupra noastră şi să întăreşte".

Şi iară dzisă Filon: „Împărate Alexandre, dă-m voie mie ca să merg eu să mă bat cu Poriu-împărat cu oaste me ce odihnită, că nu să cade împărăţii<i> tale să te baţ cu Poriu, că împărăţie ta eşti împărat a toată lume, ce mă lasă pre mine să mă duc şi să mă bat cu dînsul în norocul împărăţii<i> tale".

Alexandru dzisă: „Dară apa Efrafului cum vei treci-o, că podurile sînt stricate de Poriu-împărat?"

Filon dzisă: „Vede-vei, împărăţie ta, cum voi trece".

Şi slobodzi Alexandru pre Filon să margă. Şi iarăş dzisă Alexandru: „Filoane, să iei şi din oaste me".

Şi luo Filon oştile şi purceasă spre Poriu-împărat, iară cînd ajunsă lîngă apa
53r Efrafului, dzisă // Filon: „Tot călăraşul să puie după dînsul cîte un pedestraş şi aşa să dei toţ odată în apa Efrafului".

Deci cînd şide Poriu de-a prîndz la masă, iară Filon atunce odată dede cu toate oştile în apa Efrafului şi pentru mulţime ce era să desfăcu apa Efrafului din matca ei şi o trecură ca pre uscat. Şi cei dintîi să udară, iară cei din urmă o trecură ca pre uscat. Şi lovi Filon cu război mare pre Poriu şedzînd la masă. Şi îndată săriră la război şi indienii lui Poriu-împărat şi începură a să tăie cum să taie. Alexandru, dacă văzu vetejie lui Filon voievodului, nu putu răbda, ce dede îndată şi el cu toate oştile sale în apa Efrafului şi loviră pe Poriu cu războiul de dooa părţ. Şi atîte trăsnete şi puhnete ce să făce, să răsuna pînă la ceriu, că să tăie tot de-a mînă şi să vărsa singele de amîndooa părţile fără de nicio cruţare. Şi cură sîngele pîraie ca în vreme de ploaie, de să făcusă apa Efrafului toată roşie de singele bieţilor oşteni. Şi tot aşa au ţinut războiul 3 dzile şi 3 nopţ, iară cînd fu a patra dzi dimineaţa, în răvărsatul dzorilor, april 14 dzile, străbătură machidonenii tocma în corturile împărăteşti, unde era Poriu-împărat, cît au căutat lui Poriu a părăsi corturile şi, încălecînd pre cal, au fugit afară din urdie. Iară indienii lui, dacă vădzură aşa, începură şi ei a fugi, iară Alexandru şi Filon cu machidonenii a-i goni şi a-i tăie. Acolo s-au împlinit cuvîntul prorocescu ce dzice că unul va goni 1000, iară 2 vor goni 10000, că atîta să îngrodziră indienii de machi-

BDD-A6742 © 2014 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:52 UTC)

doneni, cît[1] fugie de dînşii şi da ei sînguri în apa Efrafului şi să îneca, numai să nu cadă vii pre mîinile machidonenilor. Iară Poriu-împărat, dacă vădzu aşa, el / lăsă oaste **53v**
lui şi plecă a fugi la Indie, cetate lui, plîngînd cu mare jale şi dzîcînd: „O, vai de mine, nevolnicul de mine! Cum puternicii cădzură şi neputernicii să sculară şi să rădicară! Şi cum machidonenii veniră şi putere lui Darie o sparsără şi împărăţie lui o luoară şi pre Darie îl ucisără ca vai de el! Şi acum, iată că să încurcară ca scaiul în capul mieu, că putere me o sparsără şi împărăţie me o luoară şi ţara me o călcară şi nici apa Efrafului nu-i putură opri, ce o trecură ca pre uscat. Oh, amar! O, cainicul de mine! Cum mi să arătă cinste lumii aceştiia întru puţînă vreme, iară acum degrabă îm veni scîrba! Precum Solomon grăieşte că nu-i pre lume bucurie ca să nu <să> schimbe cu jale şi cu scîrbă[2], că nu-i nimic statornic întru această lume, ca să stei întemeiat, ce împărăţiile şi crăiile sînt ca nişte spume[3] în nestătoarele vremi. Şi cu cît vesăleşte şi mîngîie lume aceasta pre om, îndoit mai pre urmă îl scîrbeşte. Nu-i ajunge că-i ie avere şi cinste, ce mai pre urmă încă îi ie şi viiaţa şi muiere lui rămîne şi copii<i> lui săraci ca vai de dînşii”.

Nişte cuvinte jalnice şi de umilinţă[4] dzîcînd Poriu-împărat, să dusă la cetate lui, la Indie. Alexandru cădzu pre locul lui Poriu-împărat cu toate oştile sale şi dzisă să-i prade ţara şi să o jecuiască. Şi periră oaste de a lui Poriu întru acel războiu 60000, iară de a lui Alexandru periră 4000 de machidoneni.

Poriu, dacă scăpă la cetate lui, la Indie, scrisă cărţ pre la toate crăiile de la răsărit şi pre la toate limbile de la amiiadzăzî, că ave supt stăpînire sa 40 crăii la răsărit şi la amiiadzădzî, // dzîcînd în cărţ aşa: „Poriu, marele împărat al Indiei, scriu vooa, **54r**
dragii miei fraţ şi prietinilor. Sănătate şi pace întru mulţ ani vă trimit. Dară să ştiţ, fraţilor şi prietinii miei, că au venit Machedon Alexandu cu toate oştile sale de la apus şi mă bătui cu dînsul de 3 ori şi tot m-au bătut. Şi pre Darie îl ucisără şi împărăţie lui o luoară şi pînă la rai au umblat şi toată lume au luoat şi acum la mine au venit şi oaste me o sparsă şi cetăţîle mele le sfărmă şi ţara me o prădă. Ce, fraţîlor, rogu-vă pre voi ca, în ce ceas veţ vede voi cărţîle împărăţii<i> mele, să vă sculaţ şi să veniţ mie întru ajutor, că de mă va bate el pre mine, apoi nici voi nu vă veţ pute odihni de dînsul, ce toţ veţ peri”.

Limbile, dacă vădzură ace scrisoare a lui Poriu-împărat, îndată să ridicară întru ajutoriu lui cu 700000 de oaste. Poriu, dacă audzi că-i vine ajutoriu de la acele limbi păgîne atîta samă[5] de oaste şi de la toţ crai<i> Răsăritului, foarte să vesăli şi îndată porunci de să strînsă şi oaste lui. Şi să aflară 320000 de indieni. Şi îndată purceasă spre Alexandru-împărat. De care înştiinţîndu-să, Alexandru foarte s-au spăimîntat şi începu a gîndi şi el multe. Şi îndată să apucă de făcu şi el căutare oştilor. Şi să aflară […] de oaste, buni veteji. Sfătuitu-s-au drept aceea Alexandru cu voievodzii lui dzîcînd: decît va peri atîta mulţime de oaste, mai bine va merge el sîngur să să bată cu Poriu-împărat faţă cătră faţă cu ajutoriul lui Dumnedzău Savaot. Că, ca un înţălept, ştie

[1] Scris: kßñtß.
[2] Scris: skßrßbß.
[3] Scris: sp¶pɛmɛ.
[4] Scris: ¶mill incß.
[5] Scris: som.

BDD-A6742 © 2014 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:52 UTC)

bine Alexandru că la acel rădzboi mult sînge să va vărsa şi mulţ ostaş vor căde de
54v amîndooa părţîle. Ce făcu sfat şi scrisă carte la Poriu-împărat, dzîcînd / în carte lui aşa: „Alexandru, împărat preste toţ împăraţii şi sîngur stăpînitoriu a toată lume, nu cu putere me, ce cu voie şi putere lui Dumnedzău Savaot, scriu ţie, Poriu-împărate al Indiei, sănătate. Însă să ştii tu că capul plecat nu-l taie sabie, că Darie, de să vre închina mie, şi acum ar fi împărat persilor. Şi tu încă te potriveşti lui Darie-împărat, că te-ai înălţat foarte mult şi sus, iară să ştii că te vei pogorî foarte curînd şi gios şi tu sîngur vei aduce pre oştenii tăi la peire lor, căci ţie nu-*ţ* este milă de indienii tăi, iară mie îmi esti milă de machidonenii miei. Deci acum destul este cît s-au bătut pînă acum oştile şi s-au vărsat atîta sînge a nevinovaţilor oşteni, iară de acum înainte este şi cu păcat să piei atîţa oameni pentru Poriu şi pentru Alexandru. Ce acum eu voiesc aşa: să ne lovim noi amîndoi. De mă vei tăie tu şi mă vei omorî, tu vei fi împărat a toată lume, iară de te voi omorî eu pre tine, eu oi fi împărat a toată lume. Iară oştile noastre să stei pre loc pînă ce ne vom bate noi amîndoi, să nu să clătească din loc. Deci să-*m* scrii carte ca să ştiu cum este voie ta. Aceasta îţ scriu”.

Şi trimisă Alexandru sol pre Filon la Poriu-împărat. Şi dacă sosi, dede carte la Poriu de o ceti, iară el, dacă ceti carte, să bucură foarte pentru aceasta ca să să lovască cu Alexandru-împărat şi întrebă pre sol dzîcînd: „Cine eşti tu şi cum te chiiamă?”

El dzisă: „Eu sînt Filon, prietinul lui Alexandru”.

55r Poriu dzisă: „Să ştii, Filoane, că de astădz înainte moarte lui Alexandru // din mîna me este, iară tu, Filoane, te închină mie şi să-ţ dau fata me ţie şi să-ţ dăruiescu şi jumătate de împărăţie Indii<i> şi să fii cinstit întru toată viiaţa ta, că te văz că eşti om înţălept şi bun veteaz”.

Filon dzisă: „Alexandru mi-au[1] dat Persida, împărăţie lui Darie, iară tu îmi dai numai jumătate de Indie ta”.

Poriu dzisă: „Filoane, fii al mieu şi să-ţ dau fata me ţie, că este frumoasă şi înţăleaptă, şi să-ţ <dau> şi împărăţie Indii<i> toată”.

Filon dzisă: „Nu mă va despărţî de dragoste lui Alexandru toată lume”.

Şi dzisă Filon lui Po*r* să să gătească, că Alexandru este gata. Şi-*ş* luo Filon dzioa bună de la Poriu-împărat şi veni la Alexandru-împărat şi-i spusă toate cele pentru Poriu-împărat şi cum că Poriu este foarte bucuros să să lovască cu dînsul. Alexandru dzisă: „Spune-*m*, Filoane, Poriu ce viteaz poate să fie?”

Filon dzisă: „Bun viteaz este Poriu şi este mare de trup de 5 coţ de gros şi de 10 co*ţ* de nalt, dară este putred. Ce mergi, Alexandre, că-l vei birui şi nu te teme, pentru că norocul tău este mare”.

Alexandru dzisă: „Ce va vre Dumnedzău”.

Şi să împlătoşe bine şi-*ş* pusă coiful în cap şi îngenunchie jos la pămînt şi să rugă lui Dumnedzău Savaot dzîcînd aşa: „Doamne, Dumnedzăul tuturor dumnedzăilor şi Împăratul împăraţilor[2], cela ce te odihneşti pre sfinţii heruvimi. Sfinte Doamne, ajută-mi astădz să biruiesc pre Poriu-împărat”.

[1] Scris: mïÕ¶.

[2] Scris iniţial äpßracn pßraт¶, apoi deasupra slovelor ra ale primului cuvînt a fost scris т¶l, fără însă a anula slova n; c a fost modificat în ä, peste т¶ a fost scris ci, după care a fost adăugat lor, rezultînd îmbinarea *împăratul împăraţilor*.

BDD-A6742 © 2014 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:52 UTC)

Aceste cuvinte dzisă Alexandru şi să sculă de la pămînt şi încălecă pre Ducepal şi-*ş* luo sulița în mîini şi ieşi din oaste afară. Poriu-împărat încă ieşi din oaste lui afară. Şi stătură oştile pre loc şi să gătiră de război. Şi să loviră numai împăraţii amîndoi cu sulițîle. Şi să frînsără sulițîle. Şi scoasără budzduganele şi să loviră cu buzduganele / cîte de 10 ori. Şi scoasără sabiile. Iară atunce dzisă Alexandru: „Stăi **55v** pre loc, Poriu".

Şi stătu Poriu. Şi dzisă Alexandru: „Crez eu: nu am grăit aşa, ce am grăit să stei oştile tale pre loc pînă ce ne vom bate noi numai amîndoi, iară oştile tale nu ascultă, ce iată că vin".

Iară Poriu, de trup mare, iară de minte preprost, ticălosul atunce să întoarsă şă-*ş* certe oştile şi-*ş* rădică mîna în sus să dzică să nu vie oştile. Atunce să deşchisă platoşa de la mînă, iară Alexandru strînsă cătră sine pre Ducepal şi scoasă țapa, care o purta el pururе la dînsul, şi lovi pre Poriu pre suptsisioară, pre unde să închiia platoşa, şi-l junghie tocma în inimă, iară Poriu, de mare durere, răcneşte ca un leu şi cade jos de pre cal şi moare. Iară Ducepal, calul lui Alexandru, au apucat cu gura de coamă[1] pe calul lui Po*r* şi l-au scuturat în dinț şi apoi l-au trîntit jos la pămînt preste Poriu-împărat. Iară indienii lui Po*r*-împărat, dacă vădzură aşa, să umplură de frică şi plecară a fugi, iară Alexandru cu machidonenii, a-i goni şi a-i tăie. Căzut-au mulț de frică într-un iedzăr mare, ce este acolo la Indie, de s-au înecat cu cai cu tot. Mare groază şi frică au cuprins pre toț crai<i> Răsăritului, dacă au vădzut că au omorît Alexandru pre Poriu, marele împărat.

Alexandru dzisă să puie pre Poriu în carăta lui ce împărătească şi să-l aducă încet pînă la Indie, cetate lui. Iară Silimiştra, împărăteasa lui Poriu-împărat, dacă audzi că aduc pe Po*r* mort, îndată ş-au despletit părul capului ei, împreună cu fata ei, cu palme preste obraz lovindu-să, dzgîriindu-*ş* feţîle lor, fiind îmbrăcate cu haine de mult preț pînă în pămînt. // Şi cu dînsăle era 2000 fete despletite şi 1000 de vlădici indieneşti. **56r** Şi aşa întîmpinară pre Po*r* mort cu mare jale şi plîngere fără de samă. Şi dzisă Alexandru să-i puie stema[2] în cap şi să-l puie pre un pat de aur. Şi aşa făcură. Şi-l petrecură pînă la mormînt cu toate oştile şi cu mare cinste îl îngropară.

Şi aşa să săvîrşi marele Poriu-împărat de la Indie[3]. Au fost, ca cum n-ar fi mai fost, fum şi abur au fost viiața lui. Unde este şi ce s-au făcut? Au nu era acesta odată mare şi tare şi pre bogat, iară acum este amestecat în țărnă şi nu să cunoaşte unde au fost? Vedeț, fraților, slava şi bogăție lumiei că întru nimică este!.

Iară pre fata lui Poriu o dede Alexandru lui Filon voievodului ca să-i fie doamnă lui, care, după cum dzic, au fost fire de frumoasă. / Poriu-împărat au făcut această cetate în 54 **56v** de ani, iară Alexandru o luo numai în 3 dzile.

[1] Scris inițial soamß, apoi s a fost modificat în k.

[2] Scris: sтєmma.

[3] Urmează sßpt, al cărui sens nu l-am putut descifra.

BDD-A6742 © 2014 Academia de Ştiințe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:52 UTC)

Cînd au întrat Alexandru în Indie, cetate lui Poriu

Alexandru, după izbînda ce au făcut asupra lui Poriu şi a oştilor lui, au întrat în cetate lui la Indie. Şi dacă au întrat, au şedzut în jilţul cel de aur a lui Poriu-împărat fără de preţ. Deci atîte lucruri minunate au vădzut Alexandru acolo, cît n-au mai vădzut el nici la o împărăţie de pre pămînt, pentru că era numai curţîle cele împărăteşti lungi şi de largi, cît ar merge săgeata de 4 ori prin curţ. Şi păreţii curţilor împărăteşti era tot
57r dzugrăviţ şi // poleiţ cu aur şi pe podul curţilor era făcut ceriu şi pe ceriu făcute stele şi lucefiri şi un curcubeu mare şi frumos, de-ţ păre că este Avidoma. Şi era 12 luni de umbla pre rînd, una după alta cu mare, mare meşterşug de astronomie. Deci cînd unile răsărie, altele apune[1] şi într-însăle era pusă pietri scumpe nastamate, de lumina noapte ca şi dzioa şi nu mai era întuneric în cetate, ce tot lumină. Şi era ceasornic minunat de luni şi de dzile, carele nici s-au mai pomenit. Deci acela purta crugul lunilor şi a luceferilor cu mare meşterşug de nu mai era nici la o împărăţie din cîte era pre acele vremi. Iară pe gios era părdosite curţile preste tot cu marmore albă şi porfir şi prin curţ pe multe locuri era spîndzurate pietri scumpe de lumina în loc de felenare, dară altele multe.

După aceea începură a căuta vistieri<i>le lui Poriu-împărat. Şi scoasără întîi 100000 de cai hrăniţ. Şi scoasără 2000 de bidivii arăpeşti, mai frumoş decît toţ cai<i> pre lume. Şi mai scoasără 10200 de lei învăţaţ la rădzboi şi 64000 de lei neînvăţaţ la rădzboi. Şi scoasără 48000 de pardoş. Şi mai scoasără 420000 de sabii ferecate tot cu aur. Şi mai scoasără stema lui Poriu-împărat, neştiut preţul ei. Şi mai scoasără 120000 de tipsii de aur vărsate. Şi mai scoasără 140000 de coarne de inorog ferecate tot cu aur şi cu mărgăritariu împodobite, de mare preţ. Şi mai scoasără 180000 de piei de aspidă tot cu pietri scumpe fără de preţ. Şi mai scoasără 660000 de cămile şi 850000 întunerice de oi şi 360000 boi graş şi 700000 de bivoli şi stratocameli[2] şi sampsoni nenumăraţ şi de alte ciudesii şi minuni, carele nu le-am mai putut scrie. /

57v Alexandru şedzu acolo la Indie-cetate 2 ani şi 3 luni. Şi să închinară indienii şi să vesăliră machidonenii, de era toţ ca fraţii. Aşa dară au luoat Alexandru împărăţie indienilor, precum şi a persilor, că celor mîndri le stă Dumnedzău împrotivă. Iară limbile păgîne ce veniră întru ajutoriu lui Poriu-împărat fugiră de frica lui Alexandru spre amiiazăzî ca să scape dinainte lui Alexandru. Şi acole la Indie pusă Alexandru împărat pre Antioh voievodul ca să fie în locul lui Poriu-împărat.

Pentru împărăţie Talistradei împărătesii a ţărîi amadzoneşti

Alexandru purceasă de acole de la Indie cu toate oştile şi putere lui spre împărăţie muierească, la amadzone. Şi dacă s-au apropiet de cetate, Alexandru scisă carte şi trimisă sol la Talistrada împărăteasa, dzîcînd în carte aşa: „Alexandru, marele împărat al Apusului şi al Răsăritului, împărat împăraţilor, crai crailor şi domn domnilor, veteaz vetejilor,

[1] Sintagma *altele apune* repetată.

[2] Scris: **стратокамени.**

BDD-A6742 © 2014 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:52 UTC)

nu cu putere me, ce cu voie şi putere lui Dumnedzău Savaot, scriu ţie, Talistrado, împărătească amadzonilor, sănătate. Iată, să ştii tu că pre mine mă făcu Dumnedzău împărat a toată lume şi multe războaie am făcut cu Darie şi cu Poriu şi cu alţ împăraţ de la răsărit şi de la apus şi împărăţiile lor le-am luoat şi cetăţîle lor le-am sfărmat şi pre dînşii i-am omorît. Şi acum pînă la voi am venit şi vooa încă vă dzic să vă închinaţ mie şi să-*m* trimiteţ haragi şi oaste pre tot anul şi apoi şideţ în pace pre moşiile voastre. // Iară de nu, să ştiţ **58r** că voi veni eu însuş cu toată putere me".

Şi marsă solul lui Alexandru şi dede carte la Talistrada împărăteasa. Talistrada ceti carte şi alta scrisă la Alexandru dzîcînd aşa: „Talistrada, împărăteasa amadzonilor, scriu la marele împărat Alexandru sănătate. Iată, să ştii, împărăţie ta, pentru viiaţa noastră că nooa cetate <este> într-un ostrov încungiurat cu apă, iară bărbaţii noştri şed afară de lucrează şi ne aduc cu corăbiile de toate cele ce ne trebuiescu nooa pentru hrana vieţii noastre. Deci vin o dată într-un an şi şed cu noi 30 de dzile. Şi atunce ne măritäm noi şi să însoară bărbaţii noştri, că această învăţătură este dată nooa de la Sif, strămoşul[1] nostru, şi sîntem neam cu negomudrii lui Ivantie-împărat, carele este aproape de fericitul rai. Pentru aceea să ştii, împărăţie ta, că am şi eu 46000 de muieri călăraşe şi 230000 de muieri pedestraşe tot cu arce şi săgeţ gata de război. Deci oricarele din împăraţ vin cu război asupra noastră, iară noi le ieşim înainte şi ne batem cu dînşii. Şi vin şi bărbaţii noştri întru ajutoriu şi tot izbîndim. Deci şi acum[2] aşa ne pare[3] că ne vom bate şi cu împărăţie ta, ce va vrea Dumnedzău. Şi să ne aşteptaţ acolo supt munte, că vom ieşi şi noi preste puţine dzile acolo de ne vom bate, că mai cu cinste ne va fi nooa a peri vetejaşte la război decît a fi împărătesă cu ruşine pre lume, dară ne vom ispiti norocul şi cu împărăţie ta. Aceasta scriem".

Dacă au mers solul şi au dat carte la Alexandru, s-au menunat de sămeţie şi de dîrjie muierilor, socotind / Alexandru că mare putere au ele de fac atîta laudă. Ce tot **58v** nu s-au încredinţat, ce au mai scris şi altă carte, dzîcînd aşa: „Alexandru, împărat preste toţ împăraţii, scriu ţie, Talistrado-împărătească, sănătate. Iată, să ştii tu că pre mine mă făcu Dumnedzău împărat a toată lume şi multe războaie am făcut cu toţi împăraţii lumii şi pre aceia i-am biruit şi împărăţiile lor le-am pustiit. Şi acum, de nu mă voi bate şi cu voi, iară mie mare ruşine î*m* va fi. Deci aşa să fie, precum aţ dzis voi, de vei voia să vă rămîie cetate pustie şi voi să periţ toate. Şi să ieşiţ supt munte, acolo unde aţ dzis voi".

Talistrada ceti carte şi alta scrisă la Alexandru, dzîcînd aşa: „Talistrada, împărăteasa amadzonilor, scriu la marele împărat Alexandru sănătate. Am înţăles de împărăţie ta că ai venit cu toate oştile şi putere ta ca să te baţ cu noi, dară eu n-am credzut una ca aceea, fiind împărăţie ta atît de înţălept, să te baţ cu nişte muieri. Dară de ne vom bate şi ne-i bate împărăţie ta pre noi, crez eu că nicio cinste nu-ţ va fi că ai bătut pre nişte muieri neputincioasă, iară încăş de te vom bate noi pre împărăţie ta, să ştii că mare ruşine îţ va fi, cît nu vei fi mai petrecut ruşine ca aceea de cînd eşti. Fiind împărăţie ta împărat mare şi bătînd pre toţ împăraţii, şi la urma tuturor războaielor să te bată nişte muieri slabe.

[1] Scris: sтromoþ¶l.
[2] Scris: aa¶m.
[3] Scris: pєrє.

BDD-A6742 © 2014 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:52 UTC)

59r O mare ruşine îţ va fi, ce eu te rog pre împărăţie ta să te milostiveşti asupra noastră, // că noi ne închinăm împărăţii<i> tale cu toate ţările şi cetăţîle noastre împreună. Şi iată, am trimis şi dar de la noi 1000 de feti frumoasă şi 10 cară de galbeni şi stema împodobită. De aceste de toate ne rugăm împărăţii<i> tale să priimeşti de la noi aceste daruri şi noi încă ne închinăm cu capetele plecate pînă la pămînt, roabe adevărate, şi de toate cele ce am greşit ne rugăm să avem iertare de la împărăţie ta".

Şi marsă solul Talistradei la Alexandru şi să închină cu darurile şi scoasă şi carte şi o dede la Alexandru. Şi foarte să minună şi văzu şi acea 1000 de fete împodobite tot cu haine roşii şi cu cununi de aur în cap şi călări pre cai albi. Şi marsără fetele acele de să închinară lui Alexandru pre obiceiul împărătescu. Iară un voievod de a lui Alexandru, anume Potolomei, era foarte glumăţ, el dzisă cătră Alexandru: „Dacă nu-m dai altă împărăţie, rogu-mă dară să-*m* dai aceste fete ca să le fiu cap şi să mă petrec cu dînsăle".

Iară Alexandru rîsă şi dzisă: „O, dragul mieu Potolomei! Toate nu-ţ voi da, iară una îţ dau, care îţ va plăce, că-*ţ* va ajunge şi încă îţ va şi rămîne".

Potolomei dzisă: „Ba, de vreme ce nu mi le dai pre toate, iară eu niciuna nu voi luoa".

Şi rîsără mult Alexandru şi cu ceialalţ boieri de Potolomei. Şi să minunară de fete frumoasă. Alexandru trimisă fetile iară*ş* înapoi la împărăteasa lor şi aşa scrisă carte: „Alexandru, împărat preste toţ împăraţii, scriu ţie, sora me, Talistrado-împărătească,
59v şi-ţ mulţămăsc de darurile ce mi-ai[1] trimis, dară fete mie nu ţi să cade ţie / să-*m* trimi*ţ*, că noi mulţ vete*j* am ucis pre lume, bătîndu-ne cu împăraţii, şi puţintei au rămas, dară muieri multe au rămas fără de bărba*ţ*. Ce iată că ţ-am trimis fetile tale înapoi, iară ţie ţ-am trimis steag ca să împărăţăşti sănătoasă. Şi mie să-*m* trimi*ţ* acum îndată 30000 de muieri de oaste ajutoriu, că voi să merg să mă bat cu Evimitrie, al Mersalimului împărat, că n-au vrut să să închine mie, dară vei audzi ce va petrece de la mine. Şi tu să fii[2] sănătoasă cu toate amadzoanele tale!"

Războiul ce au avut Alexandru cu Evimitrie

Dacă s-au închinat Talistrada de bună voie lui Alexandru, au purces de acolo
60r cu toate oştile sale asupra // lui Evimilitrie, împărat al Mersalimului. Iară Evimilitrie-Împărat, îndată cum audzi de Alexandru, ieşi şi el cu toate oştile sale şi cu toate limbile ce era la amiiadzăzî ca să să bată cu Alexandru. Iară Alexandru împărţî oştile <în> 2 părţ: o parte de oaste o luo cu dînsul şi să ascunsă în nişte păduri, iară a dooa parte de oaste o dede lui Sălevechie voievodul. Şi ieşi numai Sălevechie împrotiva lui Evimilitrie, iară el socoti că numai atîta oaste este cîtă să vede, neştiind de oaste ce ascunsă ce era cu Alexandru în pădure. Îndată ş-au lăsat Evimitrie toată oaste sa cu mare năvală asupra oştii lui Sălevechie, lăsînd Evimitrie numai puţînă[3] oaste pentru padza lui. Şi aşa au încungiurat pre Sălevechie de toate părţile. Atunce îndată s-au ivit şi Alexandru

[1] Scris: mÏÕi.
[2] Scris: fÏє.
[3] Scris: pßcßn.

BDD-A6742 © 2014 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:52 UTC)

din pădure cu oaste ce supusă şi lovi pe Evimilitrie de 2 părţ. Şi începură a-i tăie cum să taie. Şi într-acel ceas sparsă oaste lui şi pre Evimilitrie viu îl prinsără şi, ducîndu-l la Alexandru, îi tăieră capul şi-i sparsără cetate pînă în temelie şi-i prădară ţara. Şi găsiră mult aur şi argint la curţîle lui, cît fu oştilor de ajuns.

Rădzboiul ce au avut Alexandru cu limbile cele păgîne

Iară de acole purceasă Alexandru spre amiiadzăzî asupra limbilor celor păgîne, iară limbile acele, dacă audziră că vine Alexandru spre dînşii, ei plecară a fugi şi scăpară, luîndu-*ş* muierile şi copii<i>, şi fugiră pînă la nişte munţ înalţ foarte. Iară Alexandru îi goni pînă / la acei munţ înalţ, iară limbile acele întrară într-acei munţ înalţ şi să tot **60v** dusără pînă la o apă mare. Alexandru îi goni 15 dzile pintre acei munţ, apoi să întoarsără la gura munţilor şi pusără tabăra acole. Şi într-o dzi făcu Alexandru mare rugăciune cătră Dumnedzău Savaot, îngenunchind jos la pămînt, dzîcînd aşa: „Doamne, Dumnedzăul tuturor dumnedzăilor şi Împăratul împăraţilor, cela ce te odihneşti pre herumvii şi te slăvesc sărafimii, cela ce ai făcut ceriul şi pămîntul şi toate vădzutele şi nevădzutele fapte, ascultă-mă pre mine astăzi, robul tău, şi dzi, Doamne, acestor 2 munţ să să împreune şi ca să să închidză acolo aceste limbi păgîne, să nu mai iasă la lume, ce să li să închidză uşa şi cale lor şi să nu poată ieşi".

Şi cum sfîrşi rugăciune, îndată întru acel ceas veniră munţii şi să împreunară unul cu altul, numai de 17 co*ţ* nu s-au împre/unat. Iară Alexandru, dacă vădzu aşa, **61r** dede laudă lui Dumnedzău Savaot, apoi făcu un zidiu de piiatră foarte mare din munte pînă iară*ş* în munte şi făcu o uşe de anchist hier, care niciun her nu-l taie fără numai cu otravă de vasilisc să lucrează. Apoi dinl<ă>untru făcu alt dzidiu şi mai mare, şi mai gros şi mai dinlăuntru răsădi mărăciuni, rugi, măcie*ş*, spini înghimpo*ş* cale de 10 dzile, cum să nu mai iasă acele limbi păgîne la lume. Şi sînt închisă şi pînă în dzioa de astădz. Şi-i pusă nume uşii aceea *Alexandrie* şi acole la uşe este pus un clopot mare cu meşteşug. Deci cînd bate vîntul[1] tare, iară clopotul încă sună tare. Şi aud sunetul clopotului acele limbi păgîne şi le pare că tot este Alexandru acole la uşe şi vin pînă la uşe şi apoi iară*ş* să întorc înapoi de frică. Şi aşa să chiiamă acele limbi păgîne: sote, magote, aghiesi, axane, divarisi, climadi, faraxane, fatini, xevne, xanarte, tarne, martane, hohane, aglimati, anafati, psoglavi, fardai, alanisi, sosanichi, anisini, colorsati, fisoghini, dinscani şi altele pînă în 42 crăii. Deci aceste limbi păgîne, ce le închisă Alexandru, vor ieşi atunce cînd va naşte Antihrist, la sfîrşitul lumii, şi vor munci pre creştini împreună cu jidovii[2] şi cu ţiganii, atunce va fi plîngere nemîngîietă şi amar preste amar. Şi după aceea numaidecît va fi şi sfîrşitul lumii.

Iară de acole să rădică Alexandru cu toate oştile şi putere sa şi marsă la Africa. Şi acolo era o cetate mare şi vestită, anume Ravanul, şi în poarta cetăţii / era legat **61v** un nod cu mare meşteşug de un filosof astronom dintru acee*ş* cetate. Şi deasupra nodului era slove scrisă de dzice aşa: „Cine va pute dedzlega nodul acesta, acela va fi împărat cetăţii aceştiia".

[1] Scris: vßn̲ᴛ¶n̲ᴛ¶l̲.

[2] Scris: ¥id̲dovïi.

BDD-A6742 © 2014 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:52 UTC)

Alexandru, dacă ceti slovele, luo nodul ca să-l dedzlege şi-l întoarsă şi pe o parte, şi pe alta şi nu-i putu pricepe meşteşugul legăturii lui. Şi mîniindu-să, scoasă sabie şi-l tăie pe nod. Şi aşa au întrat în cetate Ravanul sabie[1].

Pentru cetate ce din ţara Mestredonului şi pentru curţile Candachii<i> Cleotilii împărătesii

Alexandru purceasă de acolo cu toate oştile şi putere sa şi marsă spre[2] ţara Mestridonului. Şi întru ţară era o cetate foarte minunată, într-un deal înalt. Şi într-ace cetate era zidituri tot de marmore, porfir şi poleit cu aur cu mult meşterşug, minunat de[3] frumoasă. Şi întru acea cetate era o împărătească văduvă ce o chiema Candachie Cleofila împărăteasa. Şi ave 2 feciori. Şi pre unul îl chiema Candosal, iară pre altul […]
63r // […] „căscînd gura cum ar sări în apă, îndată să-l înghiţe. Deci începu omul a plînge cu amar dzîcînd: «Mai bine decît mă va[4] mînca leul sau mă va muşca şarpele, mai bine mă va înghiţî corcodelul odată». Şi aşa sări omul acela în gura corcodelului de-l înghiţi. Iată, aşa fui şi eu astăz. Şi eu sînt fecior Cleofilii împărătesii, numele mieu este Candosal şi am fost crai la Agrip. Şi audziiu de împărăţie ta că vii spre mine şi eu rău mă spăimîntai şi, fugind de împărăţie ta, mă lovi Evagrid-împărat cu oştile lui fără de veste şi-*m* sparsă oaste[5] mie şi-mi luo muiere şi copii<i> şi avere me. Şi tot ce am avut mi-au luoat şi m-au prădat şi numai eu sîngur am scăpat şi, fugind de dînsul ca să scap, am dat preste străjile împărăţii<i> tale. Acum, iată că mă adusără legat înainte împărăţii<i> tale şi mă ajunsără pre mine astădz toate rălile şi capul mieu pierdui”.

Antioh şide în scaunul cel împărătescu a lui Alexandru ca un împărat. Şi dzisă Antioh: „Răilor multe răle să tîmplă, iară ţie niciun reu nu-ţi va fi. De vreme ce ai ajuns la mîna me, îţ voi scoate eu şi muiere ta, şi copii<i> tăi, şi tot ce va fi luoat de la tine Evagrid-Împărat”.

Şi dzisă Antioh: „Chiemaţ pre Antioh”.

Şi chiemară pre Alexandru. Şi stătu Alexandru în Antioh ca un voievod. Şi-i dzisă: „Antioahe, să mergi şi să-ţ iei oştile tale şi să te duci asupra lui Evagrid-împărat. Şi întîi să trimiţ la dînsul înştiinţare cum să să închine mie şi să-*m* trimită haragi şi oaste pe an
63v după orînduiala ce au făcut şi alţ împăraţ. Şi iarăş / să-i mai dzici să dăi muiere şi copii<i> şi tot ce au luoat Evagrid-împărat de la acest crai. Iară de nu va vre să facă aşa, iară tu să te apuci cu dînsul de rădzboi şi să-i sfarmi cetate lui şi să-i pradz ţara şi toate ale lui să le dai în jac. Şi sabie ta să taie capul lui Evagrid-împărat şi să-l aduci la mine. Şi să dai muiere şi copii<i> şi tot ce va fi luoat Evagrid-împărat de la acest crai. Şi dacă veţ veni de acolo, voi să te trimit sol cu acestu crai la maică-sa Cleotila”.

[1] Cuvînt reluat.
[2] Scris: spra.
[3] Cuvînt reluat.
[4] Cuvintele *mă va* reluate.
[5] Scris: |ѕтє.

BDD-A6742 © 2014 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:52 UTC)

Aceste dzicînd Antioh, iară Candosal îndată căzu la picioarele lui Antioh şi le săruta dzîcînd: „Premilostive Alexandre-împărate, pre to*ţ* nevolnicii miluieşti, pentru aceea te va milui şi pre tine Dumnedzău cu toată lume să fii împărat, că eşti milostiv pre greşiţii tăi”.

Şi luo Alexandru de mînă pre Candosal şi-*ş* luoară dzioa bună de la Antioh voievodul şi să dusă Alexandru şi cu Candosal la cortul lui Antioh voievodului şi pînă în sară tocmiră şi gătiră 350000 de oaste gata de rădzboi, tot vete*j* buni, aleş persi şi machidoneni. Şi dzisă Alexandru lui Candosal: „Frate Candosale, nu te scîrbi că-ţ voi scoate eu şi muiere ta, şi copii<i> tăi, şi tot ce au luoat de la tine Evagrid-împărat”.

Şi să cinstiră şi să dăruiră unul pre altul cu daruri. Iară cînd fu a dooa dzi, purceasără cu 350000 de oaste cu mare putere şi tărie asupra lui Evagrid-împărat. Şi dacă s-au apropiiat de cetate, iară Evagrid-//împărat nu vru să să închine, ce ieşi şi el cu toate **64r**
oştile lui şi să loviră faţă la faţă. Şi îndată întru aceea dzi bătu Alexandru pre Evagrid-împărat şi-i sparsă cetate pînă în temelie şi pre Evagrid-împărat viu îl prinsără şi-i tăieră capul acole pre loc. Şi mult aur şi argint şi pietri scumpe găsiră la curţile lui. Şi-i prădară ţara şi mult duium de robi nenumăra*ţ* luoară de la dînsul. Apoi luoară muiere şi copii<i> lui Candosal şi avere lui. Iară Candosal foarte să vesăli pentru aceasta şi-*ş* trimisă muiere şi copii<i> şi avere lui la maică-sa Cleotila, iară ei să întoarsă înapoi. Şi marsă Alexandru de să închină cu slujba lui Antioh voievodului şi foarte mulţămi Candosal lui Antioh, anume că mulţămeşti lui Alexandru-împărat, şi dzisă: „O, premilostive împărate Alexandre! Pre toţ nevolnicii miluieşti, pentru aceea milui-te-va şi pre tine Dumnedzău cu toată lume să fii împărat, că eşti milostiv pre greşiţii tăi. Deci iarăş mă rog Împărăţii<i> Tale să trimiţ pre Antioh voievodul cu mine sol la maică-me Cleofila, precum ai dzis că-l vei trimite, pentru că-l vădzui întru această slujbă că este om înţălept şi foarte bun veteaz şi precredincios împărăţii<i> tale”.

Antioh dzisă: „Chiema*ţ* pre Antioh”.

Şi chiemară pre Alexandru. Şi dzisă Antioh către Alexandru: „Antioahe voievodule, găteşti-te de mergi cu soţie ta Candosal sol la maică-sa Cleotila. Şi, iată, să-i dzici aşa: să să închine mie şi să-*m* trimită haragi şi oaste pre an cînd î*m* va trebui, iară de nu va vre să să închine mie, să-i spui că voi veni eu însu*ş* cu toată putere me şi apoi mult rău îi voi face ţărîlor ei / şi cetate îi va rămîne pustie”. **64v**

Şi scrisă Antioh carte ca de la Alexandru la Cleotila împărăteasa. Şi-*ş* luoară dzioa bună de la Antioh şi să dusără la otacul lui Antioh voievodului şi făcură multă vesălie, dînd în trîmbiţe şi în surle. Şi să făcură fra*ţ* amîndoi, Alexandru cu Candosal, şi să dăruiră unul pre altul cu daruri împărăteşti. Iară cînd fu a dooa dzî, purceasără în solie la Cleofila împărăteasa. Deci mergînd ei aşa amîndoi pre cale, dzis-au Candosal către Alexandru: „Frate Antioahe, aşa mi să pare că în toată lume nu va fi om ca tine şi ca Alexandru-Împărat. Au doară sînte*ţ* amîndoi vete*j* tot ca unul”.

Alexandru dzisă: „Să mă credz, frate Candosale, că sînt la împăratul nostru Alexandru mulţ ca mine, încă şi mai buni şi mai vete*j* decît mine, că întîi este Filon, marele voievod, şi Potolomei Vidzantie şi alţii mulţ, după aceia sînt şi eu”.

Candosal dzisă: „Pre aceia i-am vădzut eu, ce tot eşti tu mai de folos decît to*ţ* aceia. Bine ar fi şi tu să fii împărat asămene ca şi Alexandru-împărat”.

BDD-A6742 © 2014 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:52 UTC)

Deci mărgînd ei aşa 3 dzile pre cale, dzis-au Candosal cătră Alexandru: „Frate Antioahe, vedzi drept acest loc este o peştiră şi dzic că lăcuiesc într-însa dumnedzăi eleneşti. Şi oarecînd au întrat într-însa oameni şi unii au ieşit, iară alţii n-au mai ieşit şi spun cum că este acolo o muncă".

Alexandru dzisă: „Frate Candosale, să mergem şi noi pînă acolo la peştiră".

Şi dacă vădzu Alexandru peştira, el dzisă: „Frate Candosale, eu vroi să întru în peştiră".

65r Iară Candosal dzisă: „Frate Antioahe, mă rog să nu întri în pe/şteră, că mulţ au întrat şi n-au mai ieşit; aşijdere şi care au ieşit n-au mai ieşit sănătoş, ce tot nebuni. Deci şi ţie nu ştiu ce ţi să va tîmpla acolo. Şi de ţi să va tîmpla ţie ceva rău acolo, eu unde voi scăpa dinainte lui Alexandru?"

Iară Alexandru dzisă: „Ce va da Dumnedzău, întra-voi".

Iară Candosal dzisă: „Adevărat, frate, mare este norocul lui Alexandru şi tu încă sameni a fi cu vîlfă mare, aşa mi să pare că eşti năzdrăvan. Şi de vei întra, nimic nu-ţ va fi şi vei afla acolo multe ciudesii şi minuni".

Atunce Alexandru să luo în braţă[1] cu Candosal şi să iertară unul cu altul. Şi întră Alexandru întru acea peştiră şi să dusă mult printr-însa, iară Candosal rămasă sîngur la gura peştirii şi plînge cu amar. Iară Alexandru, mergînd mult prin peştiră, văzu lumină. Şi-l întîmpinară nişte gadini cu obradzăle de om. Alexandru să rugă lui Savaot-Dumnedzău şi rămasă fără frică. Şi mai marsă mai înainte şi vădzu 2 draci, purtînd o nucă întru o prăjină. Şi mai marsă mai înainte şi vădzu alţ 2 draci, purtînd un strugur de poamă întru o prăjină. Şi dzisără dracii aceia[2]: „Vedzi, Alexandre, de ce să află pre la noi?"

Alexandru să spăimîntă şi nu dzisă nimic, ce trecu alătură şi mai marsă mai înainte. Şi vădzu o peştiră plină de şerpi şi să audzie acolo gomon de oameni mulţ şi ţipete şi vaiete de muieri şi de bărbaţ. Şi de acole mai marsă mai înainte prin peştiră şi vădzu şi pre Anarhos-împărat legat cu vergi de hier cu mîinele înapoi şi cu obradzul ca de leu. Şi-l întrebă Alexandru dzîcînd: „Nu ştiu, frate, unde te-am văzut?"

65v Anarhos dzisă: „De vei fi mers / la oamenii sălbateci, îi fi vădzut într-un stîlp de marmore chipul mieu dzugrăvit".

Alexandru dzisă: „Dară acei oameni legaţ cu obradzăle de leu cine sînt?"

Anarhos dzisă: „Aceia au fost împăraţ, crai şi domni şi au fost nemilostivi şi nedrepţ judecători. Pentru aceea să muncescu de aşa. Deci mergi, Alexandre, mai înainte, că vei vede şi pre socrul tău, Darie-împărat".

Şi cum marsă şi vădzu Darie pre Alexandru, îi dzisă: „O, fătul mieu Alexandre! Dară şi tu ai fost osîndit să vii şi să te munceşti aice?"

Alexandru dzisă: „Eu n-am venit să mă muncescu cu voi aice, ce am venit să vă văz şi să vă întreb pentru ce greşală[3] v-au băgat pre voi aice? Iară eu iarăş mă duc acum de la voi".

Darie dzisă: „O, preînţălepte Alexandre! Cum îţ dede Dumnedzău de vez toate văzutele şi nevădzutele lucruri!"

[1] Scris: brac̄; altă interpretare posibilă: *braţe*.

[2] Scris: aç̄ei̯å.

[3] Scris: gråþal̄.

BDD-A6742 © 2014 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:52 UTC)

Şi iarăş dzisă Darie: „O, dragu mieu Alexandre! Dară spune-*m* ce mai face fiica me Ruxandra şi cum trăieşti cu dînsa şi cum cinsteşti pre soacră-ta?”

Alexandru dzisă: „De acum nu te griji tu cu cei vii, ce te grijaşte cu cei morţ[1], că fiica ta Ruxanda astăz este împărătească a toată lume, iară Persida împărăţăşti cu mine ca şi cu tine, încă şi mai bine decît cu tine”.

Darie dzisă: „O, fătul mieu Alexandre! Eu te sfătuiescu întru această cale ce mergi sol la Cleotila împărăteasa să nu mergi, că eu audziiu pre nişte draci pomenind de numele tău aice şi dzisără că te va cunoaşte acea împărătească, că au dzugrăvit chipul tău întru o icoană şi-l ţine ascuns în vistieriile ei. Şi eu îţ dzic să nu te duci, dară de te vei şi duce, roagă-te lui Savaot, Dumnedzăului tău, ca să te izbăvască din mîinele ei. Şi de aice mergi mai înainte, că vei vede // şi pre Poriu-împărat, legat cu mîinile înapoi **66r** şi cu vergi de fier ferecat”.

Şi cum vădzu Alexandru pe Poriu, îi dzisă: „O, marele Poriu-împărate! Cum tu te potriviei cu Dumnedzău din ceriu, iară tu acum eşti legat la iad!”

Poriu dzisă: „Aşa să vor munci toţ împăraţii cei răi, mîndri şi nemilostivi. Ce şi tu, Alexandre, să te pădzăşti, că apoi aice vei veni şi te vei munci împreună cu noi pînă la judecată, iară de la judecată vom merge în tartar, ce să chiiamă fără de sfîrşit şi fără de fund. Şi acolo ne vom munci în veci de veci”.

Şi de acole să întoarsă Alexandru şi ieşi din peştiră afară şi găsi[2] pre Candosal plîngînd la gura peştirii. Şi dacă vădzu pre Alexandru, îl îmbrăţîşă şi-i dzisă: „O, dra<gul> mieu Antioahe! Dară ce te-ai dzăbovit? Că dzăbava ta pre / mine rău mă spăimîntă. **66v** Ce, adevărat, frate, mare este norocul lui Alexandru şi mulţămăsc lui Dumnedzău că ai ieşit sănătos!”

Şi de acole purceasără iarăş amîndoi pre cale spre Candachie Cleotila împărăteasa. Şi dzisă Candosal: „Frate Antioahe, spune-*m* ce ai vădzut acolo în peştiră?”

Alexandru spusă lui toate. Aşa mergînd ei amîndoi, să apropieră de cetate. Iară Cleotila, dacă audzi că-i vine sol de la Alexandru şi cu Candosal, feciorul ei, să îmbrăcă în haine împărăteşti şi să împodobi frumos ca o împărătească mare ce era. Şi ieşi înainte solului cu o 100 de popi şi cu toţ boierii împodobiţ. Şi era Cleofila foarte frumoasă. Carele, dacă au sosit, s-au întimpinat şi au dat mîna cu solul, iară Cleofila, cum vădzu pre Alexandru, îndată îl şi cunoscu după chipul ce era dzugrăvit pre icoană. Şi luo Cleofila pre Alexandru şi-l sărută foarte dulce. Care lucru vădzîndu-l Alexandru, pre s-au minunat, că sămăna şi Cleofila ca şi Olimbiiada, maică-sa. Şi de acolo marsără frumos pînă la cetate Cleofilii şi să ospătară întru o dzi toată dzioa. Iară cînd fu a dooa dzî, au luoat împărăteasa pre Alexandru de mînă şi începură a să primbla prin curţîle împărăteşti. Şi-l băgă în nişte casă întru carele ţine tot fete frumoasă şi împodobite cu haine de mult preţ. Şi casăle acele era tot dzugrăvite şi cu aur poleite, de strălucie şi lăsa radză ca soarele. Iară de acole marsă mai înainte tot prin curţîle acele şi întră în nişte casă ce era[3] cioplite de lemn, ce să chiiamă[4] afiminsa şi asipita. Şi aşa este acel feliu

[1] Scris: m¶rcß.

[2] Scris: gßs; altă interpretare posibilă: *găsî*.

[3] Scris: єrє.

[4] Scris: kÎєÕm.

BDD-A6742 © 2014 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:52 UTC)

de lemn, că nici focul nu-l arde. Şi de acole îl băgă într-alte casă tocma de crişt̆al şi cu
67r flori de aur împodobite şi masa de aur lamură şi 240 de scaune împrejurul mesii // tot de aur. Şi împrejurul acelor casă cură un pîrău foarte limpede şi dulce pre nişte jghiaburi[1] de cîrştal. Întru acele casă şide Cleofila împărăteasa cînd vre face masă şi vesălii cu niscaiva împăraț, crai, domni sau boieri mari. Şi-l mai băgă într-alte curț, întru carele era preste tot aşternută casa cu urşinic şi cu florile de sirmă şi prisne cu aur. Într-aceste casă pofti împărăteasa pre Alexandru de şedzu pre un scaun şi împărăteasa, într-alt scaun. Şi numaidecît s-au afundat pămîntul de supt dînşii şi au rămas numai ei amîndoi prin scaune şi părețîi casălor împrejurul lor, iară dedesuptul s-au făcut pre mare prăpastie, cît s-au spăimîntat Alexandru foarte. Iară împărăteasa îi dzisă: „Nu te teme, că de acum vei vede cele mai minunate".

Apoi să rădică iarăș fața casălor acelora cu o masă plină de mîncări şi băuturi. Aceasta vădzînd Alexandru, i-au perit frica. Şi de acolo îl băgă într-alte casă minunate, ce să chiema de lemn bulica, evsica, tiparis, pevgu şi chiedru. Şi era casăle acele în măiestrii pre nişte fusă foarte cu meşteşug, că începură casăle acele a să învîrti, a să învîrti şi a să sui sus şi apoi iarăș să pogorîie în jos cu oameni cu tot. Care vădzînd Alexandru, pre s-au minunat de acele curț împărăteşti şi cu mare meşteşug lucrate. Şi dzisă Alexandru: „O, împărătească Cleofila! Cade-să aceste lucruri ce vădz eu la împărăție ta ar fi bine să fie la Alexandru, împăratul nostru".

Iară Cleofila dzisă: „Bine ai dzis împărăție ta să fie la împărăție ta. Ce or fi şi la împărăție noastră".

Alexandru să spăimîntă de acel cuvînt şi dzisă: „Dacă nu sînt eu Alexandru, ce mă chiiamă Antioh-voievod". /

67v Cleofila dzisă: „Ce-ț grăiiu eu, drept îț grăiiu. Tu eşti Alexandru-împărat".

Şi-l apucă de mînă şi-l băgă întru o cămară de tainâ, unde era dzugrăvit chipul lui Alexandru întru o icoană, şi-i arătă chipul şi-i dzisă: „Caută de vez cine esti zugrăvit aice".

Şi căută Alexandru şi să vădzu pre dînsul zugrăvit în icoana aceea şi să întristă foarte. Şi dzisă Cleofila: „Vedzi, Alexandre, cît te-ai ținut tu de înțălept, dară vedzi că să află alții şi mai înțălepț decît tine. Pentru aceea să ştii, Alexandre, că cum ai vrut ai întrat aice, iară cum vei vre nu vei pute ieşi de aice".

Iară Alexandru să umplu de frică şi să făcu cu totul groznic ca un leu înfocat. Şi apucă de mînă pre Cleofila şi scoasă sabie şi dzisă: „Eu sau voi mai ieşi, sau nu voi mai ieşi, iară tu să ştii că nu vei mai ieşi".

Şi sfărmă icoana aceea în mici bucăț, iară Cleofila să spăimîntă să nu o taie Alexandru şi-l luo în braț̆ă[2] şi cu dulci cuvinte îi dzice: „O, dragul mieu Alexandre! Dară pentru ce de o muiere ca mine te temi aşa, că încă nu sînt eu aşa de nebună, precum îț pare împărății<i> tale. Că cela ce va ucide pre împărăție ta fi-va duşman a toată lume; că pentru tine stă toată lume în pace şi capul tău este mai mare preste toate capetele lumii şi un păr din capul tău este mai scump decît toată lume; că eu voi să te învăț şi să te cert ca şi maică-ta Olimbiiada ca să nu-ț mai porț capul tău într-un vîrf de păr;

[1] Scris: ¥gÏÕb¶ri.

[2] Scris: braç; altă interpretare posibilă: *braț̆e*.

BDD-A6742 © 2014 Academia de Ştiințe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:52 UTC)

că vedz că să află oameni şi mai înţălepţ decît împărăţie ta, măcar că eu sînt o muiere şi nu mi să cade a da învăţătură împăraţilor pentru unile ca aceste; că cu capul împărăţii<i> tale tulbura-vei toată lume. Deci eu, iată că feciorilor miei nu te voi spune, ce te voi cinsti ca pre un împărat // mare şi a toată lume. Dară să aibă feciorii miei milă **68r** şi cinste de la împărăţie ta şi mie să-*m* fii ca un fecior de astădz înainte".

Atunce marsă Alexandru şi sărută pre Cleofila şi dzisă: „Mumă să-*m* fii de astădz înainte, de vreme că m-ai născut a do<oa> oară".

Şi ascultă Alexandru învăţătura Cleofilii împărătesii. Iată, întru acel ceas că sosi şi Dorif, feciorul Cleofilii şi ginere lui Poriu-împărat, fiind bătut de oaste lui Alexandru. Pentru că, măcar că Alexandru umbla în solii pre la împăraţ, iară oştile lui să băte cu toţii în toate părţile, cei ce le ieşie împrotivă tot supt sabie îi pune. Iară Dorif scăpasă numai el, sîngur el, de oştile lui Alexandru la maică-sa Cleofila şi audzisă el încă de pre cale că au venit sol de la Alexandru Antioh voievodul. Şi era foarte mînios pre Alexandru şi pentru socrul său, Poriu-împărat. Şi cum sosi în cetate, aşa îndată începu a-l căuta pre solul lui Alexandru să-l taie, iară o roabă marsă şi spusă împărătesii dzîcînd: „Venit-au Dorif, feciorul tău cel mai mic, şi-i foarte mînios şi acum caută pre solul lui Alexandru să-l taie".

Iară Cleofila, dacă audzi aceste, ascunsă pre Alexandru întru o cămară de taină şi ieşi numai e afară sîngură şi găsî pre Dorif, feciorul ei, căutînd pre sol să-l taie. Şi întrebă pre maică-sa dzîcînd: „Unde este solul lui Alexandru ca să-l tai, măcar de a*ş* peri şi eu, iară acesta de aice nu să va mai duce înapoi".

Iară mumă-sa îl luo în braţă[1] şi-i dzisă: „O, fătul mieu! Nu ţi să cade să ucidzi tu solii cei împărăteşti. Iată că Alexandru au scos pre muiere frăţine-tău din robie de la Evagrid-împărat şi pre fratele tău l-au trimis la mine cu mare cinste şi cu solul lui, precredinciosul Antioh voievodul".

Iară Dorif dzisă cătră mumă-sa: „Alexandru mi-au[2] / tăiat mie mai mult decît **68v** o 160000 de oaste, iară tu nu mă la*ş* să-i ucig pre un sol a lui".

Iară muiere lui Candosal alergă tare la Candosal, bărbatul ei, şi-i spusă dzîcînd: „Venit-au fratele tău, Dorif cel mai mic, şi acum caută pre fratele tău, pre sol, să-l taie".

Iară Candosal alergă cu degrabă la maică-sa Cleofila şi dacă sosi, găsi pre maică-sa ţiind în braţă[3] pre Darif şi cu sabie goală în mîini ţiindu-o. Deci cum sosi, aşa începu a-i da palme preste obraz şi-i dzisă: „Nevrednice şi neharnice oame, tu vrei să tai pre solul lui Alexandru, dară nu ştii tu, ticăloasă oame, că el, dacă va apuca sabie, o 100 ca tine va tăie. Dară de eşti vrednic şi bun veteaz, du-te şi te bate cu Alexandru-împărat acolo unde sînt mulţimile vetejilor şi acolo îţ ispiteşte norocul şi vetejie, iară nu cu solul lui Alexandru".

Şi după multă ocară ce-i făcu Candosal lui Dorif, frăţîne-său, marsă Clofila şi scoasă pre Alexandru din cămările ei afară. Şi să împăcară şi legară priiteşug bun Alexandru cu Dorif, ca şi cu Candosal. Şi dzisă Alexandru: „De ar şti împăratul nostru Alexandru cum că taie Cleofila pre soli, n-ar mai trimite soli la dînsa".

[1] Scris: braс; altă interpretare posibilă: *braţe*.

[2] Scris: mÏÕ¶.

[3] Scris: braс; altă interpretare posibilă: *braţe*.

BDD-A6742 © 2014 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:52 UTC)

Şi iarăş dzisă: „Dară de m-ai tăie tu pre mine, unde te-ai ascunde dinainte lui Alexandru? Aşa mi să pare că nici în pîntecele maicii tale, dară că nici în toată lume”.

După aceea să ospătară şi să cinstiră 3 dzile, tot o dzi ca alta. Şi dărui Cleofila pre Alexandru cu stema de mult preţ. Şi-i mai dede un inel, neştiut preţul lui, făcut de 4 pietri scumpe şi într-însul era făcut ceasornic cu mare meşteşug. Şi-i mai dede o sabie de anchist hier, care niciun fe*l* de her nu-l taie. Şi-i mai dede un bidiviu arăpăsc cu şao[1] fără de preţ. Şi-i dede 120 haznale de galbeni, haragiul de 10 ani. Iară el nu vru să iei, iară Cleotila dzisă: „Ie haragiul, ca apoi te vor cunoaşte feciorii miei”.

69r Şi iarăş dzisă Cleofila: „O, dragul mieu // Alexandre! Vrere-aş să te aib ca să fii tot la mine şi să mă vesălesc în toată viiaţa me de cinstită faţa împărăţii<i> tale şi de cuvintele tale cele dulci”.

După aceea îl sărută şi-ş luoară dzioa bună. Şi trimisă împărăteasa pre amîndoi feciorii ei de-l petrecură cu mare cinste pînă în tabăra lui, unde era toate oştile lui adunate. Şi-l întîmpinară Potolomei şi cu Filon şi alţ voievodzi a lui şi-i dzisă: „O, împărate Alexandre! Dară pentru ce îţ pui capul împărăţii<i> tale întru acestaş chip şi pentru aceea tulbura-vei toată lume? Cu capul tău peri-vei fără de cinste şi pre noi ne vei lăsa răsăpi*ţ* prin ţăr[2] streine. Ce ne rugăm împărăţii<i> tale să nu o mai faci aceasta”.

Iară feciorii Cleofilii, dacă vădzură că şedzu Alexandru în scaun împărătesc, ei dzisără: „Dacă eşti tu Alexandru-împărat, noi, precum vedem, periţi sîntem astădz”.

Alexandru dzisă: „Nu ve*ţ* peri de la mine pentru maica voastră Cleofila şi pentru cinste care au făcut e mie. Luoaţi-vă dară haragiul şi-l duce*ţ* la maica voastră Cleofila, căci e îmi dede astădz dzile de la dînsa”.

Şi le dediră iarăş crăiile[3] pre la ţărîle lor şi trimisă haragiul împărătesii înapoi. Alexandru făcu acole ospăţ frumos oştilor şi vetejilor lui. Şi luo Alexandru toată lume şi mare bucurie şi vesălie făcură întru aceea dzi. Şi de acole să rădică Alexandru cu toate oştile şi putere lui şi marsără la Persida, cetate lui Darie, la Ruxanda[4], împărăteasa lui. Şi să făcu pace şi linişte întru toată lume, căci să sfîrşiră toate rădzboaiele. Şi to<a>tă lume i să închină lui Alexandru şi nu rămasă nicio împărăţie necălcată de oştile lui. Şi atîta au străbătut toate împărăţiile pămîntului cu războaiele, cît le-au făcut şi le-au
69v adunat / pre toate numai supt o împărăţie a Machedonii<i> şi numai el era cap şi stăpîn a toată lume de la răsărit şi pînă la apus.

De acole purceasă Alexandru la mare cetate Vavilon şi începu a împărţi împărăţiile şi domniile pre rînd voievodzilor şi boierilor lui celor vete*j* şi credincioş, căruie după vrednicie sa. Şi întîi dede lui Filon marelui voievod împărăţie lui Darie la Persida, lui Antioh marelui voievod, împărăţie lui Poriu la Indie, lui Potolomei marelui voievod îi dede Ierusalimul, Palistina, Iordanul, Eghipetul, Vavilonul şi alte locuri şi cetăţ, lui Sălevechie îi dede Rîmul, Troada, Solunul, Antina şi alte dzăci cetăţ mai mici de la apus, lui Laomeduş voievodului îi dede Ţara Franţudzului, Englitera şi Ţara Leşască,

[1] Scris: þao¶.

[2] Scris: cßrß; altă interpretare posibilă: *ţărî*.

[3] Scris: **кръ̲и̲нєлє**

[4] Scris: r¶þan̲n̲da.

BDD-A6742 © 2014 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:52 UTC)

lui Vedzantie îi dede Mare Albă şi Ţarigradul şi toate ostroavele de spre Vretanie[1], lui Darcuş voievodului îi dede ţara lui Evimilitrie şi cu cele 12 ostroave ce sînt la Africa, lui Filip vraciul îi dede Crîmul, Daţie (Moldova)[2], Ardealul, Pelagonitul, ce-i dzic şi Ţara Ungurească, şi toate ostroavele ce să trag spre Mare Neagră. Şi aşa toate părţile lumii le-au împărţit voievodzilor şi boierilor lui celor credincioş şi vetej.

Iară cînd fu întru o noapte, Alexandru vădzu un vis foarte grodznic, adecă unde veni la dînsul Eremie prorocul şi-i dzisă: „Fătul mieu Alexandre, iată, acum să pliniră 40 de ani şi să apro//piiară 4 boale[3] de trupul tău: tusa albă, giunghiul iute şi venin amar **70r**
şi spre moarte te vor trage, că, iată, vreme au sosit şi ceasul s-au apropiet ca să să despartă sufletul din trup. Şi trupul a rămîne jos pre pîmînt, iară sufletul va merge acolo unde va porunci Savaot-Dumnedzău, precum marele Solomon grăieşte că sufletile dreptţilor sînt în mîna lui Dumnedzău şi nu să va atinge de dînsăle munca. Iară moarte ta este în mîinile unii slugi ce te slujaşte, că acela vra să te otrăvască. Pentru aceea caută de-ţ împărţăşte dobîndzile şi-ţ tocmeşte împărăţîile şi-ţ slobodzi vetejii, cineş la ale sale. Că trupul tău din pîmînt este şi iară pre pămînt va să rămîie şi cînd a fi judecata lui Dumnedzău ce a toată lume, mă vei mai vede atunce, precum şi aice mă vez”.

Aceste cuvinte dzisă Eremie prorocul şi apoi să făcu nevădzut. Şi să deşteptă Alexandru din somn întristat foarte şi plin de frică şi luo stema ce împărătească din cap şi o pusă pre masă. Şi să făcu inima lui ca o corabie, cînd o bat valurile de toate părţîle prin mijlocul mării, şi începu cu amar a plînge şi cu herbinţ lacrămi a dzice: „O, lume mincinoasă şi mărire putredă! Cum întru puţină vreme dulce şi frumoasă te arăţ, iară mai apoi urîtă şi amară te prefaci! Şi cum de mîngîi întru puţină vreme pre oame<ni> şi după aceea degrabă îi scîrbeşti!”

Iară cînd fu dimineaţa, veni la Alexandru Filon şi Potolomei, Antioh şi Vidzantie şi-l aflară plîngînd cu multă jale. Şi începură a plînge şi ei împreună cu dînsul mult ceas. După aceea vrură ca să-l mîngîie. Şi-i dzisă Filon: „O, marele împărate Alexandre! Pentru ce îţ schimbi bucurie pre plîngere?”

Alexandru / spusără lor visul cum au vădzut. Filon şi Potolomei dzisără: „Împărate **70v**
Alexandre, nu trebuieşte împărăţii<i> tale ca să te întristedz pentru nişte visuri de noapte, că noi nu credem visurile de noapte. Şi noi aşa ştim şi cunoaştem că omul visadză, pentru că doarme mult şi be vin mult, pentru aceea visază. Ce să cade omului înţălept să nu be vin mult şi să doarmă mult, că să umedzază crierii şi-i urlă capul şi pentru aceea visadză multe: unile ce gîndeşte, altele ce vorbeşte, altele ce aude şi vede dzioa. Şi trupul omului, după ce adoarme, este ca un mort, iară sufletul este viu şi privighiiadză pre trup. Şi dacă adoarme trupul, iară sufletul cu trupul să împinge, ca cum ar fi doi junci neînvăţaţ, fiindcă trupul cu sufletul ca şi vîntul cu focul şi ca mare cu valurile. Şi să întartă trupul cu sufletul şi cu gîndul şi pentru aceea visadză adormit şi ce vede şi aude dzioa, el visază noapte, pînă cînd Dumnedzău desparte sufletul din trup. Ce, împărăţie ta, nu te scîrbi de nişte visuri ca aceste, că Solomon, marele proroc, dzice că sufletile dreptţilor sînt

[1] Cuvînt repetat.
[2] Parantezele aparţin scribului.
[3] Sînt enumerate doar trei.

BDD-A6742 © 2014 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:52 UTC)

în mîna lui Dumnedzău şi nu să va atinge de dînsăle munca. Şi marele filosof Platon dzice că sfîrşitul lumii va fi atunce cînd să vor împlini cetile îngerilor ce căzură din ceriu de să făcură draci. Şi prorocul Eremie bine dzice: «În visuri să nu credem». Că, împărăţie ta, eşti astădz împărat a toată lume, pentru aceea să cade să te vesăleşti, iară nu să te scîrbeşti, că te pusă Dumnedzău preste multe întunerece de mii de noroade împărat".

Alexandru să minună mult de acele cuvinte a lui Filon şi a lui Potolomei şi dzisă:
71r „Slavă ţie, Dumnedzăule, celui ce ai făcut ceriul şi pă//mîntul numai cu cuvîntul! Aşa şi cu mine: cum ştii, aşa fă, că tu m-ai dzidit".

Şi dintru aceea dzi era tot scîrbit Alexandru şi cugeta tot la moarte lui şi dzice: „După moarte me oare cine va rămîne moştenitoriu împărăţii<i> mele la Machedonie? Şi ce pomană rămîne mie în lume? Că tot vărsări de sînge am făcut de cînd m-am născut. O, lume jalnică şi înşălătoare!"

Şi de acole purceasără cu toate oştile pre cîmpii Sinariului şi stătură cu oştile pre Ţara Sidonului şi acolo era toţ împăraţii, crai<i> şi voievodzii lui Alexandru cu urdiile şi cu polcurile sale tăbărîţ acolo. Acolo, într-ace ţară, fusăsă odată şi viiaţa lui Iov bogatului, cînd au vieţuit el în dzilele sale. Iară cînd fu întru o dzi, vrură crai<i> şi domnii ca să vesălească pre Alexandru şi-i dzisără: „O, marele împărate Alexandre! Ian să ne suim astădz în cel munte înalt, să ne primblăm".

Şi să suiră toţ voievodzii şi cu Alexandru în muntele acela şi apoi căutară în gios şi vădzură atîta mulţime de oaste pre cîmpii Sinariului, cît nu să mai vede loc deşert cît un pas de picior, iară corturile sta cum stau stelile ceriului. Şi dzisără craii şi domnii: „Vezi, Alexandre, preste cîtă lume te pusă pre tine Dumnedzău împărat!"

Iară Alexandru dzisă: „O, dragii mei crai şi domni! Iată, vedeţi-i pre aceştie: cînd să vor împlini 50 de ani, toţ vor întra supt pămînt şi să vor face praf şi ţărnă".

După aceea marsără la tabără şi mult ospăţ făcură. Iară cînd fu într-aceea vreme, veni de la Machedonie Aristotel, filosoful şi dascalul lui Alexandru. Şi bine-i păru şi-i dzisă: „Bine ai venit, dascale al mieu preînţălepte! Astăz tu luminez întru greci,
71v tu eşti sfetnicul Machedonii<i>. Dară spune-*m*, dascale: maica me, Olimbiiada, / sănătoasă este? Şi cum stă Machedonie? Şi de noi ce să mai aude? Şi oare cred oamenii că am luoat eu toată lume şi am fost şi pînă la rai au nu cred?!"

Iară Aristotel dzisă: „Mulţămăsc lui Savaot-Dumnedzău că mă învredniciiu de mai vădzui încă o dată precinstita faţa împărăţii<i> tale, Alexandre-Împărate a toată lume! Astădz toată lume cu tine să laudă, Machedonie cu tine lumineadză astădz şi ca împărăţie ta altul n-au mai fost, nici că nu va mai fi. Iară maică-ta, Olimbiiada, sănătoasă este, dară mult doreşte de împărăţie ta ca să te vadză şi pentru aceea pre mine m-au trimis ca ori împărăţie ta să mergi la Machedonie, au e să vie aice să te mai vază".

Alexandru dzisă: „Mie de acum nu-*m* este dat ca să mai văd eu Machedonie, ce voi trimite ca să vie maică-me aice".

Şi pusără masa şi dzisă lui Aristotel dascalului de şedzu lîngă Alexandru, mai sus decît toţ crai<i> şi voievodzii. Apoi şedzură şi ceialalţi, cineş după cinste sa. Şi după ce să scularǎ de la masă, scoasă[1] Aristotel darurile de la Olimbiiada şi închină lui Alexandru,

[1] Scris: skoş.

BDD-A6742 © 2014 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:52 UTC)

adecă 2 porfire împărăteşti cu mult meşteşug ţăsute şi cu pietri scumpe împodobite adraxan, piiatră ametisoma şi filiot, neştiut preţul lor, şi 2 fari*j* albi cu şelile de adiiamant, şi un ermuluc fără de preţ, şi 12000 de blide de aur vărsate, şi alte odoară scumpe împărăteşti, şi carte, întru carele scrie aşa: „Olimbiiada, împărăteasa de la Machedonie, scriu la, preiubite şi dulcele mieu Alexandre-împărate a toată lume, // sănătate. Sufletul **72r** mieu şi inima me, şi lumina ochilor miei să ştii, dragul mieu Alexandre, că de cînd s-au despărţit maică-ta de tine, de atunce s-au învrăjbit sufletul mieu şi cu inima me şi eu nu poci împăca, fără numai cu lacrămile să mîngîie maică-ta, carele le varsă neoprit dzioa şi noapte, iară acum nici ochii miei nu mai pot izvorî lacrămi. Şi totdeauna gîndescu: mai vede-te-voi vreodată cu ochii miei au nu te voi mai vede? Şi mă bat cu gîndurile ca cum s-ar bate o corabie de valuri prin mijlocul mării, că de cînd te-ai dus de la mine, soarele în Machedonie n-au mai răsărit, că eu n-am pre altul nimene în lume fără de tine. Ce mă rog ţie, dragul mieu şi dulcele mieu fiiu, şi te giură cu Dumnedzău şi pentru ţiţa ce ai supt de la mine ca să-*m* trimi*ţ* carte să ştiu: ori tu, fiiule, să mai vii la Machedonie, ori eu, fiiule, să viu la tine, că de nu vei face aşa, eu moarte îm voi face de dorul tău, că nici te-am vădzut, nici te-am audzit. Şi sînt acum 25 de ani de cînd nu te-am vădzut cu ochii miei, ce a*ş* binevoi să te văd şi apoi să mor. Şi eu aceasta îţ scriu şi să fii, iubite fiiule, sănătos la mulţ ani!”

Alexandru, dacă ceti carte, să umplu de jale maicii sale şi începu a plînge şi dzisă: „Fericit om este acela carele ascultă de părinţii săi”.

Şi făcură multă vesălie întru aceea dzi. Şi dzisă paharnicul lui Alexandru: „Împărate, furat-au nu ştiu cine un păhar împărătescu”.

Alexandru dzisă: „Lasă să-l fure, că unde va fi, tot vor dzice *păharul lui Alexandru*”.

Aristotel dzisă: „Împărate Alexandre, dară cum putu*ş* de luoa*ş* toată lume?”

Alexandru dzisă: „Avut-am 4 ajutători cu mine: pre unul limba dulce, altul milostiv, altul judecăto*r* drept, iară ce<l> al patrăle iertare greşiţilor. Cu aceştiia am luoat eu toată lume. Aşa / trebuieşte să fie to*ţ* împăraţii”. **72v**

Şi povestie lui Aristotel cîte au vădzut pre lume şi cîte împărăţii sparsă. Aristotel dzisă: „Dară unde sînt vistieriile de pre la împăra*ţ*?”

Alexandru dzisă: „Pre la vetejii miei sînt vistieriile împăraţilor”.

Întru o dzi veni visternicul şi dzisă: „Împărate Alexandre, trebuieşti să strîngem haragiurile de pre la împărat şi de pre la crai”.

Alexandru dzisă: „Credz eu: multe împărăţii au avut aur şi nimic nu le folosiră aurul[1], pentru aceea nici mie nu-m trebuieşte, fiindcă aurul nu vra să scoată pre om de la moarte. Ce mie î*m* sînt destui 4 co*ţ* de pămînt”.

Iară acole aproape de Alexandru sta un boieriu, anume Merchis, şi era bătrîn şi slab şi apoi îşi tot cernie barba ca să să vadză la arătare că este tînăr. Iară Alexandru îi dzisă: „O, dragule mieu Merchis! Pentru ce îţ cerneşti tu barba? Au esti ceva de ajuto*r* cerneala? Pădzăşti-te, frate, pădzăşti-te, că te înşeli tu de-ţ cerneşti barba, iară din picioare vei fi slab. Şi tu te ţii tînăr, iară dzilele or fi puţine şi vei muri. Şi apoi te vei ţine înşelat”.

[1] Scris: a¶r¶r¶l.

BDD-A6742 © 2014 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:52 UTC)

Acole mai sta şi alt boieriu, anume Alexandru. Şi era foarte fricos, că fugie din toate rădzboaiele. Iară împăratul, dacă îl vădzu, îi dzisă: „O, dragul mieu Alexandre! Au îţ schimbă numele, au să faci, precum fac şi eu, că tu fugi din toate rădzboaiele şi apoi dzic oamenii cum că fuge Alexandru-Împărat. Şi mie îmi faci mare ruşine”.

Şi rîsără boierii mult şi de aceasta. Odată adusără la Alexandru 3000 de tîlhari de pădure. Şi dzisără to*ţ* să-i spîndzure, iară Alexandru dzisă: „Ba, de vreme ce vădzură
73[r] faţa me, nu vor peri aceştiia, că este dat domnilor şi boierilor să-i piia//rdză, iară împăratul să miluiască”.

Şi le dede arme şi le pusă un cap mai-mare preste dînşii şi dzisă să fie acei tîlhari vînători împărăteşti. Iară cînd fu întru o dzi, veni la Alexandru un vornic. Şi odată fusăsă el bogat, iară apoi rămăsăsă la mare lipsă şi sărăcie. Şi dzisă: „Împărate Alexandre, am o fată mare şi n-am cu ce o înzăstra”.

Alexandru dzisă visternicilor: „Daţi-i 100 de feldele de galbeni de aur”.

Iară omul să spăimîntă şi dzisă: „Mult îmi esti mie, împărate Alexandre”.

Alexandru dzisă: „Darul împărătescu mare trebuieşte să fie”.

Iară întru o dzi adusără la Alexandru un om indiian[1]. Şi dzisără to*ţ* că tragi bine cu săgeata. Alexandru dzisă: „Omule, ian trage cu săgeata să te văz”.

Iară el nu vru. Alexandru dzisă: „Mergi*ţ* de-l spîndzuraţ”.

Şi-l duce la spîndzurătoare. Iară un voievod de a lui Alexandru dzisă cătră indiian: „Pentru ce n-ai tras cu săgeata şi să fi scăpat de moarte?”

El dzisă: „Sînt acum 10 dzile de cînd eu cu săgeata n-am tras şi decît să trag rău şi să greşesc înainte împăratului şi să-*m* pierd numele cel bun, mai bine să mor spîndzurat cu nume bun decît să trăiesc în lume cu nume rău”.

Odată adusără la Alexandru un tîlhariu de cei ce ţin drumul. Iară Alexandru îi dzisă: „Omule, pentru ce tîlhuieşti şi ucidzi oameni şi jefuieşti săracii?”

Tîlhariul dzisă: „De mare sărăcie tîlhuiescu şi ucig cîte un om. Şi sînt sîngur şi-mi dzic oamenii cum că sînt tîlhar, dară împărăţie ta eşti mai mare tîlhariu decît mine, că tu ucidzi întru o dzi cîte 10000 de oameni şi le iei tot ce au ei. Şi ţie nu-ţ mai dzic nimene cum că eşti tîlhariu, ce-ţ dzic împărat, fiindcă ai oameni mulţ, iară de aş ave şi eu ca tine oameni mulţ, şi eu a*ş* fi ca tine împărat”.

73[v] Alexandru să minună şi dzisă: „Drept ai / grăit tu, omule”.

Şi-l iertă şi-l îmbrăcă în caftan şi-l pusă cap pre 10000 de oameni mai-mare. Întru o dzi strigă un sărac dzîcînd: „Miluieşti-mă, miluieşti-mă, Alexandre-împărate”.

Iară Alexandru îi dede lui o cetate cu toate ţinuturile ei, făcîndu-l stăpîn cetăţii aceea cu uric împărătescu. Iară omul dzisă: „Nu mi să cade mie să fiu eu stăpîn în cetate aceea, fiind om sărac”.

Iară Alexandru dzisă: „Nu socotescu eu cum ţi să cade ţie, ce socotescu cum mi să cade mie să-ţi dau”.

Întru o dzi dărui Alexandru pre Aristotel, dascalul lui, cu cununa şi cu cîrja lui Poriu-împărat. Şi-i mai dede 2000 de feldele de galbeni de aur şi 1000 de feldele de mărgăritariu. Şi-l pusă să fie patriiarh a toată lume şi-l trimisă la Machedonie cu multe

[1] Scris: **I**indiÕn.

BDD-A6742 © 2014 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:52 UTC)

oşti ca să aducă pre maică-sa Olimbiiada. Întru o dzi veniră la Alexandru oamenii din Ierusalim şi-i spusără că prorocul Ieremie au răposat[1]. Şi tare să scîrbi Alexandru şi mult plînsă pre Eremie prorocul. Şi adusără lui Alexandru dar un cort roşu de mare preţ. Iară întru o dzi veni la Alexandru o muiere şi dzisă: „Împărate Alexandre, bărbatul mieu mă bate şi este curvar, viclean şi neharnic de a ţinere casa".

Alexandru dzisă: „Nu este dat muierilor ca să-ş pîrască pre bărbaţii lor de ar ave vină de moarte. Că eu n-am făcut războaiele cu muierile, ce cu bărbaţii. Voi face eu pentru aceasta, dară să să înveţe şi altele de la tine".

Şi dzisă: „Tăieţ limba muierii".

Şi-i tăieră. Şi dzisă Alexandru: „Proclet să fie acela ce va crede muiere şi va lăsa-o în voia sa". // Întru o dzi veniră mulţ oameni de la cetate Alexandriia şi dzisără: „Împărate **74r**
Alexandre, făcutu-ne-ai cetate bună şi frumoasă, dară nu ne putem odihni de şerpi, că ies din apa Nilului şi nu ne putem apăra de mulţime ce sînt".

Alexandru dzisă: „Duceţi-vă la Ierusalim şi luoa*ţ* trupul Eremiei proorocului, că mare sfînt este acela şi cu ruga lui să va mîntui cetate Alexandrie de şerpi".

Şi făcură aşa. Şi pînă astă*z* nu să tot apropie[2] şerpii de cetate. Întru o dzi veni la Alexandru un om şi dzisă: „Împărate, găsit-am o comoară".

Iară Alexandru dzisă: „Dacă ai găsit, a ta este, fiindcă tot aurul în mîna lui Dumnedzău este. De ar fi vrut Dumnedzău să[3] mi-o fi dat mie, eu a*ş* fi găsit-o, dară n-ai fi găsît-o tu".

Iară omul dzisă: „Împărate Alexandre, cărat-am în trei dzile şi în trei nopţ, destul îmi este şi mie".

Alexandru dzisă: „Adevărat prorocit-au prorocii că să va afla comoara lui Iov bogatului în dzilele mele".

Şi îndată porunci de încălecară toată cetate. Şi marsără şi omul cu dînşii şi-i dusă pre apa Efrafului, unde vieţuisă Iov bogatul[4] în dzilele sale. Şi să cunoşte sămnile casălor lui pe unde au fost. Şi arătă omul pivniţile unde era comoara. Şi aflară 500 de buţ de galbeni de aur. Şi dzisă Alexandru să-*ş* iei cine cît a vre. Şi luoară toţ şi încă au mai rămas 100 de cară. Şi de acole să întoarsără înapoi şi trece pre lîngă un oraş mare, iară dintru acel oraş ieşi înainte lui Alexandru un om sărac şi ceru milostenie. Iară Alexandru îi dede lui 40000 de galbeni şi-i dărui şi oraşul acela cu uric împărătesc să fie el stăpîn oraşului aceluia în veci.

Iară cînd fu întru o dzi, veniră vestitori şi spusără că vin<e> şi Olimbiiada împărăteasa, muma lui Alexandru, de la Machedonie. Iară Alexandru porunci tuturor voievodzilor să iasă înainte / Olimbiedii, mumei sale, cu toate polcurile machidonenilor. **74v**
Iară dacă s-au apropiet, ieşit-au înainte Ruxanda împărăteasa cu multe carăte împărăteşti. După dînsa venit-au şi Alexandru cu to*ţ* voievodzii lui cei mai ale*ş*. Şi să întîmpinară acolo unde era aşternut pămîntul cu covoară[5] de urşinic şi corturile tinsă. Şi multă vesălie

[1] Scris: rßpo|sat.
[2] Scris: aprropïє.
[3] Scris: si.
[4] Scris: bokaтr¶l.
[5] Scris: kovoar; altă interpretare: *covoare*.

BDD-A6742 © 2014 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:52 UTC)

făcură pentru venire Olimbiedii împărătesii. Deci începură a dzice în trîmbiță[1] şi în surle şi în nagaralele cele ce au cîte 3000 de piscoaie. Şi atîta sunet să făcusă, cît nu să mai audzie care ce vorbeşte şi ce dzice, că luoa audzul de glasul mudzicilor şi de sunetul dobelor. Şi au ținut această vesălie 48 de dzile tot una ca alta. Iară după aceea pusă Alexandru voinici tineri de jucară un joc minunat, ce-i dzic *caruha*. Care acest joc îl joacă şi pînă astădz la greci şi la rîmleni, ce-i dzic acum în limba lor *minavet*. Şi după ce sfîrşiră vesălie, strigă izbaşul cel mare, Darcuş voievodul, şi dzisă: „Împărate Alexandre, iată, să roagă voinicii împărății<i> tale ca să-i slobo*z* pre la a lor țăr ca să-*ş* mai vadă moşiile, că sînt acum 28 de ani de cînd nu ş-au mai vădzut nici părinții, nici muierile".

Alexandru dzisă să să strîngă to*ț* la dînsul, voievodzii şi oştenii. Şi începu a le împărți daruri împărăteşti: cai arăpeşti, sabii ferecate cu aur şi alte daruri scumpe împărăteşti. Şi-*ş* luoară dzioa bună de la Alexandru. Iară lui ş-au ales 180000 de machidoneni buni vete*j* ca să fie nelipsiț de lîngă dînsul pînă la a lui moarte.

Pentru moarte marelui Alexandru-Împărat cum i s-au tîmplat

Era întru aceea vreme la Machedonie o muiere, numele ei Menerva. Şi era muiere aceea foarte ră şi vicleană şi ave 2 feciori şi slujie feciorii ei la Alexandru. Deci pre cel
75r mai mare îl chiema Vreonuş şi era comes mare, iară pre cel mai mic îl chiema Levcaduş // şi era paharnic mare. Iară muma lor Minerva scrisă carte la feciorii ei, dzîcînd aşa: „Feții miei, ave*ț* ceva folos prin țăr[2] streine? De aț fi şi împăra*ț*, cinste este omului domnie şi împărăție la moşie lui. Aşa şi voi, cereț la Alexandru să vă dei să fiț împăra*ț* la Machedonie. Iară de nu va vre să vă dei, voi să-i dați de această iarbă ce v-am trimis, că apoi va da vooa orice ve*ț* pofti. Iară voi să nu cumva beț de această iarbă".

Şi dacă cetiră feciorii ei carte, dzisă Vreonoş cel mai mare: „Frate Levcaduşe, leapădă această iarbă, că nu este bună şi nu ne va fi nooa nici de un folos".

Iară el nu vru, ce marsă la Alexandru şi dzisă: „Împărate, dă-*m* domnie la Machedonie".

Iară Alexandru dzisă: „O dragul mieu Levcaduşe! Machedonie nu o voi da-o, că voi să mă chiem eu Alexandru Machedon".

Şi de acole începu a naşte diiavolul în inima lui Levcaduş şi cerca vreme cu prilej cum ar pute el otrăvi pre Alexandru, ce tot nu-l lăsa frate-său, Vreonuş, şi-l certa mult dzîcîndu-i: „Fereşti-te, frate, fereşti-te de acest împărat minunat, că de vei otrăvi tu pre Alexandru, tulbura-vei toată lume şi noi încă vom muri mai rău decît toț oamenii".

Iară el nu ascultă, că era mîndru şi trufaş mare. Că aşa gîndie el că dacă va otrăvi el pre Alexandru, va luoa el pre Ruxanda împărăteasa şi va fi el împărat la Machedonie. Şi iară*ş* marsă la Alexandru şi dzisă: „Împărate, dă-m domnie la Machedonie".

[1] Scris: ñrßmbincß.

[2] Scris: cßrß; altă interpretare posibilă: *țărî*.

BDD-A6742 © 2014 Academia de Ştiințe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:52 UTC)

Iară Alexandru dzisă: „O, dragul mieu Levcaduşe! Cere altă împărăție oricarele pofteşti: Rosie ce mare, Alvona şi alte țăr[1] să-ț dau, iară Machedonie nu o voi da pînă la moarte me”.

Iară el nu vru să iei alte țăr[2] să fie împărat, ce numai ce-i păşte prilejul să-l otrăvască. Iară cînd fu într-una de dzile primăvara, pre la luna lui mai, făcu Alexandru masă mare crailor şi voievodzilor lui celor credincioş. Şi fiind Alexandru vesăl / de băutură, **75v** iar Levcaduş atunce băgă în pahar otravă şi turnă vin şi dede lui Alexandru de bău. Şi cum bău, îndată şi pricepu, că era otrava foarte tare. Şi strigă pre Filip vraciul şi dzisă: „O, dragul mieu Filipe vraciule! Bău vin dulce şi să făcu foarte amar, că-*m* marsă răce prin inimă şi-*m* slăbi tot trupul mieu”.

Iară Filip îndată sări de la masă şi începu a topi ierbi şi dede lui Alexandru de bău ca să mai poprească putere otrăvii. Şi dzisă Alexandru: „O, dragul mieu Filipe vraciule! Poț tu acum să-*m* dai dzile de la tine?”

Filip dzisă: „Numai Dumnedzău poate da dzile, iară eu nu pot. Da-ț-voi numai 3 dzile pînă cînd îț vei tocmi împărățiile şi domniile”.

Atunce clăti Alexandru cu capul şi dzisă: „O, mincinoasă lume şi mărire putredă! Cum te arăț în puțină vreme dulce şi frumoasă, iară mai apoi urîtă şi netrebnică te prefaci, că puțină vreme viețuiiu cu tine şi acum degrabă mă lipsiiu de tine!”

Şi căută spre machidoneni şi dzisă: „O, dragii miei machidoneni! Doară voi îmi puteț da dzile de la voi?”

Dzis-au lui machidonenii: „De ar fi voia lui Dumnedzău, dare-am toate dzilele noastre pentru tine”.

Iarăş dzisă Alexandru: „O, dragii miei machidoneni! Cum luoai toată lume şi nimene nu au putut să-*m* stei împrotivă! Iară eu stam împrotiva a întunerece de oameni şi nu mă temem de dînşii de to*ț*, cum mă tem acum numai de o moarte. Plînge*ț* to*ț*, machidonenii, pentru mine, că de astădz vă despărți*ț* to*ț* de mine”.

Şi chiemă pre maică-sa Olimbiiada şi pre împărăteasa lui Ruxanda. Şi dzisă lui Filon şi lui Potolomei: „Iată, fraților, că de astădz dau la mîna voastră pre maică-me Olimbiiada şi pre împărăteasa me Ruxanda ca să le cinsti*ț* şi să le socoti*ț* pînă la moarte lor şi să nu uita*ț* dragoste şi frăție noastră ce am avut noi cînd trăiem în lume. Deci toată lume bine să o // orîndui*ț* cu judecă*ț* drepte şi Machedonie să o cinsti*ț*. Şi după **76r** moarte me trupul mieu să-l îngropa*ț* la Alexandrie-cetate”.

Şi veniră to*ț* ostaşii lui Alexandru de-*ş* luoară zioa bună şi iertăciune de la dînsul. Atunce porunci Alexandru de sparsă vistieri<i>le împărăteşti şi le împărți oştenilor lui celor veteji. Şi nu să băga nici întru o samă aurul şi argintul în dzilele lui Alexandru, ca cum nu s-ar băga în samă acum hierul şi plumbul în dzilele noastre. După aceea dzisă Alexandru să-i aducă pre Ducepal, calul său cel minunat. Şi-l adusără. Iară dacă îl vădzu Alexandru, îl apucă cu mîna de corn şi-l sărută în frunte şi începu a plînge dzîcînd: „O, dragul mieu Ducepal! Să ştii că de astădz înainte altul ca Alexandru nu te va mai încăleca”.

[1] Scris: cßrß; altă interpretare posibilă: *ță̈rî.*

[2] Scris: cßrß; altă interpretare posibilă: *ță̈rî.*

BDD-A6742 © 2014 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:52 UTC)

Iară calul, fiind cu dar dumnedzăiesc, au priceput că Alexandru vra să moară şi-*ş* plecă capul pre braţăle lui Alexandru şi-i curge lacrămile din ochi, cît să minuna to*ţ* cei ce privie: un dobitoc necuvîntătoriu face jale pentru moarte stăpînului său. Apoi î*ş* rădică capul în sus şi bătu cu piciorul foarte tare, cît s-au cutremurat locul un<de> sta. Şi au nechedzat tare şi, căutînd preste oaste, vădzu pre Levcaduş otrăvitoriul. Şi îndată s-au răpedzit asupra lui ca fulgerul şi, lovindu-l tocma în pîntece cu cornul, îl rădică în sus şi apoi îl trînti de pămînt de-l făcu mici bucăţ cu picioarele. Şi aşa î*ş* dede Levcaduş otrăvitoriul spurcatu lui suflet în mîinile diiavolului. Apoi rînchează calul şi mai tare, ca un leu turbat, şi plecă a fugi pre cîmpii Sinariului cu şe, cu sabie, cu armele şi cu toate podoabele cele împărăteşti pre dînsul. Şi de ici nimene nu l-au mai vădzut pînă în dzioa de astădz ce s-au făcut şi unde s-au dus, precum sîngur Alexandru i-au dzis.

Cînd s-au plinit dzioa a triia, au chiemat Alexandru pre toţ voievodzii lui cei credincio*ş* şi ş-au luoat iertăciune de la dînşii şi de la maică-sa şi de la Ruxanda împără-
76ᵛ teasa. / Aceste mai de pre urmă cuvinte dacă le dzisă, muri. Şi aşa să săvîrşi marele împărat Alexandru de la Machedonie în luna lui mai în 14 dzile, fiind om ca de […] de ani. Şi au împărăţit 58 ani. Iară atîta plîngere s-au făcut, care nu s-au mai făcut de cîndu-i lume la altă împărăţie, că pînă şi copii<i> cei mici din braţăle maicilor să văieta, plînge şi striga dzîcînd: „Unde te duci, împărate Alexandre, de ne la*ş* pre noi săraci?”

Iară mumă-sa Olimbiiada şi împărăteasa lui Ruxanda umbla moarte să-*ş* facă, ce nu le lăsa Filon şi Potolomei. Atunce începu Ruxanda a plînge şi cu glas de jale a dzice: „O, viiaţa me ce amară şi plină de scîrbă! Astădz au perit soarele şi lumina tuturor limbilor, astădz s-au umplut codrii şi cîmpii de lacrămile mele, astăz s-au stins lumina sufletului mieu, astădz luna şi stelile au apus de la ochii miei. Iată, astăz toată oaste şi to*ţ* vetejii tăi plîng după tine. Dulcele mieu Alexandre, cum de te îndura*ş* de mă lăsa*ş* prin ţări streine? Că tatăl mieu Darie, cînd au murit, n-am plîns aşa, după cum plîng acum după tine. O, ticăloasă viiaţa me ce fără de vreme şi nenorocită! Dară eu în ce ţară voi merge ca să găsăsc eu de acum pre Alexandru? De unde m-ai luoat şi unde m-ai lăsat? Pentru aceea şi eu de tine nu mă voi despărţî”.

Şi luo sabie lui Alexandru şi o înfipsă tocma în inimă şi căzu moartă preste Alexandru. Apoi mai multă plîngere şi jale s-au făcut, cît luoasă pre toţi frică şi spaimă. Şi le făcură la amîndoi o raclă de aur şi cu pietri scumpe împodobită. Şi aşa îi petrecură cu toate oştile pînă la mormînt şi cu mare cinste îi îngropară. Iară cînd duce pre Alexandru la mormînt să-l îngroape, mulţ filosofi merge în urma lui de-l petrece cu mare plîngere şi jale şi aşa dzice […]

* * *

GLOSAR

Pentru a înlesni înţelegerea textului editat, am anexat o listă de cuvinte şi expresii al căror sens este mai puţin sau chiar deloc cunoscut astăzi. În selectarea termenilor ne-am condus de criteriul neapartenenţei la fondul de bază al lexicului literar actual, procedeul de glosare fiind aplicat exclusiv unităţilor lexicale cu sens învechit, regional şi/sau popular.

BDD-A6742 © 2014 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:52 UTC)

Totuşi, pentru a nu mări numărul termenilor glosaţi, nu au fost reţinute formele neliterare de tipul *acole, adecă, aice*, *atunce*, *gios, pre* etc., al căror sens se întrevede clar ca şi unele arhaisme cunoscute de felul *comis, ispravnic*, *vornic* etc. Au rămas în afara listei şi cuvintele ce denumesc nume de popoare apocaliptice şi mitologice (*sote, magote, aghiesi, axane, divarisi, climadi, faraxane, fatini, xevne, xanarte, tarne, martane, hohane, aglimati, anafati* etc.), menţionate în literatura de specialitate ca „nume deformate de popoare, greu de identificat" (*Cărţile populare în literatura românească*. Ediţie îngrijită şi studiu introductiv de Ion C. Chiţimia şi Dan Simonescu, vol. I, [Bucureşti], Editura pentru literatură, 1963, p. 67).

Cuvintele-titlu, păstrate aşa cum apar în text, dar redate la forma iniţială, au fost ordonate alfabetic. Cînd termenul glosat cunoaşte mai multe semnificaţii, acestea sînt numerotate. Prescurtările desemnînd clase morfologice şi locuţiuni, expresii sau sintagme/construcţii sînt cele consacrate.

a prep. „în" 18^{v}-2, 24^{r}.
abăioară s. f. (sens neprecizat) 30^{r}.
adiiamant s. n. „diamant" 19^{r}, 47^{v}, 71^{v}.
adraxan s. n. „piatră preţioasă" 71^{v}.
afiminsa s. f. „copac de esenţă tare" 66^{v}.
ajunge vb. **1**. expr. *a ajunge minte de copil* „a deveni senil" 14^{r}. **2**. *a ajunge la mîna cuiva* „a fi la discreţia cuiva" 63^{r}.
ametisoma s. f. „ametist" 71^{v}.
amistui vb. „a mistui" 16^{v}.
anchist s. m. „metal preţios" 67^{r}.
arăpesc adj. „care aparţine arapilor; privitor la arapi" 18^{r}, 30^{r}, 57^{r}, 68^{v}, 74^{v}.
armie s. f. „oaste, armată" 52^{r}-2.
asipita s. f. „copac de esenţă tare" 66^{v}.
astronom s. m. „astrolog" 61^{v}.
astronomie s.f. „astrologie" 22^{r}, 57^{r}.
aşa adv. constr. *de aşa* „astfel, în felul acesta" 65^{v}.
au^{1} adv. inter. **1**. „oare" 56^{r}, 72^{v}. **2**. în constr. *au doară* „nu cumva crezi că…? 64^{v}.
au^{2} conj. **1**. „sau" 14^{v}, 15^{v}, 18^{r}, 71^{v}-2, 72^{r}, 72^{v}. **2**. „fie…fie" 72^{v}.

bate vb. **1**. expr. *a bate război* „a se război" 14^{v}. **2**. *a se bate cu gîndurile* „a fi preocupat de ceva" 72^{r}.
bătaie s. f. „luptă" 16^{v}-2.
beli vb. „a jupui" 48^{v}-2.
bere s. f. „băutură" 25^{r}.
blajenie s. f. „fericit" în forma de voc. *blajentie* 43^{v}-2, 44^{r}, 44^{v}-3.
blid s. n. „vas" 19^{r}, 30^{r}, 38^{r}, 71^{v}.

BDD-A6742 © 2014 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:52 UTC)

boieri vb. „a conferi cuiva titlul de boier” 30^{v}.
bulica s. f. „copac de esență tare” 67^{r}.
bute s. f. „butoi” 74^{r}.

caftan s. n. „manta orientală” 73^{v}.
cap s. n. **1**. „căpetenie, comandant; p. ext. stăpîn” 13^{r}-2, 59^{r}, 67^{v}, 73^{r}, 73^{v}. **2**. expr. *a-şi pune capul* „a-şi pune viața în primejdie” 69^{r}.
capişte s. f. „templu sau altar dedicat zeităților antice păgîne; p. ext. biserică de rit neortodox” 17^{r}.
carte s. f. „scrisoare” 13^{r}-4, 13^{v}-4, 14^{r}-3, 14^{v}-2, 15^{r}-3, 16^{v}-4, 18^{v}-3, 22^{v}-2, 23^{r}-6, 23^{v}, 24^{v}-5, 25^{v}-2, 27^{r}-4, 27^{v}-4, 30^{r}, 31^{v}, 32^{r}, 32^{v}-5, 33^{r}-2, 35^{r}-2, 35^{v}, 51^{r}-4, 53^{v}, 54^{r}-3, 54^{v}-4, 57^{v}-2, 58^{r}-3, 58^{v}-2, 59^{r}-2, 64^{v}, 71^{v}, 72^{r}-2, 75^{r}-2.
caruha s. m. „nume al unui dans”74^{v}.
casă s. f. „cameră” 66^{v}-2, 67^{r}-5.
căci că conj. „căci, pentru că” 27^{v}.
călăraş(ă) s. m. şi f. „ostaş de cavalerie” 15^{v}, 16^{v}-2, 18^{r}, 26^{r}-2, 27^{r}, 28^{r}, 48^{r}, 51^{r}, 53^{r}, 58^{r}.
cealma s. f. „turban” 51^{r}.
cerneală s. f. „vopsire în negru” 72^{v}.
cerni vb. „a vopsi în negru” 72^{v}-3.
chip s. n. **1**. loc. adv. *întru acestaş chip* „în felul acesta” 13^{r}, 14^{r}, 69^{r}. **2**. *în ce chip* „cum” 48^{r}, 51^{v}. **3**. *cu acest chip* „astfel” 51^{v}. **4**. *într-alte chipuri* „altfel” 43^{r}.
chitit adj. „chibzuit” 27^{r}.
cineş pron. neh. „fiecare” 18^{r}, 70^{r}, 71^{v}.
cinste s. f. **1**. expr. *a fi fără de cinste* „necinstit” 32^{r}, 69^{r}. **2**. *a-i face cinste* (*cuiva*) „a-i face onoare (cuiva)” 15^{r}. **3**. loc. adv. *cu cinste* „în mod onorabil” 18^{r}, 18^{v}, 24^{r}, 32^{r}, 56^{r}, 58^{r}, 68^{r}, 69^{r} 76^{v}. **4**. loc. adv. (spec.) *după cinste* „conform rangului” 71^{v}.
cislă s. f. „număr” 26^{v}-2, 35^{v}.
ciudesă s. f. „minune” 46^{r}, 47^{v}, 57^{r}, 65^{r}.
cîrjă s. f. „baston care servea ca însemn al puterii” 73^{v}.
cît conj. „încît” 15^{v}, 17^{r}, 26^{r}-2, 26^{v}-2, 28^{v}, 29^{r}, 35^{v}, 36^{r}, 39^{r}, 39^{v}, 40^{r}, 43^{r}, 47^{r}, 52^{r}-3, 53^{r}-2, 56^{v}-2, 58^{v}, 60^{r}, 67^{r}, 74^{v}, 76^{r}-2, 76^{v}.
clăti vb. **1**. „a (se) mişca” 54^{v}. **2**. expr. *a clăti cu capul* „a da din cap” 13^{v}, 25^{r}, 33^{r}, 35^{v}, 75^{v}.
cocon s. m. „fiu, fecior” 13^{r}, 13^{v}.
crai s. m. „domnitor” 18^{r}, 18^{v}, 19^{v}, 22^{r}, 35^{r}, 54^{r}, 55^{v}, 57^{v}-2, 63^{r}, 63^{v}-4, 65^{v}, 67^{r}, 71^{r}-3, 71^{v}, 72^{v}, 75^{r}.
crăie s. f. „țară stăpînită de un crai” 19^{v}-2, 35^{r}, 53^{v}-3, 61^{r}, 69^{r}.
crunt adj. „însîngerat” 40^{v}.
cure vb. „a curge” 17^{v}, 25^{r}, 53^{r}, 67^{r} 76^{r}-2.
curteni vb. „a se prezenta la curte” 13^{r}.

BDD-A6742 © 2014 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:52 UTC)

da vb. **1**. „a năvăli, a se năpusti asupra cuiva” 47r, 53r-2. **2**. „a se acomoda, a se adapta” 41v. **3**. expr. *a da cu* (*săgeata, pietre…*) „a trage” 16r, 40r. **4**. *a da zile* „a lungi viața cuiva” 31r, 31v-2, 69r, 75v-3. **5**. *a da la mîna* (*cuiva*) „a încredința” 75v. **5**. *a da învățătură* „ a învăța” 33r, 67v. **6**. *a da în trîmbiță* „a suna” 17r.

de prep. **1**. „din” 17r, 16r, 25r, 51v, 52r, 53r, 60r-2, 66v, 67r, 68v, 70r. **2**. „pentru” 13v, 68v. **3**. „de la cineva, din partea cuiva” 23r, 35r, 39v. **4**. „de la” 58v.

degrabă adv. loc. adv. *cu degrabă* „în grabă” 68v.

deosebi vb. „a se separa” 44r.

despre prep. „dinspre” 69v.

dîrjie s. f. „dîrzenie” 58r.

doară adv. „oare” 25r, 75v.

domnie s. f. „regiune stăpînită de un domn” 19v, 67v, 75r, 75v.

dovedi vb. „a învinge, a birui” 51v-2.

dumesnici vb. „a domestici” 47v.

dzgripsor s. m. „pajură” 38r.

dzisă s. f. „poruncă” 44r.

ermur(l)uc s. n. „manta” 19r, 30r, 34r, 71v.

evsica s. f. „copac de esență tare” 67r.

farij s. m. „cal frumos, de rasă” 19r, 71v.

fămeie s. f. „soție” 44r.

fără prep. **1**. constr. *fără numai* „decît” 22r, 44r, 61r, 72r. **2**. *fără de tine* „decît” 72r.

făt s. m. expr. *fătul meu* „fiul meu” 13v, 65v-2, 68r, 69v, 75r.

fecior s. m. sint. *fecior de domn* „prinț” 30v.

femeie s. f. **1**. „femeia şi copii unei familii” 41v. **2**. „soție” 44r.

filiot „piatră prețioasă” 71v.

finic s. m. „palmier-curmal” 18v.

finică s. f. „curmală” 39v.

fîntînă s. f. „izvor” 42v, 43r, 43v.

foc s. n. (sens contextual) „armament” 16v.

frunte s. f. „avangardă a unei armate” 17r.

fund s. n. constr. *fără de fund* „prăpastie, abis” 66r.

gadină s. f. „animal sălbatic” 47v, 65r.

galion s. n. „corabie” 41v.

găti vb. „a se pregăti” 14r, 25r, 27v, 34v, 38r, 40r-2, 51r-2, 51v-2, 55r-2, 63v, 64r.

glogodzală s. f. „aglomerație” 17r.

gomon s. n. „ceartă” 65r.

gol adj. (despre sabie) „scoasă din teacă” 68v.

gonaş s. m. „gonaci” 34v.

griji vb. „a fi îngrijorat de ceva” 13v, 27v, 65v-2.

BDD-A6742 © 2014 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:52 UTC)

hanger s. n. „pumnal încovoiat” 36v.
haragi s. n. „tribut” 13v, 15r-2, 16r, 17v, 18r, 19v, 23r, 27r, 30v, 31v, 33r-2, 57v, 63r, 64r, 68v-2, 69r-2, 72v.
harnic adj. „vrednic” 34v.
hansariu s. m. „tîlhar” 22v, 27r.
haznă s. f. „sumă fixă de 36000 de pungĭ” 68v.

jac s. n. **1**. „jaf” 28r. **2**. loc. vb. *a da în jac* „a lăsa pradă” 63v.
jăcui vb. „a jefui” 22v.
jidov s. m. „evreu” 61r.
jilț s. n. „scaun încăpător, cu spetează înaltă şi brațe; spec. tron” 32v-5, 43r-2, 56v.

ian interj. „ia” 17r, 71r, 73r.
idolesc adj. „care se referă la idoli” 17r.
ierta vb. „a-şi lua rămas-bun” 65r.
iertăciune s. f. „iertare” 27r, 76r-2.
ispolin s. m. „uriaş” 47r-2, 47v.

împlini vb „a se adeveri o prorocie” 53r.
împrotivă adj. expr. *a sta* (*ieşi*) *împrotivă* „a se împotrivi” 35r, 57v, 68r, 75v-2.
încă adv. „de asemenea” 15v, 26r, 46v-2, 54v, 55r, 57v.
încăşi adv. „încă şi, şi atunci” 58v.
închinăciune s. f. „închinare” 15r.
înlăuntru adv. „înăuntru” 26r.
întîmpina vb. „a se întîlni” 18r, 43r, 65r, 66v, 69r, 74v.

lamură s. f. sint. *aur lamură* „metal de cea mai bună calitate, cu un înalt grad de puritate” 66v.
lăcui vb. „a locui” 64v.
lăcuitor s. m. „locuitor” 28r.
lefantă s. f. „elefant” 19r, 51v-5, 52r-6.
limbă s. f. „popor, neam” 19v, 22v, 39r, 53v, 54r-2, 57v, 60r-4, 60v-2, 61r-4, 76v.
lovi vb. **1**. „a se bate, a se lupta” 27v, 36r, 51v-3, 54v-2, 55r-3, 64r. **2**. „a ataca” 17r, 40r-2, 47v, 51v, 52r, 53r-2, 60r, 63r.

maică s. f. „mamă„ 13r,44v, 51r, 63v, 64r-3, 66v, 67v, 68r-2, 68v-3, 69r-2, 71r, 71v-2, 72r-3, 73v, 75v-2, 76r, 76v.
maț s. n. „intestin”48r, 48v.
măreț adj. „mîndru” 35r.
mărire s. f. „putere” 32v, 35r, 70r, 75v.
meşterşug s. n. **1**. „secret, taină” 61v. **2**. „dibăcie, uneltire” 16v-2, 22r, 30r, 35r, 52r, 57r-2, 61r, 61v-2, 67r-2, 68v, 71v.

BDD-A6742 © 2014 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:52 UTC)

mirîu adj. „mieriu” 43r.

mînă s. f. loc. adv. *de-a mînă* (în legătură cu lupte) „corp la corp” 28v, 36r, 53r.

mîntui vb. „ a se salva de o primejdie” 74r.

moş s. m. „strămoş” 44r.

moşie s. f. „ţară natală” 16r, 23r, 33r, 36v, 40v, 43r, 46r, 57v, 74v, 75r.

muiere s. f. **1**. „femeie” 17r, 27v, 35r, 51r, 58v-3, 59v, 65r, 67v-2, 73v-4, 74v-2. **2**. „soţie” 44v-5, 53v, 59v, 60r, 63r-2, 63v-3, 64r-2, 68r, 68v, 73v, 74v.

muieresc adj. „femeiesc” 51r-2, 57v, 58r-3.

mult[1] adj. expr. *altele multe* „lucruri de tot felul” 30r, 32v, 57r.

mult[2] adv. „foarte, tare” 32r.

mulţime s. f. **1**. „faptul de a se afla în număr mare” 74r. **2**. „majoritate” 68v.

muncă s. f. „tortură” 64v, 70r, 70v.

munci vb. „a îndura chinuri fizice” 61r, 65v-3, 66r-3.

nagara s. f. „un fel de ţambal” 74v.

nădejde s. f. **1**. expr. *a avea nădejde pe* „a spera în ajutor de la…” 28r. **2**. *în nădejdea* „în speranţa…, bazîndu-se pe…” 28v.

neharnic ad. **1**. „nevrednic” 68v. **2**. „leneş” 73v.

nevolnic adj. (sens contextual) „sărman” 36r, 43r, (cu val. subst.) 53v, 63v, 64r.

ni interj. „haideţi!” 17r.

niscaiva adj. nehot. „oarecare” 67r.

oarecînd adv. „cîndva” 32r, 64v.

oaste s. f. **1**. „armată” 13v, 14r, 15r, 16r, 16v-2, 17r, 18v-2, 22v-3, 23r, 24r-2, 24v, 25r-2, 26r-8, 26v, 27r-2, 27v-2, 28r-5, 28v-2, 29r, 29v, 31r, 31v, 33r-2, 34r, 34v, 35v-2, 36r-2, 39r-2, 39v-4, 40r-7, 40v-4, 41r, 42r-2, 42v-2, 46r-2, 46v-2, 47r-4, 47v, 48r-3, 48v-3, 51r, 51v-9, 52r-6, 52v-6, 53v-3, 54r-2, 54v, 55r-3, 55v-4, 56v, 57v-2, 58v, 59v, 60r-13, 61r, 61v, 63r-4, 64r-2, 68r-2, 69r-3, 71r-2, 76r, 76v. **2**. (eliptic) „oşteni, soldaţi” 14v, 15v, 16v, 26v-2, 29r, 35v-6, 36r-4, 38r-3, 38r-6, 39r-3, 39v, 40r, 51r, 52v-2, 52r, 53r-2, 54r-5, 54v, 56r, 59v, 63v-2, 68v, 69r, 71r, 73v, 76v.

obicină s. f. „obicei” 25v.

obidui vb. „a se amărî, a se necăji” 40v.

oblici vb. „a afla, a auzi” 24v.

obra(d)z s. n. **1**. „înfăţişare, chip” 39r, 65r-2, 65v. **2**. „portret, desen, figură” 32v. **3**. expr. *a* (*nu*) *căuta cuiva la obraz* „a (nu) ţine de reputaţia, autoritatea cuiva” 13r.

obşte s. f. loc. adv. *de obşte* „împreună, laolaltă, în comun” 38r.

ocară s. f. loc. adv. *cu ocară* „în chip jignitor” 14v.

olac s. n. „curier” 51r.

osăbit adj. „despărţit, separat” 44v.

osîndi vb. „a chinui” 65v.

ostrov s. n. **1**. „insulă” 41r, 41v-2, 42r, 42v-3, 43v, 44r, 44v-2, 58r. **2**. „oraş” 17v, 69v-3.

BDD-A6742 © 2014 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:52 UTC)

oştean s. m. „militar, ostaş” 26^{v}, 28^{r}, 29^{r}-2, 36^{r}, 42^{v}, 46^{v}, 53^{r}, 54^{v}-2, 74^{v}, 76^{r}.
otac s. n. **1**. „loc împrejmuit pentru oi sau vite” 16^{v}-2. **2**. „cort servind adăpost soldaților” 51^{v}-2.

pardos s. m. „panteră” 18^{v}-2, 26^{r}, 48^{r}-2, 51^{v}-3, 57^{r}.
paşte vb. expr. *a paşte prilejul* „a prinde momentul potrivit” 75^{r}.
pedestraş(ă) s. m. şi f. „infanterist (ă)” 16^{v}, 26^{r}-2, 27^{r}, 28^{r}, 48^{r}, 51^{r}, 52^{v}, 53^{r}, 58^{r}.
petrece vb. **1**. „a suferi, a îndura” 31^{v}, 47^{v}, 58^{v}, 59^{v}. **2**. a se desfăta, a se distra” 59^{r}, 76^{v}.
pevgu „copac de esență tare” 67^{r}.
picior s. n. expr. *a grăi cu picioarele* „a vorbi greşit” 13^{r}.
pierde vb. „a omorî” 22^{v}, 27^{r}-2.
piscoi s. m. sau f. „fluier sau tub sonor care intră în componența unor instrumente muzicale” 74^{v}.
pleca vb. (urmat de vb. la inf.) „a începe (a)…” 17^{r}, 28^{r}, 52^{r}, 53^{v}, 55^{v}, 60^{r}, 76^{r}.
plini vb. „a ajunge, a atinge un anumit număr” 69^{v}, 76^{r}.
poclon s. n. „dar” 14^{r}, 15^{r}-2, 15^{v}, 43^{r}.
pocloni vb. „a se înclina, a se pleca adînc şi cu respect” 24^{r}.
po(d)vodnic s. m. „cal dus de căpăstru” 18^{v}, 38^{r}.
poftori vb. „a spune încă o dată, a repeta” 43^{r}.
pogorî vb. „a coborî” 13^{v}, 27^{v}, 32^{r}-3, 35^{r}, 36^{v}, 54^{v}, 67^{r}.
pomană s. f. „amintire, pomenire” 71^{r}.
popreală s. f. loc. vb. *a pune la popreală* „a aresta” 34^{r}.
popri vb. „a opri” 75^{v}.
porfiră s. f. „veşmînt făcut din purpură” 71^{v}.
potrivi vb. „a se împotrivi” 36^{v}-2, 54^{v}.
povoară s. f. „veche unitate de măsură” 30^{r}.
prah(v) s. n. „praf” 16^{r}, 36^{r}-2.
pre prep. „în” 28^{r}.
preț s. n. loc. adj. *de mult preț* „foarte prețios” 18^{r}, 18^{v}, 22^{r}, 30^{r}, 38^{r}, 55^{v}, 66^{v}, 68^{v}.
pricepe vb. „a se lămuri asupra unui lucru” 25^{r}, 34^{r}.
priiteşug s. n. „prietenie” 68^{v}.
prilej s. n. expr. *vreme cu prilej* „moment potrivit, favorabil” 75^{r}.
prisne adv. „în întregime” 67^{r}.
privighea vb. „a păzi, a străjui” 70^{v}.
pune vb. expr. *a-şi pune capul* „a risca” 33^{v}, 69^{r}.
pustii vb. „a jefui, a prăda” 58^{v}.
putred adj. (sens contextual) „bolnav” 55^{r}.

raclă s. f. **1**. „sicriu; 76^{v}. **2**. ladă” 13^{v}-2, 14^{r}.
raft s. n. „harnaşament de lux” 18^{v}.
răbui vb. (sens contextual) „a jefui, a prăda” 28^{r}.

BDD-A6742 © 2014 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:52 UTC)

răsăpi vb. **1.** „a dărîma” 39r, 48v. **2**. „a împrăştia” 42r, 69r.
rînd s. n. „rînduială, obicei” 16r, 16v, 25r, 35v, 40r, 47v-2.
rînză s. f. „stomac” 47r.
rug s. m. „mărăcine” 61r.

samă s. f. **1**. „număr” 15v, 26v-2, 35v, 54r. **2**. loc. adv. *fără de samă* „fără număr, nemăsurat” 19v, 39v, 42v, 56r.
samfir s. n. „safir” 30r.
sampson s. m. „dulău, zăvod” 38r, 57r.
sămălui vb. „a se asemăna” 33v.
sămeţie s. f. „dîrzenie” 58r.
săvîrşi vb. „a muri” 56r, 76v.
scaun s. n. „tron” 15r, 33r, 63r, 69r.
scîrbă s. f. **1**. „întristare” 53v. **2**. loc. adj. *de* (*cu*) *scîrbă* „care produce stare de întristare” 53v, 76v.
scîrbi vb. „a se amărî” 24v, 28v, 43v, 47v, 53v, 63v, 70r, 70v-2, 73v.
scîrbit adj. „amărît” 48r, 48v, 71r.
scrie vb. „a înregistra” 38r, 51r.
scriptură s. f. „scriere” 48r.
scula vb. „a se ridica împotriva cuiva” 42r, 54r.
simeţ adj. „dîrz, bărbat” 28r, 40r.
sfat s. n. „discuşie; p. ext. consfătuire; înţelegere” 18r, 26v, 34v, 54r.

sfădi vb. „a se certa” 43v.
sfetnic s. m. „sfătuitor” 71r.
sfîrşenie s. f. loc. adj. *fără de sfîrşenie* „nesfîrşit” 39v.
slobod adj. (despre animale) „fără supraveghere” 52r.
slobozi vb. **1**. „a elibera” 26v, 35v. **2**. „a lăsa să plece” 52v, 70r, 74v.
sminti vb. „a tulbura” 25r.
socoti vb. „a ocroti” 75v.
soţie s. f. „tovarăş” 64r.
sparge vb. **1**. „a înfrînge” 28r, 39r, 53v-2, 54r, 60r, 63r, 72v. **2**. „a dărîma” 60r, 64r. **3**. „a strica” 14r, 76r. **4**. „a fractura” 17r.
spre prep. „pe” 15r, 17r, 19v, 22r-2, 25r, 27v, 30r, 35r, 42r, 48r-2. **sta** vb. expr. *a sta cu război* „a ataca” 15v.
stemă s. f. „coroană” 18v, 19r, 30r, 43r, 52v, 56r, 57r, 59r, 68v, 70r.
stîlpare s. f. „ramură verde înfrunzită” 18v.
stobor s. n. „gard” 40r.
strajă s. f. „pază” 26v, 34r, 35v, 63r.
stratocamel s. m. „struţ” 57r.
străjui vb. „a păzi” 44v.
strica vb. constr. *a strica legea* „a anula, a nesocoti” 27v.

BDD-A6742 © 2014 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:52 UTC)

stropşi vb. „a cotropi” 14r, 22v, 51v.
suptsisioară s. f. loc. adv. *pe suptsisioară* „sub braț” 55v.

şaică s. f. „ambarcație fluvială mică” 41r, 41v-2, 42v-2.

tare adv. loc. adv. *mai tare* „mai degrabă” 51r.
tăbărît adj. „așezat în tabără” 34r, 71r.
ticălos adj. „sărman, nenorocit” 30v, 36r, 36v, 43r, 55v, 68v, 76v.
tiparos s. m. „copac de esență tare” 67r.
tîlcui vb. „a explica” 18v.
tîlhui vb. „a jefui” 73r-2.
tocmală s. f. „aranjare, organizare,” 28v.
tocmi vb. „a aranja, a organiza” 18v, 32r, 32v, 34r, 63v, 70r, 75v.
trage vb. „a se întinde spre…” 19v, 69v.
treabă s. f. „folos; utilitate” 43v, 52v.
trînti vb. expr. *a trînti* (*pe cineva*) *de(*sau *la) pămînt* „a doborî” 55v, 76r.
trup s. n. „corp (al unei ființe)” 39r, 42v, 55r, 55v, 70r-4, 70v-7, 74r, 75v, 76r.

urdie s. f. „oaste, hoardă” 36r, 53r, 71r.

vărsa vb. expr. *a vărsa sîngele cuiva* „a ucide, a omorî pe cineva” 36r, 54r, 54v.
vărsat adj. „care a fost turnat prin topire” 19r, 22r, 30r-2, 38r, 57r, 71v.
vistierie s. f. **1**. „loc în care se păstrau obiecte de metal prețios, bijuterii, bani etc.” 57r, 65v, 76r. **2**. „avuție, bogăție” 72v-2.
vîlfă s. f. „faimă, renume” 65r.
vîrstă s. f. loc. adv. *fără de vârstă* „minor” 14v-2.
vlădică s. m. „arfiereu, p. gener. preot” 56r.
voievod(a) s. m. „comandant de oşti” 18v, 22r-2, 22v, 25v, 26r, 27r, 27v, 28r, 32v, 34r, 34v, 36v, 39r, 40v, 41r-2, 51r-2, 52v-2, 53r, 54r, 56r, 57v, 59r, 60r, 63r, 63v-2, 64r-3, 64v-2, 67r, 68r-2, 69v-7, 71r-2, 71v, 73r, 74r, 74v-3, 75r, 76r.
voinic s. m. (sens contextual) „ostaş” 18r, 28v, 32v, 34v, 74v-2.
volnic adj. „care are dreptul, căruia i se permite, care este autorizat, îndreptățit să…” 33r.
voznosi vb. „a se semeți” 31v, 32r.
vraci s. m. „doctor, medic” 24v-6, 25r, 69v, 75v-3.

zahara s. f. „cantitate de alimente necesară pentru aprovizionarea armatei” 52v.
zîcătură s. f. „instrument muzical” 18v.

BDD-A6742 © 2014 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:52 UTC)